

Handbok summarisk process

Rapport:2023-11-21 Dnr KFM 23488-2023

Innehållsförteckning

1	HANDBOK SUMMARISK PROCESS	1
2	SUMMARISK PROCESS – ETT FÖRENKLAT RÄTTEGÅNGSFÖRFARANDE	6
2.1	ORDINÄR PROCESS	6
2.2	SUMMARISK PROCESS	6
2.3	PROCESSFORMERNA I DEN SUMMARISKA PROCESSEN	7
2.4	KRONOFOGDENS AVGÖRANDEN I DEN SUMMARISKA PROCESSEN.....	7
2.5	SUMMARISK PROCESS I FÖRHÅLLANDE TILL UTSÖKNINGSPROCESSEN	8
2.6	UTSÖKNINGSBALKEN OCH FÖRVALTNINGSLAGEN KOPPLAT TILL SUMMARISK PROCESS	8
3	ANSÖKAN	9
3.1	ANSÖKANS INNEHÅLL	9
3.2	BEHÖRIGT FORUM	13
3.2.1	<i>Svaranden har hemvist i Sverige</i>	13
3.2.2	<i>Svaranden är bosatt utomlands</i>	13
3.3	AVVISNING	19
3.4	AVSKRIVNING	21
4	BETALNINGSFÖRELÄGGANDEPROCESSEN.....	21
4.1	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BETALNINGSFÖRELÄGGANDE	21
4.2	YRKANDEN OCH GRUNDER.....	23
4.2.1	<i>Ogrundade eller obefogade anspråk</i>	26
4.3	FASTSTÄLLELSE TILL BETALNING UR PANT	27
4.3.1	<i>Fastställelse till betalning ur fast egendom</i>	28
4.3.2	<i>Underrättelse</i>	32
5	EUROPEISKT BETALNINGSFÖRELÄGGANDE	32
5.1	ANSÖKAN	33
5.1.1	<i>Komplettering och rättelse</i>	34
5.1.2	<i>Ändring av ansökan</i>	34
5.1.3	<i>Avvisning</i>	35
5.1.4	<i>Utfärda betalningsföreläggande</i>	35
5.1.5	<i>Delgivning</i>	35
5.1.6	<i>Bestridande</i>	36
5.1.7	<i>Uteblivet bestridande</i>	37
5.1.8	<i>Förnyad prövning</i>	37
5.1.9	<i>Överklagandeförbud</i>	38
5.1.10	<i>Kostnader</i>	38
5.1.11	<i>Förvaltningslagen kopplat till europeiskt betalningsföreläggande</i>	38
6	HANDRÄCKNINGSPROCESSEN.....	38
6.1	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HANDRÄCKNING.....	38
6.2	YRKANDEN OCH GRUNDER.....	39
6.2.1	<i>Ogrundade eller obefogade anspråk</i>	40
6.3	VANLIG HANDRÄCKNING	40
6.3.1	<i>Avhysning</i>	41
6.3.2	<i>Annat fullgörande enligt 3 § 2 BfL</i>	45
6.4	SÄRSKILD HANDRÄCKNING	49
6.4.1	<i>Olika typer av särskild handräckning</i>	50
6.4.2	<i>Särskild handräckning enligt föreskrift i lag</i>	51
6.4.3	<i>Ansökan om särskild handräckning</i>	52
6.4.4	<i>Interimistiskt beslut</i>	53
7	FÖRELÄGGANDE FÖR SVARANDEN ATT YTTRA SIG	53
8	DELGIVNING AV FÖRELÄGGANDET	54
8.1	DELGIVNINGSSÄTT	55
8.1.1	<i>Särskild delgivning med juridisk person</i>	55

2 Handbok summarisk process

8.1.2	Stämningsmannadelgivning.....	56
8.1.3	Kungörelsedelgivning.....	58
8.1.4	Surrogatdelgivning.....	59
8.1.5	Partsdelgivning.....	60
8.1.6	Särskilt om delgivning i mål om avlägsnande	61
8.2	DELGIVNINGSMOTTAGARE.....	61
8.2.1	Några speciella situationer.....	62
8.3	VAL AV DELGIVNINGSSÄTT OCH BESLUT OM DELGIVNING	63
8.3.1	Uppgiftsskyldighet för fastighetsägare och arbetsgivare	63
8.4	INTERNATIONELL DELGIVNING	64
8.4.1	Delgivning i stat inom EU	64
8.4.2	Delgivning inom Norden.....	64
8.4.3	Utanför Norden och EU.....	65
9	BESTRIDANDE.....	65
9.1	BETALNINGSFÖRELÄGGANDE OCH VANLIG HANDRÄCKNING	66
9.1.1	Överlämnande	68
9.1.2	Avskrivning	70
9.1.3	Utslag	70
9.1.4	Tilläggsavgifter.....	70
9.2	BETALNINGFASTSTÄLLELSE UR PANT.....	71
9.3	SÄRSKILD HANDRÄCKNING	71
10	UTSLAG OCH BESLUT	72
10.1	BETALNINGSFÖRELÄGGANDE OCH VANLIG HANDRÄCKNING	72
10.2	BETALNINGFASTSTÄLLELSE UR PANT.....	73
10.3	SÄRSKILD HANDRÄCKNING	73
11	KOSTNADER.....	73
11.1	INKASSOKOSTNADER.....	74
11.1.1	Förseningsersättning	77
11.2	KOSTNADER I MÅLET	79
11.2.1	Sökandens kostnader.....	79
11.2.2	Svarandens kostnader.....	80
12	ÅTERVINNING OCH ÖVERKLAGANDE	81
12.1	ÅTERVINNING I BETALNINGSFÖRELÄGGANDE- OCH HANDRÄCKNINGSMÅL.....	81
12.2	ÖVERKLAGANDE AV BETALNINGSFÖRELÄGGANDE- OCH HANDRÄCKNINGSMÅL....	81
12.3	ÖVERKLAGANDE AV MÅL OM SÄRSKILD HANDRÄCKNING.....	82
13	LAGA KRAFT, RÄTTSKRAFT OCH VERKSTÄLLIGHET	83
13.1	LAGAKRAFT	83
13.2	RÄTTSKRAFT.....	83
13.3	VERKSTÄLLIGHET	83
14	SÄRSKILDA RÄTTSMEDEL	85
14.1	RESNING	85
14.2	ÅTERSTÄLLANDE AV FÖRSUTTEN TID.....	86
14.3	DOMVILLA	86
15	UPPGIFTER I BETALNINGSFÖRELÄGGANDE- OCH HANDRÄCKNINGSDATABASEN	86
16	KREDITUPPLYSNINGSREGISTER	87
17	ÅBEROPADE LAGAR M.M.....	87
18	FÖRFATTNINGSTEXT	89

1 Handbok summarisk process

Beslut

Handboken har kvalitetssäkrats av jurister från Jurist- och konkurstillsynsenheten. Detta beslut ersätter det tidigare beslutet från 2023-10-05 med diarienummer KFM 20748-2023

Beslut om handbok har fattats av enhetschef vid Betalningsföreläggandeenheten Rebecka Öhman.

Denna utgåva har reviderats av Marina Enback (Betalningsföreläggandeenheten) och Cecilia Sandberg(Jurist- och konkurstillsynsenheten).

Rebecka Öhman

Förord

Handbok summarisk process ersätter tidigare Handledning summarisk process. De viktigaste lagändringarna, andra förändringar i rättspraxis och intern tillämpning är inarbetade i den nya upplagan. Handboken är däremot inte omarbetad till utformning eller språk, annat än mindre redaktionella ändringar.

För vem och varför?

Handbok summarisk process ger en helhetsbild av vilken rättslig reglering processen vilar på och vad som styr handläggningen. Den riktar sig främst till medarbetare med erfarenhet av att arbeta med summarisk process och/eller som har juridiska förkunskaper.

Nytt innehåll

Uppdateringar har gjorts av följande kapitel.

8.1.1 Särskild delgivning med juridisk person

Förkortningslista

art	artikel
BfF	Förordningen (1991:1339) om betalningsföreläggande och handräckning
BfL	Lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning
DelgL	Delgivningslagen (2010:1932)
FL	Förvaltningslagen (2017:900)
JO	Justitieombudsmannen
LEBF	Lagen (2008:879) om europeiskt betalningsföreläggande
FEBF	Förordningen (2008:892) om europeiskt betalningsföreläggande
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
RH	Rättsfall från hovrätterna
RB	Rättegångsbalken
RBD	Rättsfall från Bostadsdomstolen
SFS	Svensk författningssamling
UB	Utsökningsbalken (1981:774)
UF	Utsökningsförordningen (1981:981)

2 Summarisk process – ett förenklat rättegångsförfarande

2.1 Ordinär process

Privaträttsliga anspråk som är tvistiga provas som regel vid allmän domstol med tingsrätt som första instans. En talan vid tingsrätt väcks genom att en ansökan om stämning lämnas in. En stämningsansökan kan handla om att någon ska fullgöra något, t.ex. betala visst belopp. Det kan också handla om att få ett visst rättsförhållande fastställt. Man brukar då tala om en fastställsetalan.

Om stämningsansökningen är fullständig utfärdar rätten stämning med åläggande för svaranden att yttra sig. Om stämning utfärdas, ska förberedelse äga rum i målet. Förberedelseförfarandet syftar till att klarlägga parternas ståndpunkter dvs. de yrkanden, invändningar, grunder för dessa och den bevisning parterna önskar åberopa. Förberedelsen kan vara både skriftlig och muntlig. När förberedelseförfarandet är avslutat kan rätten besluta att målet ska företas till prövning i en huvudförhandling inför sittande rätt. På grundval av vad som förekommit vid huvudförhandlingen meddelar rätten dom i målet.

Om käranden vinner målet kan han vända sig till Kronofogden med en begäran om att myndigheten ska verkställa de anspråk som tingsrätten slagit fast. Den ordinära processen kan ta relativt lång tid och samtidigt belasta parterna med förhållandevis höga processkostnader.

2.2 Summarisk process

Vid sidan av den ordinära processen har det i Sverige sedan länge funnits en möjlighet, för den som har ett betalningsanspråk som inte blivit tillgodosett, att i ett enklare rättegångsförfarande vid allmän domstol, s.k. summarisk process, få ett avgörande, ett utslag, på sin påstådda rätt. Förfarandet har nästan uteslutande varit skriftligt.

I den summariska processen har en fordringsägare eller annan rättsinnehavare snabbt och billigt – när framställda krav lämnats utan invändning av motparten – kunnat få sina anspråk tillgodosedda. Domstolens avgörande benämndes utslag i mål om lagsökning och slutbevis i mål om betalningsföreläggande.

Med åberopande av domstolens avgörande har sedan rättsinnehavaren kunnat vända sig till Kronofogden med begäran om verkställighet. Utslaget och slutbeviset om betalningsföreläggande hade alltså samma dignitet som domstols dom. Det kan fortfarande förekomma att Kronofogdens avdelning för verkställighet får in en ansökan om verkställighet av ett av domstol meddelat utslag i lagsökningsmål eller slutbevis i mål om betalningsföreläggande.

Ända sedan 1960-talet var en reform av den summariska processen vid domstol aktuell utan att framlagda förslag genomfördes. Den 31 maj 1990

antog dock riksdagen, med sex rösters övervikt, förslaget Ny summarisk process (prop. 1989/90:85).

Lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning trädde i kraft den 1 januari 1992. Genom förändringen överfördes den summariska processen vid landets samtliga dåvarande 97 tingsrätter till de då 24 kronofogdemyndigheterna. Idag är Kronofogden en rikstäckande myndighet och beredningen av målen i den summariska processen sker på fem orter i landet.

2.3 Processformerna i den summariska processen

Summarisk process är den gemensamma benämningen för de olika processformerna betalningsföreläggande, vanlig handräckning och särskild handräckning. Vid sidan av processformen betalningsföreläggande finns dessutom ett särskilt förfarande för fastställelse till betalning ur viss pantsatt egendom.¹

Den summariska processen syftar till att den som har ett civilrättsligt anspråk, sökanden, i uppenbara fall – snabbt, enkelt och billigt – ska kunna få en förklaring av Kronofogden om skyldighet för motparten, svaranden, att fullgöra anspråket.

Den summariska processen står öppen för i princip alla former av fullgörelsetalan. Utanför tillämpningsområdet faller däremot en fastställsetalan dvs. en talan enbart för klarläggande av om ett rättsförhållande består eller inte. De är således i den summariska processen inte möjligt att till exempel få fastställt vem som är rätt ägare till viss egendom eller att ett avtal är gällande mellan parterna.

I den summariska processen, som är helt skriftlig, är parternas möjligheter att argumentera och förebringa bevisning mycket begränsade. I mål om särskild handräckning, där Kronofogden prövar sökandens ansökan i sak, finns dock möjlighet för parterna att förebringa bevisning.

2.4 Kronofogdens avgöranden i den summariska processen

Kronofogdens avgörande i den summariska processen beträffande betalningsföreläggande, vanlig handräckning, särskild handräckning samt betalningsfastställelse ur pant benämns utslag när en sökande helt eller delvis får bifall till sin ansökan. I andra fall benämns avgörandet beslut. Ett utslag i ett mål om betalningsföreläggande, vanlig handräckning, betalningsfastställelse ur pant och särskild handräckning vinner laga kraft om inte återvinning eller överklagande sker inom föreskriven tid. Ett lagakraftvunnet utslag har samma rättsliga dignitet som domstols lagakraftvunna dom.

¹ Detta förfarande ger fordringsägaren en möjlighet att få en förklaring av Kronofogden att sökandens fordran ska fastställas att utgå ur viss egendom som pantsatts till säkerhet för betalning av fordran.

Ett utslag i den summariska processen är verkställbart inte endast i Sverige utan även i övriga EU-stater. Enligt särskilda överenskommelser med dessa är Kronofogden, i mål om betalningsföreläggande och handräckning, att jämställa med domstol.² Kronofogdens utslag har således även vid verkställighet i annat EU-land samma dignitet som domstols dom.

2.5 Summarisk process i förhållande till utsökningsprocessen

För den summariska processen gäller dels reglerna i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning, dels bestämmelserna i förordningen (1991:1339) om betalningsföreläggande och handräckning. Den som i den summariska processen fått ett utslag med ett åläggande för en svarande att fullgöra en viss förpliktelse kan – om svaranden inte frivilligt medverkar – hos Kronofogden begära verkställighet av utslaget.

Den process inom Kronofogden som rör verkställighet av utslag, domar och andra rättsliga avgöranden benämns utsökningsprocess. För utsökningsprocessen gäller reglerna i utsökningsbalken (1981:774) och utsökningsförordningen (1981:981). Den summariska processen kan alltså sägas utgöra ett förstadium till den rättsliga process, utsökningsprocessen, varigenom en sökandes fastställda anspråk konkret förverkligas. Den summariska processen och utsökningsprocessen är två från varandra helt skilda processer.

2.6 Utsökningsbalken och förvaltningslagen kopplat till summarisk process

I den mån särskilda bestämmelser inte har meddelats gäller i den summariska processen i tillämpliga delar vad som är föreskrivet om utsökningsmål i 1 kap. 3- 5 §§ samt 2 kap. 6- 9, 18 och 20 §§ utsökningsbalken.³

De bestämmelser i utsökningsbalken som gäller även i den summariska processen är följande:

- regeln om vem som handlägger målen (1 kap. 3 §)
- jäv mot förrättningsman (1 kap. 4–5 §§)

² Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 21 april 2004 förordningen (EG) nr 805/2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar. Syftet med förordningen är att domar och andra avgöranden som avser obestridda fordringar ska kunna erkännas och verkställas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen (EU) utan att det behövs någon verkställighetsförklaring och utan att det finns någon möjlighet att motsätta sig dess erkännande. Det ska således inte finnas något särskilt exekvaturförfarande i verkställighetsstaten. Med uttrycket dom avses i förordningen varje avgörande som har meddelats av en domstol i medlemsstat, oavsett dess rubricering. I Sverige avses med uttrycket domstol också Kronofogden. Se artiklarna 4.1 och 4.7 i förordningen. Förordningen trädde i kraft den 21 januari 2005 och tillämpas fullt ut från och med den 21 oktober 2005. Europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar. tillämpas inte i förhållande till Danmark. I stället tillämpas, enligt ”Danmarksavtalet” (som godkänts genom Rådets beslut 2006/325/EG), Bryssel I-förordning för utslag meddelade efter 2007-07-01 och Brysselkonventionen för äldre utslag.

³ 66 § BfL.

- part och ombud (2 kap. 6 §)
- inkommande handlingar (2 kap. 7 §)
- tolk och översättning (2 kap. 8 §)
- laga förfall (2 kap. 9 §)
- beslutsmotivering och fullföljdshänvisning (2 kap. 18 §)
- rättelse av skrivfel och dylikt (2 kap. 20 §)

Förvaltningslagen ska från den 1 juli 2018 tillämpas i all verksamhet hos Kronofogden. Förvaltningslagens regler gäller därför vid handläggningen i den summariska processen. Bestämmelserna i BfL gäller dock i första hand och förvaltningslagen fyller ut och kompletterar dessa bestämmelser. Det ska understrykas att det av 27 § förvaltningslagen följer att en myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling ska snarast dokumentera dem, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Det är dock tillräckligt att uppgifterna återges i ett sammandrag i en tjänsteanteckning. Det ska då framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem.⁴

Lagen om betalningsföreläggande och handräckning innehåller ingen generell hänvisning till rättegångsbalkens tvistemålsregler. Detta hindrar emellertid inte att det i vissa situationer kan framstå som naturligt att söka ledning i de principer som kommer till uttryck rättegångsbalken.⁵ Ett exempel på detta är regeln om att samma sak inte får prövas två gånger.⁶

3 Ansökan

Reglerna gällande ansökans form och innehåll är i stort sett lika för de olika processformerna. Det finns därför anledning att först ta upp de regler som gäller samtliga ansökningar inom den summariska processen.

3.1 Ansökans innehåll

Ansökan ska vara skriftlig.

Av 18 § BfL framgår att ansökan ska innehålla de uppgifter om parterna i den utsträckning som anges 33 kap. 1 § RB.

Ansökan ska vara undertecknad av sökanden eller dennes ombud. Av 19 § andra stycket BfL framgår att om en ansökan ges in elektroniskt ska den skrivas under med en avancerad elektronisk underskrift⁷, d.v.s. typiskt sett genom att identifiera sig med hjälp av Bank-ID. Det är i princip endast i två typer av mål som ansökningshandlingarna måste bifogas till föreläggandet som skickas till svaranden – fastställelse till betalning ur viss egendom och särskild handräckning.⁸

⁴ Karnov-kommentar till 27 § förvaltningslagen (2022-01-13) se mer utförlig redogörelse under avsnitt 4.2.1.

⁵ Prop. 1989/90:85 s. 38 och 145.

⁶ 17 kap. 11 § RB.

⁷ Om en ansökan ges in elektroniskt, ska den skrivas under med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen

⁸ 29 § BfL.

Båda parternas namn, adress och postadress, e-post, person- eller organisationsnummer ska anges i ansökan. Boxadresser bör undvikas då sådana kan försvåra delgivningsförfarandet. Även adresser till arbetsplatser eller andra adresser där svaranden kan nås för delgivning ska anges. Detsamma gäller telefonnummer till hemtelefon, mobiltelefon och arbetsplatser. Övriga förhållanden som kan ha betydelse för delgivningen ska även anges. För parts talan genom ställföreträdare ska motsvarande uppgifter lämnas även beträffande denne.

Att en svarande är ett barn, dvs. under 18 år, hindrar inte att ansökan ändå riktas mot denne.⁹ Barnet har partsbehörighet men inte alltid processbehörighet. Detta innebär att barnet får vara part i en domstolsprocess (partsbehörighet) men har som huvudregel inte rätt att själv agera i processen (processbehörighet).¹⁰ För att en person själv ska få förfoga över sin egendom eller ingå avtal krävs att personen har rättslig handlingsförmåga, varför det kan saknas grund att rikta talan mot ett barn. När ett barn saknar rättslig handlingsförmåga företräds hen av förmyndaren.¹¹ I föräldrabalken finns regler om att det krävs såväl förmyndarens som överförmyndarens samtycke för att skuldsätta ett barn. För det fall det finns grund att rikta ansökan om betalningsföreläggande mot ett barn är det ställföreträdaren som för barnets talan då svaranden inte råder över det talan gäller. Den som är 16 år råder själv över vad denne förvärvat genom eget arbete.¹² Det innebär att denne har rättshandlingsförmåga ifråga om sådan egendom.

Det förekommer att ett barn genom sin ställföreträdare riktar en ansökan mot den som tillsammans med ställföreträdaren utövar den gemensamma vårdanden om barnet. Som huvudregel gäller att vårdnaden utövas gemensamt av vårdnadshavarna. Ett undantag från huvudregeln görs i de fall en av vårdnadshavarna till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak är förhindrad att ta del i sådana beslut rörande vårdnaden som inte utan olägenhet kan uppskjutas.¹³

Att som ställföreträdare för en underårig sökande rikta en ansökan om särskild handräckning mot den som tillsammans med ställföreträdaren utövar den gemensamma vårdanden om sökanden har inte ansetts förenligt med undantagsbestämmelsen i 6 kap. 13 § andra stycket föräldrabalken.¹⁴

När svaranden är en juridisk person ska olika uppgifter lämnas angående den juridiska personens företrädare, beroende på vilken typ av juridisk person det gäller. Detta har sin grund i att delgivning ska ske med den som är behörig att företräda den juridiska personen.

⁹ 11 kap. 1 § RB.

¹⁰ Det betyder att han kan vara part i målet men att han inte får föra sin talan själv. Se även Ekelöf, Per Olof, *Rättegång: andra häftet*, 6 reviderade uppl., s. 42 ff.

¹¹ NJA 1985 s. 387.

¹² 9 kap. 3 § föräldrabalken.

¹³ 6 kap. 13 § föräldrabalken.

¹⁴ Kristianstads tingsrätts beslut i Ä 821-12.

När ett dödsbo agerar sökande kan det företräddas av antingen samtliga delägare eller någon delägare som fått fullmakt från de övriga. Dödsboet kan även företräddas av en boutredningsman om sådan är utsedd. Ett dödsbo som agerar svarande företräddas av antingen samtliga delägare tillsammans eller en av dem under förutsättning att denne sitter i boet. Dödsbodelägare kan också i detta fall lämna fullmakt till annan delägare att företräda honom eller henne. Dödsboet kan även såsom svarande företräddas av boutredningsman. Om sökanden känner till att dödsboet företräddas av boutredningsman ska dennes namn uppges. I annat fall ska ansökan innehålla uppgifter avseende samtliga dödsbodelägare. Vilka som är dödsbodelägare framgår av bouppteckningen.

Beträffande annan juridisk person framgår det av registreringsbeviset vem som är företrädare. När det gäller ideella föreningar finns inget speciellt register annat än om föreningen driver näring. Om en ideell förening står under tillsyn av länsstyrelsen får den ett registreringsnummer hos denna. Det är styrelsen som företräder föreningen. Styrelsen utses av stämman. Särskilda personer kan av styrelsen eller stämman ges fullmakt att företräda föreningen.¹⁵

Problem uppstår ibland ifråga om bolag som gått i konkurs. Konkursboet är en separat juridisk person. Konkursboet består av den samlade egendomen som tillhör konkursgäldenären.

Konkursgäldenären är själva bolaget i konkurs. Konkursförvaltaren företräder enbart konkursboet. Om talan förs mot ett konkursbo angående egendom i boet är det således konkursförvaltaren som är företrädare. Förs talan mot konkursgäldenären, dvs. bolaget i konkurs angående exempelvis en fordran mot konkursbolaget företräddas detta av den som ägde företräda bolaget vid konkursutbrottet.¹⁶ Konkursförvaltaren har dock rätt att inträda i processen vid sidan av företrädaren.¹⁷

När en fysisk person går i konkurs omhändertas dennes samlade tillgångar av förvaltaren. Gäldenären får inte råda över egendomen. Han får inte åta sig förbindelser som kan göras gällande i konkursen.

Ifråga om likvidation gäller att likvidatorn, om sådan är utsedd, företräder bolaget i likvidation. Denne träder i styrelsens och verkställande direktörens ställe.¹⁸

Företräddas sökanden av ombud ska ombudets namn, adress och telefonnummer uppges. Ombud behöver inte styrka sin behörighet genom fullmakt annat än om Kronofogden finner det behövligt.¹⁹ Fullmakt ska således normalt bara behöva uppvisas på Kronofogdens uttryckliga begäran. Föreläggande att visa fullmakt torde i allmänhet inte behöva utfärdas i fråga om advokater,

¹⁵ Johansson, Svante, *Nials svensk associationsrätt i huvuddrag*, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2005, s. 244.

¹⁶ 25 kap. 49 § aktiebolagslagen (2005:551).

¹⁷ 3 kap. 9 § konkurslagen.

¹⁸ 25 kap. 30 § aktiebolagslagen (2005:551). 2 kap. 24- 45 §§ handelsbolagslagen, 11 kap. lagen om ekonomiska föreningar samt 7 kap. stiftelselagen.

¹⁹ 66 § BfL jämförd med 2 kap. 6 § utskökningsbalken.

inkassoföretag och andra vanligt förekommande sökanden som är kända för Kronofogden.

Om en uppgift som lämnats om någon av parterna ändras eller behöver kompletteras ska sökanden genast anmäla detta till Kronofogden.²⁰

En ansökan i den summariska processen får rikta sig mot flera svarande.²¹ Som exempel kan nämnas en ansökan riktad mot borgensmän med solidariskt betalningsansvar. I vissa fall är det nödvändigt att ansökan riktar sig mot flera svarande, nämligen i de fall då s.k. nödvändig processgemenskap råder. Dessa rättsförhållanden kan sägas vara ”odelbara” på så sätt att endast ett avgörande kan ges för alla som har del i saken.²²

Ett sådant fall är servitutstvist²³ där två personer är samägare till en tjänande fastighet. Exempelvis anser sig ägaren till en härskande fastighet ha rätt att ta väg över ett markområde och ansöker om att en vägbom som satts upp ska tas bort. Det torde i ett sådant fall inte vara möjligt att ansöka mot endast den ene av ägarna till den tjänande fastigheten. Den andre ägaren kommer också att drabbas av ett eventuellt utslag. Beträffande hyresgäster som gemensamt hyr en lägenhet krävs att ansökan riktas mot båda. Ett annat exempel är det fall där en hyresfastighet ägs av flera personer och avhysning yrkas mot en hyresgäst.²⁴

Ytterligare ett exempel gäller betalningsfastställelse ur fast egendom. Den kommande försäljningen kommer då att drabba båda ägarna.

Flera sökande kan ge in en gemensam ansökan. De måste då ha identiska yrkanden.²⁵

Ansökan omfattar i enlighet med 16 § BfL även ansökan om verkställighet om inget annat anges. Det är upp till sökanden att självmant uppge om han har några särskilda yrkanden i fråga om verkställigheten. Kronofogden ska inte förelägga sökanden att komplettera ansökan ifråga om detta.²⁶

Sökandes yrkande ska vara klart och tydligt formulerat. Svaranden måste ha möjlighet att ta ställning till sökandens yrkande. Här måste beaktas att utslaget senare även ska vara möjligt att verkställa. Vid behandlingen av varje särskild processform kommer närmare att gås igenom vad yrkandet ska innehålla.

Även grunden för yrkandet måste anges. Med grund avses de omständigheter sökanden åberopar till stöd för sin ansökan. Mer preciserade krav på vad grunden ska innehålla tas upp under varje processform för sig. Uppgift om

²⁰ 2 § BfF.

²¹ Prop. 1989/90:85 s. 51-54.

²² Prop. 1989/90:85 s. 53, jfr 14 kap. 8 § stycket 2 rättegångsbalken.

²³ Servitut innebär en inskränkning i en ägares dispositionsrätt över sin fastighet (den tjänande) till förmån för ägaren till en annan fastighet (den härskande).

²⁴ Holmqvist, Leif & Thomsson, Rune, *Hyreslagen, en kommentar*, 7 uppl., s. 447 f och BD 113/1987 samt RBD 11/87.

²⁵ Prop. 1989/90:85 s. 54.

²⁶ Prop. 1989/90:85 s. 112.

yrkande och grund har också betydelse för bedömningen av vad som rättskraftigt avgörs genom utslag.

Begär sökanden ersättning för kostnader i målet ska detta anges i ansökningsen tillsammans med uppgift om vilka kostnaderna är samt hur stora de är.²⁷

3.2 Behörigt forum

3.2.1 Svaranden har hemvist i Sverige

Om svarande har hemvist i Sverige ges ansökan in till Kronofogden som internt avgör på vilken ort i landet målet bereds.

3.2.2 Svaranden är bosatt utomlands

En inte helt ovanlig situation är att svaranden har sitt hemvist utanför Sveriges territorium när en ansökan kommer in till Kronofogden. Om det framkommer att svaranden har utvandrat, bör sökanden upplysas om förhållandet och samtidigt ges en möjlighet att antingen anföra något som talar emot, eller anföra något som i uppkommen situation utvisar Kronofogdens behörighet.

Beroende på i vilken stat svaranden har sitt hemvist ska Kronofogden tillämpa olika rättsakter för att avgöra sin behörighet att ta upp en ansökan eller att meddela utslag.

Sverige är i egenskap av medlem i EU bunden av ett antal konventioner och EU-förordningar (rättsakter) som samtliga har det gemensamt att de blir tillämpliga på internationella tvister på privaträttens område. Dessa innehåller bland annat bestämmelser om domstols behörighet, dvs., vilken domstol som ska vara behörig att avgöra en tvist när parterna inte har sitt hemvist i samma land. Dessa rättsakter har också det gemensamt att den svenska Kronofogden och den summariska processen har ställning som domstol vid tillämpningen av dessa rättsakter.

Aktuella rättsakter som är tillämpliga i den summariska processen:

- 2007 års konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Luganokonventionen)
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2012 års Bryssel I-förordning)
- 1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Brysselkonventionen)

Om Kronofogden i sin behörighetsprövning kommer fram till att någon av dessa rättsakter är tillämpliga sätts behörighetsreglerna i rättegångsbalken ur spel vilket följer av att EU-rätten har företräde framför nationell rätt.²⁸

²⁷ 17 § BfL.

²⁸ Costa mot E.N.E.L, mål 6/64.

Reglerna i rättsakterna är komplicerade. Tillämpningen av dessa kräver därför särskilda rättsliga överväganden. I mål där dessa regler är aktuella är det särskilt viktigt att grunden för det framställda yrkandet är uttömmande. Vid sin behörighetsprövning måste Kronofogden bland annat beakta om anspråket är av privaträttslig eller offentlighetsrättslig karaktär och om fordringen är av sådan typ att den omfattas av de specialregler som gäller för bland annat försäkrings- och konsumenttvister samt tvister hänförliga till fastighet, till exempel hyra eller avhysning.

För att rättsakternas behörighetsregler ska bli tillämpliga i den summariska processen gäller att rättsförhållandet mellan sökande och svarande ska ha någon form av internationell anknytning av relevans. Enbart det faktum att någon av parterna är medborgare i en annan EU-stat är inte tillräckligt för att en tillämpning av rättsakterna ska komma ifråga. Kronofogden måste i varje enskilt fall företa en relevansbedömning med utgångspunkt från svarandens hemvist, om det är en konsumentfordran i någon av rättsakternas mening, om talan har en sådan anknytning till en fastighet att det blir avgörande för vilket land som talan ska väckas i etc.

Den omständigheten att Kronofogden ansett sig behörig att ta upp en ansökan om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning utesluter inte att Kronofogden i ett senare skede av handläggningen ändå måste avvisa ansökningen. Kronofogden måste således i varje steg i processen bevaka händelseförloppet och pröva sin behörighet. Bevakningen av behörighetsfrågorna kräver därför kvalificerad juridisk kompetens.

3.2.2.1 Brysselkonventionen

Sedan den 1 januari 1999 gäller konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, den s.k. Brysselkonventionen,²⁹ som lag i Sverige. Skyldigheten för Sverige att följa konventionens behörighetsregler är en följd av det svenska medlemskapet i Europeiska unionen (EU).

Konventionens särskilda behörighetsregler gäller inte bara vid ordinär process vid domstol, utan också vid sådan summarisk process som bedrivs vid de svenska Kronofogden.³⁰ Att Kronofogden i den summariska processen fått ställning av ”domstol” är unikt i unionen. I samtliga EU-stater, där någon form av summarisk process förekommer, fattas beslut av domstol.

Konventionen innehåller regler om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Konventionen är således inte tillämplig om det i målet åberopade rättsförhållandet är av offentlighetsrättslig karaktär.

²⁹ Brysselkonventionen har sin grund i det s.k. Romfördraget 1957, som föreskriver att medlemsländerna ska förhandla med varandra på olika områden i syfte att bl.a. förenkla formaliteterna för ömsesidigt erkännande och verkställighet av olika rättsliga avgöranden. Brysselkonventionen ingicks 1968 mellan de ursprungliga staterna i EG (numera EU) Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Luxemburg och Nederländerna.

³⁰ Enligt Va i protokollet till Sveriges anslutning till Brysselkonventionen är Kronofogden att jämställa med ”domstol” i mål om betalningsföreläggande och handräckning.

Sedan den 1 mars 2002 har Brysselkonventionen i förhållandet mellan EU-staterna, med undantag för Danmark, ersatts av den i stort sett likalydande ursprungliga Bryssel I-förordningen.³¹ Denna förordning har sedermera ersatts av 2012 års Bryssel I-förordning som är direkt tillämplig i EU:s medlemsstater, inklusive Danmark. Detta innebär att Brysselkonventionen numer är giltig endast i förhållande till vissa av medlemsstaternas utomeuropeiska territorier.³² Tillämpningsområdet beträffande Brysselkonventionen är idag därför begränsat.

De stater som numera är medlemmar i EU finns upptagna i nedanstående tabell.

EU:s medlemsstater

Belgien	Malta
Bulgarien	Nederländerna
Cypern	Polen
Danmark	Portugal
Estland	Rumänien
Finland	Slovakien
Frankrike	Slovenien
Grekland	Spanien
Irland	Sverige
Italien	Tjeckien
Kroatien	Tyskland
Lettland	Ungern
Litauen	Österrike
Luxemburg	

3.2.2.2 Luganokonventionen

1985 bildades en arbetsgrupp med deltagare från dåvarande EG:s medlemsländer samt EFTA³³-länderna Finland, Island, Norge, Schweiz och Sverige med uppgift att studera förutsättningarna för att upprätta en separat multilateral konvention som skulle vara parallell till Brysselkonventionen. Syftet var att de enhetliga regler som gällde enligt Brysselkonventionen skulle kunna utsträckas till att gälla även för EFTA-länderna.

Vid en diplomatkonferens i Lugano den 16 september 1988 antogs den konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på

³¹ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

³² SOU 2013:63 s. 96 samt art 68. 2012 års Bryssel I-förordning.

³³ EFTA (European Free Trade Association) är det fullständiga namnet på det frihandelsområde som ursprungligen bestod av Storbritannien, Danmark, Norge, Portugal, Schweiz, Sverige och Österrike samt sedermera även Finland och Island. Sedan Finland, Sverige och Österrike blivit medlemmar i EU (1995), består EFTA av Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz.

privaträttens område som kallas Luganokonventionen. För Sveriges del trädde den i kraft 1 januari 1993. Konventionen har numera ersatts av 2007 års Luganokonvention som behandlas nedan.

Någon mot Brysselkonventionen svarande regel av innebörd att Kronofogden i mål om betalningsföreläggande är att jämställa med domstol fanns inte i den ursprungliga Luganokonventionen.

Detta innebar att Kronofogden inte fick ta upp en ansökan om betalningsföreläggande även om en svarande med hemvist i Norge, Island eller Schweiz hade egendom här. Inte heller fick Kronofogden ta upp en ansökan om avhysning om ansökningen riktade sig mot en person som innehade en bostadslägenhet i Sverige men hemvist i t.ex. Norge. Lagen om betalningsföreläggande och handräckning var helt enkelt inte tillämplig i dessa fall. Sökanden fick då vända sig till domstol i enlighet med konventionens behörighetsregler.³⁴

Den 30 oktober 2007 antogs konventionen om domstolsbehörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2007 års Luganokonvention) genom att den undertecknades av företrädare för Europeiska gemenskapen (EG), Schweiz, Norge, Island och Danmark.

För medlemsstaterna i EU innebär detta att konventionen utan särskilt inkorporeringsförfarande blir direkt tillämplig i medlemsstaten. Danmark har för egen del undertecknat konventionen i egenskap av Konungariket Danmark.

2007 års Luganokonvention är tillämplig på privaträttens område ("civil and Commercial matters"). Den omfattar inte skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor. Den är inte heller tillämplig på frågor om fysiska personers rättsliga status, rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga, makars förmögenhetsförhållanden eller arv och testamente. Familjerättslig underhållsskyldighet omfattas dock. Inte heller frågor om konkurs, ackord eller liknande förfaranden, social trygghet eller skiljeförfaranden omfattas.³⁵

I den nya Luganokonventionen har det införts en bestämmelse av vilken framgår att med uttrycket domstol avses varje myndighet som av en konventionsstat utsetts som behörig i frågor som omfattas av konventionens tillämpningsområde.³⁶ Detta är en nyhet i förhållande till 1988 års konvention som beskrivits ovan. För svensk del innebär det att Kronofogden är att betrakta som domstol i konventionens mening när det gäller frågor om betalningsföreläggande och handräckning.³⁷

Artikel 62 i 2007 års Luganokonvention innebär att Kronofogdens avgöranden omfattas av Luganokonventionens regler om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet. Kronofogden kommer därför att kunna pröva ansökningar som faller in under konventionens tillämpningsområde under de

³⁴ Prop. 1991/92:128 s. 153 ff.

³⁵ art 1.

³⁶ art 62.

³⁷ Prop. 2008/09:205 s. 34 ff.

förutsättningar som anges i konventionen och med stöd av konventionen, under vissa förutsättningar, avvisa ansökningar.

Beträffande Kronofogdens möjlighet att ta upp ansökningar innehåller 2007 års Luganokonvention en mängd inte sällan komplicerade bestämmelser.

Som huvudregel enligt artikel 2 gäller att talan mot den som har hemvist i en konventionsstat ska väckas vid domstol i den staten oberoende av i vilken stat han eller hon är medborgare.

Under vissa i konventionen angivna förutsättningar kan talan mot den som har sitt hemvist i en konventionsstat väckas vid domstol i en annan konventionsstat.³⁸ Konventionen innehåller också ett antal artiklar om exklusiv behörighet för vissa domstolar.

Med exklusivt behöriga domstolar menas att endast dessa är behöriga att pröva vissa tvister. Beträffande nyttjanderätt till fast egendom gäller som huvudregel att talan ska väckas där fastigheten är belägen. Ett undantag görs i artikel 22 för de fall ett hyresförhållande varat en kortare tid för privat bruk och ägaren samt nyttjanderättshavaren har hemvist i samma konventionsstat.

Liksom tidigare tillåter 2007 års Luganokonventionen enligt artikel 24 så kallad tyst prorogation. Detta innebär att en domstol kan bli behörig att pröva en tvist om svaranden går i svaromål utan att bestrida domstolens behörighet. Denna regel gäller dock inte om annan domstol är exklusivt behörig att pröva tvisten enligt artikel 22.³⁹

3.2.2.3 Bryssel I-förordningen

Den nya Bryssel I-förordningen trädde i kraft den 10 januari 2013 och är direkt tillämplig i EU:s medlemsstater.

Förordningen är inte direkt tillämplig i förhållande till Danmark. Danmark har dock möjlighet att tillämpa den nya Bryssel I-förordningen i enlighet med artikel 3 i det så kallade Danmarksavtalet. Danmark har avgett en förklaring som innebär att de avser tillämpa den nya Bryssel I-förordningen.⁴⁰ Detta innebär att den nya Bryssel I-förordningen är tillämplig i förhållande till Danmark.

Förordningen ska tillämpas först från och med den 10 januari 2015 och är tillämplig på privaträttens område ("civil and Commercial matters"), oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om.

I den nya Bryssel I-förordningen, liksom i den ursprungliga, avses för svensk del med uttrycket domstol även Kronofogden vid summarisk process i mål om betalningsföreläggande och handräckning, i den utsträckning myndigheten är behörig i frågor som omfattas av tillämpningsområdet.⁴¹ Innebörden av detta

³⁸ art 3.

³⁹ art 24.

⁴⁰ EUT L79, 21.3.2013, s. 4.

⁴¹ art 3 b.

är att Kronofogdens utslag i mål om betalningsföreläggande och handräckning kan erkännas och verkställas i den övriga medlemsstaterna.

Tillämpningsområdet för den nya Bryssel I-förordningen har inskränkts i förhållande till den ursprungliga förordningen. I artikel 1.1 har det tillagts att från tillämpningsområdet undantas frågor om statens ansvar för handlingar eller underlåtenhet vid utövande av offentliga maktbefogenheter.

Förordningen omfattar numera inte frågor om underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svågerlagsförhållande, och, när det gäller testamente och arv, inte heller underhållsskyldighet som har sin grund i dödsfall.⁴² För vidare läsning beträffande tillämpningsområdet hänvisas till artikel 1.

Liksom i Luganokonventionen gäller som huvudregel att talan mot den som har hemvist i en medlemsstat ska väckas i den medlemsstaten oberoende av var han eller hon har medborgarskap.⁴³ Under vissa i förordningen angivna förutsättningar kan talan mot den som har sitt hemvist i en konventionsstat väckas vid domstol i en annan konventionsstat. Dessa förutsättningar framgår av artikel 5.1.

Förordningen innehåller även ett antal artiklar om exklusiv behörighet för vissa domstolar. Med exklusivt behöriga domstolar menas att endast dessa är behöriga att pröva vissa tvister. Beträffande nyttjanderätt till fast egendom gäller som huvudregel att talan ska väckas där fastigheten är belägen. Ett undantag görs i artikel 24 för de fall ett hyresförhållande varat en kortare tid för privat bruk och ägaren samt nyttjanderättshavaren har hemvist i samma konventionsstat.

En domstol kan bli behörig att pröva en tvist om svaranden går i svaromål utan att bestrida domstolens behörighet. Denna regel gäller dock inte om annan domstol är exklusivt behörig att pröva tvisten enligt artikel 24.⁴⁴

En nyhet i förhållande till den tidigare gällande förordningen är den informationsplikt som gäller i försäkrings-, konsument- och arbetstvister. Av art 26.2 följer att Kronofogden innan den förklarar sig behörig ska säkerställa att svaranden har informerats om sin rätt att bestrida domstolens behörighet och om följderna av att gå eller inte gå i svaromål.

3.2.2.4 Förhållandet mellan rättsakterna

Av art 64 i 2007 års Luganokonvention följer att konventionen inte ska påverka Europeiska gemenskapens medlemsstaters tillämpning av rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område eller eventuella ändringar av denna. Vidare framgår av samma artikel att Luganokonventionen alltid äger företräde om svaranden har hemvist i en stat där den konventionen, men varken Bryssel I-förordningen eller Brysselkonventionen är tillämplig.

⁴² art 1.2.

⁴³ art 4.

⁴⁴ art 26.

Sammanfattningsvis innebär detta att 2007 års Luganokonvention ska tillämpas på svaranden som har sitt hemvist i någon av staterna Island, Norge eller Schweiz. Om svaranden har hemvist i Danmark eller annat EU-land gäller Bryssel I-förordningen eller i mycket sällsynta fall Brysselkonventionen.

3.2.2.5 Svaranden är bosatt i ett land som inte är ansluten till vare sig Brysselkonventionen, Bryssel I-förordningen eller Luganokonventionen

Om en svarande i ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning har sitt hemvist i någon annan stat än de som är anslutna till Brysselkonventionen, Bryssel I-förordningen eller Luganokonventionen får frågan om ett anspråk ska prövas i Sverige eller inte bedömas endast utifrån allmänna internationellt processrättsliga grundsatser. Ledning kan då sökas i 10 kap. RB.⁴⁵

3.3 Avvisning

Om ansökningen är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för handläggning av målet, ska sökanden enligt 20 § BfL föreläggas att avhjälpa bristen. Det handlar då om så allvarliga formella brister att ansökningen inte är möjlig att pröva. Det kan till exempel vara fråga om att det i ansökan saknas uppgift om vem som ska agera svarande i målet. En annan brist av formell natur är att ansökan saknar yrkande eller grund. Föreläggandet till sökanden att komplettera ansökan får skickas i vanligt brev under hans i målet uppgivna adress.

Det är viktigt att sökanden får veta inom vilken tid kompletteringen ska ha kommit in. Följer sökanden inte föreläggandet kan ansökningen nämligen avvisas. Sökanden ska upplysas om detta i föreläggandet. Det kan inträffa att sökanden inte får föreläggandet och att ansökningen därför avvisas. Då finns möjligheten att komma in med en ny ansökan.

I ett mål i hovrätten ansågs ansökningen inte vara så bristfällig att den inte kunde läggas till grund för prövning, dvs. handläggning av målet.⁴⁶ Sökanden hade inte angett fordrat räntebelopp per ansökningsdagen. Under tiden från fordrans förfallodag till ansökningsdagen var kapitalbelopp och räntesats oförändrade.

Sedan Kronofogden tagit upp målet till handläggning, dvs. förelagt svaranden att yttra sig är det inte längre möjligt att avvisa ansökan som bristfällig.⁴⁷

För det fall ansökan avser en åtgärd som inte omfattas av lagen om betalningsföreläggande och handräckning ska ansökan enligt 21 § BfL också avvisas. Det kan även finnas något annat hinder mot att den tas upp. Även i dessa fall ska ansökan avvisas. Det är här fråga om brister av materiell natur.

⁴⁵ Prop. 1989/90:85 s. 106.

⁴⁶ RH 1992:37.

⁴⁷ RH 1993:122.

Som exempel på en materiell brist kan nämnas att förfallodagen inte inträtt vid tiden för ansökans ingivande. Den omständigheten att saken redan avgjorts t.ex. genom utslag i ett tidigare mål utgör också hinder emot att ta upp en ansökan om samma sak till prövning.⁴⁸ Ett pågående mål hos Kronofogden eller domstol, gällande samma sak som en inkommen ansökan avser, är också en sådan materiell brist som medför att ansökan ska avvisas.⁴⁹

Om ansökningen inte handlar om att svaranden ska fullgöra något utan sökanden enbart vill ha fastställt att ett visst rättsförhållande består går den inte att handlägga i den summariska processen. Inte heller går ansökan att handlägga om den gäller ett in dispositivt rättsförhållande, dvs. ett rättsförhållande som parterna inte råder över.

En ansökan ska avvisas direkt om Kronofogden finner att det föreligger en brist som hindrar upptagande och som inte kan läkas med en komplettering eller om ansökningen avser en åtgärd som inte omfattas av den summariska processen. När det handlar om brister enligt 21 § BfL har Kronofogden, under förutsättning att något bestridande inte skett, skyldighet att avvisa ansökningen även i det skede då det är aktuellt att meddela utslag i målet.⁵⁰

Det kan vara så att Kronofogden inte direkt upptäcker bristen utan först i ett senare stadium av handläggningen ser att det föreligger en sådan materiell brist. Här skiljer sig handläggningen från avvisning enligt 20 § BfL. För det fall en materiell brist kommer fram först i och med svarandens bestridande får Kronofogden inte längre avvisa ansökningen enligt 21 § BfL utan ska lämna över målet till tingsrätten om sökanden begär det.⁵¹

Beträffande särskild handräckning gäller följande. Kronofogden kan inte lagligen pröva en fråga som redan är rättskraftigt avgjord. Om det vid tiden för utslag framkommer att saken redan avgjorts bör för dessa fall gälla att ansökningen ska avvisas även efter det att bestridande inkommit.⁵²

En väckt talan i allmän domstol utgör hinder för att ansöka om särskild handräckning beträffande samma sak som är föremål för prövning genom den väckta talan i allmän domstol.⁵³

Finner Kronofogden att ansökningen ska avvisas ska detta ske genom ett beslut. Ansökningen kan avvisas helt eller delvis. Beslutet om avvisning ska innehålla dels skäl, dels beslutet samt uppgift om vad sökanden ska göra om han vill föra talan mot beslutet. Sökanden ska enligt 59 § BfL underrättas om att ansökningen avvisats.

Genom avvisning skiljer sig Kronofogden från målet i den avvisade delen. Sökanden är oförhindrad att få sin talan prövad t.ex. genom stämning.

⁴⁸ Ansökan ska då avvisas på grund av res judicata, jfr. RH 1991:10 och RH 2007:34.

⁴⁹ Ansökan ska då avvisas på grund av litis pendens, jfr. RH 2004:52. Jfr. 17 kap. 11 § 3 st. RB och 13 kap. 6 § RB.

⁵⁰ Prop. 1989/90:85 s. 115.

⁵¹ Prop. 1989/90:85 s. 114 f.

⁵² Jfr. Häggman, Bertil, Boström, John och Linders, Jan, *Betalningsföreläggande och handräckning*, 5 uppl., Norstedts Juridik AB, Stockholm 1999, s. 82. Se även NJA 1972 s. 63.

⁵³ Hovrätten för Västra Sveriges beslut i mål ÖÅ 3460-11 meddelat den 18 augusti 2011.

Beslutets rättskraft omfattar inte själva saken men väl det processhinder som ligger till grund för beslutet.

Ansökningsavgiften ska inte återbetalas även om en ansökan avvisas. Skyldighet att betala ansökningsavgift uppkommer omedelbart när en ansökan ges in.

3.4 Avskrivning

Om sökanden återkallar ansökningen ska målet avskrivas. Om sökanden inte i rätt tid begärt att målet efter bestridande från svaranden ska överlämnas till domstol ska målet avskrivas från vidare handläggning. Detta följer direkt av 22 och 37 §§ BfL.

Enligt 47 § BfL kan svaranden i ett mål om särskild handräckning i vissa fall ha rätt till ersättning för sina kostnader i målet även vid avskrivning av målet på grund av återkallelse från sökanden. Eventuella kostnadsyrkanden måste således prövas i avskrivningsbeslutet.

4 Betalningsföreläggandeprocessen

4.1 Förutsättningar för betalningsföreläggande

Den som har en fordran mot någon kan ansöka om betalningsföreläggande. Processen bygger på ett påstående av sökanden att denne har en fordran på svaranden. Kronofogdens uppgift är inte att materiellt pröva anspråkets riktighet utan endast att utreda om svaranden bestrider detta eller inte. Om anspråket lämnas obestritt ska Kronofogden meddela utslag i enlighet med innehållet i ansökningen. Om svaranden bestrider anspråket har sökanden möjlighet att begära att målet överlämnas till tingsrätten för att prövas i ordinär process.

För en ansökan om betalningsföreläggande gäller vissa grundläggande förutsättningar. Fordringen ska avse pengar. Anspråk på naturaprestationer, t.ex. anspråk på fullgörande av en avtalad arbetsprestation eller leverans av varor, kan alltså inte framställas i denna processform. Fordringen ska vara förfallen till betalning när ansökan ges in. Fordran ska dessutom vara förlikningsbar.⁵⁴

Förfallokravet avser endast huvudfordringen, men gäller även om *huvudfordringen* avser ränta. Om det framgår att fordringen inte är förfallen till betalning vid tiden för ansökans ingivande, ska Kronofogden avvisa ansökningen enligt 21 § BfL. Detta gäller även om förfallodagen inträffat efter ingivandet men innan Kronofogden hunnit fatta ett sådant beslut. Uppgiften om förfallodag är också av betydelse för identifiering av fordringen och vid beräkningen av den ränta som yrkas i målet.

⁵⁴ 2 § BfL.

Något krav på att fordran ska avse svensk valuta finns inte. Fordran kan alltså även anges i utländsk valuta. Ansökan kan gälla flera olika fordringar som sökanden har mot svaranden.⁵⁵

Sökandens uppgift att fordringen är förfallen till betalning ska godtas av Kronofogden om det inte av andra uppgifter i ansökningsprocessen framgår att förfallodagen inte inträtt. Om uppgifterna i ansökan inte klart utpekar en förfallodag ska sökanden föreläggas att lämna kompletterande uppgifter avseende detta.⁵⁶

Fordran kan avse alla typer av betalningsanspråk, och således inte endast obetalda räkningar eller lån utan även krav på t.ex. obetalda underhållsbidrag⁵⁷ och skadestånd eller regressfordringar. Gemensamt gäller dock att betalningsanspråket ska vara förlikningsbart dvs. parterna ska äga rätt att sinsemellan träffa uppgörelse om rättsförhållandet.

I en ansökan om betalningsföreläggande kan flera svaranden tas upp och flera svaranden kan omfattas av ett och samma utslag. En förutsättning för att en ansökan ska få rikta sig mot flera svarande är att yrkandet mot dem alla stöder sig på väsentligen samma grund.⁵⁸

En långivare kan i en och samma ansökan som svarande ange både den som är primärt betalningsskyldig och den som gått i borgen för skulden. Likaså kan ett skadeståndsanspråk riktas mot samtliga som medverkat till skadans uppkomst.

En ansökan om betalningsföreläggande får omfatta flera olika fordringar. Grunderna för de olika anspråken måste naturligtvis tydligt specificeras i ansökningsprocessen.⁵⁹

En ansökan om betalningsföreläggande får också ges in gemensamt av flera om de har identiska yrkanden som stöder sig på samma grund.⁶⁰

En fordran i ett mål om betalningsföreläggande får avse skadestånd även om en sådan fordran kan sägas vara mindre lämplig för summarisk process. Ett anspråk på skadestånd är typiskt sett tvistigt till sin karaktär. Om en påstått skadevållande person skulle medge att han vållat skada, materiell eller ideell, kan det till exempel förekomma att det ändå råder oenighet om skadeståndets storlek. Det finns emellertid ändå skadeståndsfordringar som

⁵⁵ Prop. 1989/90:85 s. 97.

⁵⁶ 10 och 20 §§ BfL.

⁵⁷ En ansökan med krav på betalning av underhållsbidrag som grundar sig på en skriftlig förbindelse kan dock inte alltid tas upp. Under vissa omständigheter kan en sådan överenskommelse utgöra en självständig exekutionstitel och alltså vara direkt verkställbar hos Kronofogden, 3 kap. 19 § utsökningsbalken.

⁵⁸ Prop. 1989/90:85 s. 54.

⁵⁹ Prop. 1989/90:85 s. 54 och 108.

⁶⁰ I propositionen 1989/90:85 s. 108 anges att det inte föreligger något ”hinder mot att flera sökande ger in en gemensam ansökan om de har precis samma yrkanden”. Två personer som var för sig yrkar betalningsskyldighet med 10 000 kr men som åberopar helt skilda grunder för sina anspråk, den ene kanske en revers och den andre ett skadeståndsansvar, torde inte kunna gå samman i en ansökan.

kan lämpa sig väl för hantering i den summariska processen, nämligen när det finns avtal mellan parterna. Ett förhållande som kan förekomma exempelvis vid skada på hyrd egendom.⁶¹ Kronofogden måste uppmärksamma att det inte är fråga om ogrundade eller obefogade skadeståndsanspråk. Sådana ska, i enlighet med bestämmelserna i 23 § BfL, behandlas som om svaranden bestritt dem.

4.2 Yrkanden och grunder

Kronofogden ska inte göra någon materiell prövning av svarandens skyldighet att betala utan ska endast utreda om svaranden bestrider kravet eller inte. Sökanden behöver därför inte bifoga någon skriftlig bevisning, t.ex. revers eller annan lånehandling, till ansökningen. Det förekommer att sökanden ändå bifogar en kopia av fordringshandlingen. Företeendet av den kan underlätta för Kronofogden att närmare identifiera grunden för sökandens yrkande.

Om sökandens anspråk grundas på ett löpande skuldebrev eller annan handling, vars uppvisande utgör villkor för rätt att kräva betalning eller kräva fullgörelse av annan förpliktelse, ska det dock enligt 4 § BfF anges i ansökningen att anspråket grundas på en sådan handling. Denna upplysning utgör en signal till Kronofogden att vid verkställighet av anspråket kräva in handlingen i original. Om originalhandlingen lämnas in redan tillsammans med ansökningen om betalningsföreläggande ska den genast returneras till ingivaren.

Sökanden ska i ansökningen ange sitt yrkande och grunden för det.⁶² Sökandens yrkande i målet ska vara klart och tydligt formulerat. Det får inte råda någon tveksamhet om vad sökanden önskar dvs. sökandens yrkande ska vara så formulerat att det kan leda till ett i utsökningsprocessen verkställbart utslag. Ett klart och tydligt framställt yrkande i betalningsföreläggandeprocessen är dock ingen garanti för att ett kommande utslag under alla förhållanden kan verkställas.

Med grunden för ansökan avses det rättsliga förhållande som gör att svaranden är skyldig att fullgöra betalningsförpliktelsen. Grunden måste vara så klart och tydligt formulerad att svaranden klart kan åtskilja det aktuella anspråket från andra liknande anspråk sökanden skulle kunna ha gentemot svaranden.

Svaranden måste få veta vilket, av kanske flera liknande anspråk, t.ex. obetalda parkeringsavgifter eller löpande varuleveranser, som ansökan avser. Han kan annars inte ta ställning till om han ska bestrida eller inte. En otydligt eller ofullständigt formulerad grund kan leda till att svaranden bestrider därför att han är osäker på vad kravet avser. Detta kan i sin tur medföra att sökanden, kanske helt i onödan, tvingas begära att målet överlämnas till tingsrätten för vidare prövning där.

⁶¹ Prop. 1989/90:85 s. 39-42.

⁶² 10 § BfL.

Det måste också objektivt sett framgå vad fordringen avser så att man i framtiden kan bedöma vad som omfattas av utslagets rättskraft.⁶³ Är det t.ex. fråga om köp av en tjänst ska uppgift lämnas om detta och om datum för avtal eller för en tidigare utsänd faktura.

Grunden för en fordran ska anges i klartext och inte enbart genom ett nummer eller annan kod. Grunden för en fordran får inte anges enbart genom en hänvisning till tidigare överlämnad faktura. Ansökan måste innehålla en uppgift om vad fakturan avser.⁶⁴

Om ansökningen avser skadeståndsansättning måste orsakssambandet mellan den uppkomna skadan, svarandens ansvar och det fordrade beloppet tydliggöras. Sökanden måste med andra ord i detalj ange vari skadan består och dess omfattning, varför svaranden är ansvarig och hur den yrkade skadeståndsansättningen räknats fram.

I en ansökan om betalningsföreläggande ska anges fordringens belopp, förfallodagen och den ränta som begärs.⁶⁵ Kapitalbeloppet är själva huvudfordran som sökanden kräver betalning för.

Räntor kan vara huvudfordran om t.ex. svaranden underlåtit att på avtalad tid betala förfallna räntefakturor avseende ett amorteringsfritt lån. Ett inkassokrav kan vara huvudfordran om svaranden, efter utsänt inkassokrav, betalt det kapitalbelopp som upptagits i kravet men inte ersättningen för själva inkassokravet. På samma sätt kan förseningssättning utgöra huvudfordran.

I ansökningen ska endast ett kapitalbelopp anges även om det består av olika fordringar som sammanräknats. Eventuella delkrav måste framgå, med tydligt angivande av delbelopp.

Om sökanden yrkar ränta ska i ansökan anges från⁶⁶ vilken dag räntan beräknats. Sökanden bör ange vilket belopp räntefordringen uppgår till när ansökan görs. Om sådan uppgift inte har lämnats, får Kronofogden enligt 3 § BfL förelägga sökanden att göra det vid påföljd att ansökningen i räntedelen annars avvisas.⁶⁷

⁶³ Rättskraft är en, för i detta sammanhang lagakraftvunna utslag, typisk egenskap som innebär att innehållet i utslaget är bindande för framtiden. Om sökanden ger in en ny ansökan som upptar samma anspråk, ska ansökningen avvisas eftersom det redan finns ett rättskraftigt avgörande i saken.

⁶⁴ Jfr tillämpningen av inkassolagen, Integritetsskyddsmyndighetens allmänna råd, fjärde upplagan, s. 22, www.Integritetsskyddsmyndigheten.se.

⁶⁵ 11 § BfL.

⁶⁶ Räntan angiven *per* viss dag innebär att räntan är beräknad till och med uppgiven dag, *till* viss dag innebär att räntan är beräknad till och med dagen före uppgiven dag, *till och med* viss dag innebär att räntan är beräknad till och med uppgiven dag, *från och med* viss dag innebär att räntan är beräknad från och med uppgiven dag.

⁶⁷ Se dock Svea hovrätts avgörande, RH 1992:37. I ansökan angavs att ränta skulle utgå med en räntesats som utgjorde gällande diskonto med tillägg av 25 procentenheter från förfallodagen till dess betalning sker. Kronofogden avvisade ansökan. Hovrätten undanröjde avvisningsbeslutet då det inte fanns några svårigheter att räkna ut förfallen ränta per ansökningsdagen.

Skyldigheten att räkna ut räntan i kronor gäller vid ansökan. Någon motsvarande skyldighet att räkna ut räntan vid delvis återkallelse efter delbetalning finns inte. Framgår det inte från vilken dag ränta yrkas, ska yrkandet anses gälla ränta från den dag då ansökningen delges svaranden. Detta framgår av 11 § andra stycket BfL. Sökanden bör dock meddela Kronofogden vilka olika betalningsanspråk som kvarstår efter delbetalning och avräkning.

Är fordrans förfallodag bestämd i förväg, utgår enligt 3 § räntelagen ränta på fordringen från förfallodagen. I annat fall utgår ränta från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären sänt räkning eller på annat sätt framställt sitt krav på betalning med angivande av att vid utebliven betalning utgår ränta. Har ingenting avtalats utgår ränta senast från dagen för delgivning av ansökan om betalningsföreläggande.⁶⁸

Det förekommer också att sökanden yrkar ”ränta efter den räntesats och enligt de grunder som banken för var tid tillämpar för lån av ifrågavarande slag”. Denna formulering av ränteyrkandet framstår som oklar men har i praktiken godkänts.⁶⁹

Vissa skuldebrev utfärdade av banker innehåller bestämmelser om att räntesatsen ändras när banken så bestämmer. Yrkandet bör då inte avse en fast procentsats utan lyda t.ex. ”ränta yrkas från den ... till dess betalning sker i enlighet med de grunder som anges i skuldebrevet och den därtill anslutande uppgiften från banken”.

Grunden för ränteyrkandet ska anges om den begärda räntan överstiger den ränta som utgår enligt 6 § räntelagen (referensräntan med tillägg av åtta procentenheter). Om ränta yrkas enligt 6 § räntelagen, eller lägre, behöver inte grunden för ränteyrkandet anges.

Har inget avtal om ränta träffats, kan sökanden ändå begära ränta enligt 6 § räntelagen. Grunden för ett ränteyrkande när det överstiger vad som anges i 6 § räntelagen kan anges t.ex. som ”enligt avtalsvillkor på skuldebrev” eller ”muntligt ränteavtal vid köpet”.

Ett anspråk på inkassokostnader utgör ett civilrättsligt anspråk.⁷⁰ Även om avtal om rätt till ränta på inkassokostnaderna saknas kan sökanden begära ränta på de förfallna inkassokostnaderna enligt 6 § räntelagen.⁷¹

Någon rätt för en sökande att få ränta på ersättning för ansökningsavgift och ombudsarvode eller eget arbete (rättegångskostnader) torde dock inte föreligga.⁷²

⁶⁸ 4 § räntelagen (1975:635).

⁶⁹ NJA 1994 s. 473.

⁷⁰ Prop. 1989/90:85 s. 58.

⁷¹ RH 2010:18.

⁷² NJA 1981 s. 1006.

Sökanden kan yrka ränta på obetald dröjsmålsränta endast om parterna träffat avtal om det.⁷³

4.2.1 Ogrundade eller obefogade anspråk

Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande är ogrundat eller obefogat, ska ansökningen enligt 23 § 1 st. BfL behandlas som om svaranden bestritt den.

Ogrundade anspråk kan till exempel avse skulder med brottslig bakgrund eller skadeståndsskyldighet för handling som inte kan grunda skadeståndsskyldighet.

Obefogade anspråk till exempel avse yrkande om ideellt skadeståndsbelopp med orealistiskt högt belopp.

Ett ränteyrkande som framställs mot en fysisk person och överstiger vad som kan anses som skälig dröjsmålsränta ska antas vara ogrundat eller obefogat.⁷⁴ Kronofogdemyndigheten anser att ett yrkande om dröjsmålsränta överstigande gällande referensränta med tillägg av 40 procentenheter är att anse som ogrundat eller obefogat.⁷⁵

Ett yrkande om ersättning för åtgärder som avses i 2, 3 eller 4 a § § lagen (1981: 739) om ersättning för inkassokostnader m.m. ska alltid antas vara ogrundat eller obefogat, i den mån ersättningen inte kan utgå enligt den lagen. Detta följer uttryckligen av 23 § 2 st. BfL.

Anspråk på ersättning för inkassokostnader m.m., måste alltid stå i överensstämmelse med innehållet i den lagen. Det förekommer ibland att sökanden yrkar ersättning för utländska inkassokostnader med belopp som överstiger de belopp som anges i lagen (1981: 739) om ersättning för inkassokostnader m.m.. I sådana fall ska ansökningen, såvitt gäller det överstigande beloppet, behandlas som om svaranden bestritt den.

Även om sökanden är förhindrad att – i den summariska processform som betalningsföreläggandeprocessen utgör – få ett sådant kostnadsanspråk tillgodosett, är sökanden oförhindrad att väcka talan i saken vid behörig domstol.

Även beträffande förseningsersättning ska ett yrkande anses vara ogrundat eller obefogat, i den mån ersättningen inte kan utgå enligt 4 a § lagen (1981: 739) om ersättning för inkassokostnader m.m.

Observera att det inte ankommer på Kronofogden att uppmärksamma om ett fordringsanspråk är preskriberat.⁷⁶ Svaranden måste själv göra en invändning om detta. Ett yrkande om förpliktande för svaranden att betala en fordran som

⁷³ NJA 1994 s. 3.

⁷⁴ NJA 2018 s. 816

⁷⁵ Beslut 2019-04-15 Dnr 840 9579-19/121

⁷⁶ Att ett fordringsanspråk är preskriberat innebär att det upphört att gälla på grund av att det inte gjorts gällande inom viss tid.

kan antas vara preskriberad ska således inte behandlas som ogrundad enligt 23 § BfL.

Dokumentationsskyldigheten som följer av 27 § FL är även tillämplig vid bedömningen enligt 23 § BfL eftersom en underrättelse om att ansökan är behandlad som bestridd är att anse som ett förvaltningsrättsligt beslut. Det ska framgå av underrättelsen vilka uppgifter Kronofogden har lagt till grund för bedömningen enligt 23 §.⁷⁷ När det gäller den närmare praktiska betydelsen av dokumentationsskyldigheten, så följer det av bestämmelsen att dokumentationen ska ske snarast av uppgifter som kan få betydelse för ogrundat-bedömning. Och att det ska framgå när dokumentationen har gjorts och av vem. Kravet på dokumentationen ska inte tolkas alltför vidsträckt. Bestämmelsen ställer inte något krav på att det som i det enskilda fallet ska dokumenteras måste återges i detalj. Bestämmelsen hindrar således inte att uppgifter kan återges i sammandrag och genom en tjänsteanteckning på ett dagboksblad eller en befintlig handling i akten.⁷⁸ Det ska understrykas att kommunikeringsskyldighet inte uppstår inför beslut/underrättelse enligt 23 § BfL. I korthet beror detta på att förvaltningslagen är subsidiär enligt dess 4 §, och den relativt detaljerade §23 i BfL avviker från förvaltningslagens 25 § och ska därför tillämpas istället.

4.3 Fastställelse till betalning ur pant

En borgenär som för sin fordran har säkerhet i panträtt i bland annat fast egendom eller skepp kan genom betalningsföreläggande ansöka om att betalning ska fastställas att utgå ur den pantförskrivna egendomen. Om utslag meddelas på grund av ansökningen, anses den pantförskrivna egendomen omedelbart utmätt.

Denna rättsverkan av utslaget består under en tid av två månader efter det att utslaget vunnit laga kraft.⁷⁹ Härigenom får sökanden möjlighet att inom den tiden direkt begära exekutiv försäljning av egendomen utan att behöva påkalla ett särskilt utmätningsförfarande.

Kronofogdens avgörande i den summariska processen kommer i denna situation således att innefatta dels en förklaring att en viss fordran ska utgå ur den fastighet som satts i pant för fordringen, dels att fastigheten anses omedelbart utmätt.

Ansökan om betalningsföreläggande med begäran att betalning ska fastställas att utgå ur pant kan avse följande egendom:

- fast egendom och tomträtt⁸⁰
- skepp och skeppsbygge
- intecknad lös egendom (företagshypotek)⁸¹
- luftfartyg eller

⁷⁷ se under avsnitt ovan 2.6.

⁷⁸ Lexino-kommentar till 27 § FL den 2022-01-14, se särskilt under avsnitt 2.3.

⁷⁹ 4 kap. 27 § första och andra stycket utsökningsbalken (1981:774).

⁸⁰ 13 kap. 26 § jordabalken (1970:994).

⁸¹ Se lagen (2008:990) om företagshypotek.

- reservdelar till luftfartyg.

Det är således inte möjligt att ansöka om betalningsföreläggande med begäran om att betalning ska fastställas att utgå ur lös egendom i allmänhet som satts i pant.

Det finns däremot, sedan den 1 januari 2009, möjlighet för näringsidkare att använda lös egendom i näringsverksamhet som säkerhet för lån. Denna säkerhetsrätt benämnd företagshypotek regleras bl.a. i 2 § BfL och i lagen (2008:990) om företagshypotek.

Införandet av företagshypotek innebär en väsentlig återgång till de regler om företagshypotek som gällde före år 2004. Företagshypoteket kan inte omfatta kassamedel eller bankmedel, aktier eller andra finansiella instrument som är avsedda för allmän omsättning, egendom som kan intecknas på annat sätt eller egendom som varken kan utmätas eller ingå i en konkurs. En näringsidkare som vill upplåta företagshypotek i sin näringsverksamhet har rätt att få inskrivning av ett visst belopp i verksamheten.

Bevis om inteckningen kallas företagsinteckningsbrev. Ett företagshypotek upplåts genom att näringsidkaren överlämnar företagsinteckningsbrevet som säkerhet för en fordran till sin borgenär.

4.3.1 Fastställelse till betalning ur fast egendom

Nedan behandlas i huvudsak fastställande till betalning ur fast egendom eftersom detta är den klart vanligaste situationen där betalning fastställs att utgå ur pantsatt egendom. Olika typer av mål kan förekomma.

- Sökanden kan i samma mål göra gällande det personliga betalningsansvaret och få fastställt att fordran ska utgå ur en fastighet. Vanligast är att den som personligen svarar för fordran också är ägare till fastigheten. Det kan emellertid förekomma att ägaren endast ställt sin fastighet som pant för lån och att han därutöver inte iklätt sig något personligt betalningsansvar för rätta återbetalningen av lånet. I sådant fall får talan föras både mot den personligt betalningsskyldige och mot fastighetsägaren.
- En sökande kan få fastställt att en fastighet ska få tas i anspråk för rätta betalningen av en fordran som är förenad med panträtt i fastigheten utan att något personligt betalningsansvar samtidigt görs gällande. Den möjligheten står öppen både då sökanden avstår från att göra gällande personligt betalningsansvar och då sådant ansvar inte föreligger, t.ex. som följd av att detta är preskriberat.⁸²
- Sökanden kan också göra gällande endast det personliga betalningsansvaret. Målet handläggs då på vanligt sätt enligt 2 § första stycket BfL.

Det är sökanden som ska ange mot vem han väljer att rikta sin talan. Kronofogden ska dock självant (ex officio) kontrollera att panträtt upplåtits

⁸² Jfr 6 kap. 3-4 §§ jordabalken (1970:994) samt 11 § preskriptionslagen (1981:130).

för fordringen samt att ansökningen riktar sig mot rätt svarande.⁸³ Talan ska riktas mot den som i civilrättslig mening är fastighetsägare.

Kronofogden har en relativt långtgående utredningsskyldighet i fråga om de civilrättsliga ägarförhållandena i mål om betalningsfastställelse i fast egendom. Frågan om ansökan riktats mot rätt svarande ska bedömas mot bakgrund av den utredning om ägarförhållandena till fastigheten som Kronofogden har tillgång till i målet när det avgörs genom utslag.⁸⁴

Sökanden kan emellertid alltid rikta sin talan mot den för vilken lagfart senast är beviljad eller sökt även om denne före talans väckande överlåtitt fastigheten.⁸⁵ Kronofogden ska kontrollera att sökandens uppgifter om ägare och pantbrev⁸⁶ överensstämmer med uppgifterna i fastighetsdatabasen.

Till en ansökan om betalningsföreläggande ska sökanden foga skriftlig pantförskrivning eller annan handling enligt vilken säkerheten upplåtits.⁸⁷ Själva pantbrevet behöver inte visas i annat fall än då svaranden (fastighetsägaren) gör invändning om panträtten eller senare vid eventuell exekutiv försäljning av fastigheten.⁸⁸

För att en giltig pantförskrivning ska anses föreligga måste det vara fastighetens ägare vid pantsättningstillfället som har upplåtitt panträtt i fastigheten. Om fastigheten ägs av flera gemensamt måste de alla ha medverkat till pantsättningen.

Panträtten ska ha upplåtits skriftligen (2 § andra stycket BfL). Fordringen i sig kan vara muntlig.⁸⁹

Av pantförskrivningshandlingen måste det klart framgå att fastigheten sätts i pant för en viss angiven skuld. Fastighetens registerbeteckning måste vara fullständigt och korrekt angiven. Pantbreven (inteckningarna) måste gå att identifiera genom nummer, eller för blivande pantbrev, inom vilka belopp de ligger (inomläge).

I vissa fall kan någon ha erhållit en fastighet, exempelvis genom gåva, där förvärvet är förenat med vissa villkor. Överlåtaren kan t.ex. ha föreskrivit att fastigheten inte får överlåtas eller pantsättas utan hans tillstånd. Sådana villkor ska inte beaktas självmant av Kronofogden. Svaranden måste själv göra invändning om förhållandet.

För inteckningshandlingar som hänför sig till tiden före jordabalkens ikraftträdande, den 1 januari 1972, gäller särskilda bestämmelser. Enligt dessa

⁸³ Prop. 1989/90:85 s. 44.

⁸⁴ RH 2014:4.

⁸⁵ 18 kap. 9-10 §§ jordabalken (1970:994).

⁸⁶ Pantbrev är ett bevis om att ägaren av en fastighet, för pantupplåtelse, hos inskrivningsmyndigheten erhållit inskrivning av visst penningbelopp (inteckning). Ett pantbrev utfärdas antingen i skriftlig form (skriftligt pantbrev) eller genom registrering i pantbrevsregistret enligt lagen (1994:448) om pantbrevsregister (datapantbrev).

⁸⁷ 12 § BfL.

⁸⁸ 2 kap. 7 § utsökningsförordningen (1981:981).

⁸⁹ Jfr Svensk Juristtidning 1955 rättsfall, s. 49.

gäller bland annat att betalning ur fastigheten får göras även om panträttsupplåtelsen inte skett skriftligen.⁹⁰

Innehavet av ett pantbrev har i sig inte något självständigt värde för en långivare. Enbart innehavet av pantbrevet berättigar således inte till betalning ur den fastighet pantbrevet avser. För att panträtt ska uppkomma i en fastighet förutsätts att fastighetsägaren överlämnat pantbrevet till sökanden som pant för en fordran. Pantbrevet kan då sägas representera fastigheten ifråga. I regel går det till så att när fastighetsägaren lånar pengar t.ex. i en bank, pantförskriver han pantbrevet eller pantbreven i själva skuldebrevet (omslagsreversen). Därvid anges pantbrevets belopp, datum för utfärdandet, dess nummer samt den fastighet vari inteckningen beviljas. Har pantförskrivningen inte skett i skuldebrevet utan i en särskild handling, ska denna lämnas in i målet. Skuldebrevet behöver inte ges in.

Det är vanligt förekommande att en fastighetsägare i samband med att han köper fastigheten pantförskriver pantbrev, som ännu inte är uttagna i fastigheten. Fastighetsägaren anger då i pantförskrivningen att denne pantförskriver pantbrevet med ett visst grundbelopp och ett visst förmånsläge i en viss fastighet. Härefter beställs pantbrevet från inskrivningsmyndigheten, som uppmanas att sända det direkt till kreditgivaren. Detta förfarande har godkänts av tingsrätterna som grund för att döma fastigheterna i mät. Om det är ett datapantbrev som utfärdas skickas detta till bankens elektroniska arkiv. En förutsättning för fastställelse till betalning ur en fastighet är att pantbrevet verkligen blivit uttaget och överlämnat till panthavaren.

Om de åberopade handlingarna inte innefattar bevis om rätt till betalning ur den fasta egendomen ska ansökan enligt 21 § BfL avvisas såvitt avser begäran om fastställelse.

Om svaranden i målet bestrider ansökan måste Kronofogden bedöma om hela ansökan bestrids eller om det endast är det personliga betalningsansvaret eller fastställelse delen. Endast den bestridda delen kan bli föremål för överlämnande till tingsrätten.

Om fastigheten har flera delägare och någon av dessa bestrider ansökan i den del den avser betalningsfastställelse i fastigheten, ska målet behandlas som bestritt även såvitt avser övriga fastighetsägare.

Om sökanden på grund av en delägars bestridande begär överlämnande till tingsrätt ska således hela målet avseende betalningsfastställelse överlämnas.⁹¹ Att ett bestridande på detta sätt kommer att gälla till förmån även för andra delägare är en effekt av en processuell regel som, enkelt uttryckt, innebär bland annat att flera personer endast tillsammans kan uppträda som parter

⁹⁰ Tredje punkten i ikraftträdandebestämmelserna och 23 § övergångsbestämmelserna till jordabalken (1970:994).

⁹¹ Jfr RH 14:84. När domstol fastställt att fordran ska utgå med förmånsrätt i fastighet som har två ägare, har en av ägarna ansetts ensam kunna söka återvinning samt fullfölja talan till förmån även för den andre.

angående en gemensamt ägd sak.⁹² Man brukar i dessa fall tala om att det råder nödvändig processgemenskap mellan medparterna.⁹³

Ibland när handläggaren kontrollerar uppgifterna i fastighetsregistret kan det framkomma att fastigheten står under tvångsförvaltning. I dessa fall ska tvångsförvaltaren delges ansökningen om betalningsfastställelse och en underrättelse om ansökan skickas till fastighetsägaren.

Kronofogden ska, när en ansökan om fastställelse till betalning ur fastigheten lämnats obestridd, meddela utslag i enlighet med ansökningen. Kronofogden ska då i utslaget ange att fordringen ska utgå med förmånsrätt i fastigheten i den omfattning som gäller enligt lag.⁹⁴

Som nämnts inledningsvis får utslaget omedelbart utmättningsverkan och sökanden kan genast påkalla exekutiv försäljning av fastigheten.⁹⁵ Om sökanden inte utnyttjar denna möjlighet inom två månader från det att utslaget vann laga kraft, dvs. inom tre månader från utslagets datum, förfaller utslagets utmättningsverkan.

Att utmättningsverkan förfallit utgör dock inte något hinder mot att sökanden senare vänder sig till Kronofogden och med utslaget som grund begär utmätning och exekutiv försäljning av fastigheten.⁹⁶

Kronofogden måste vid utfärdande av utslag särskilt beakta bland annat följande.

- En svarande som sökts i målet endast i sin egenskap av fastighetsägare, dvs. sökanden gör inte gällande något personligt betalningsansvar, kan inte åläggas betalningsskyldighet för kostnaderna i målet.
- Utslag med förklaring att en fordran ska fastställas att utgå ur fastigheten kan inte meddelas om fastigheten efter ansökans ingivande bytt ägare.⁹⁷

Motsvarande regler som nu redovisats vad gäller fastigheter gäller vid fastställelse i skepp, skeppsbygge samt vid inteckning av luftfartyg och eller reservdelar till luftfartyg.

Den allmänna regeln för den summariska processen är att Kronofogden självmant, dvs. utan särskild begäran från sökanden, verkställer alla utslag, om inte sökanden meddelat att han inte vill ha utslaget verkställt (16 § BfL).⁹⁸

⁹² 14 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken.

⁹³ Angående nödvändig processgemenskap se avsnitt 2.1.

⁹⁴ 42 § andra stycket BfL.

⁹⁵ 8 kap. 4 § utsökningsbalken.

⁹⁶ NJA 1993 s. 453, se även Svensk Juristtidning 1980 rättsfall, s. 80.

⁹⁷ Hovrätten över Skåne och Blekinge, Ö 2017/92. När utslaget meddelades var ingen av svarandena längre lagfarna ägare. Utslaget undanröjdes i den del som avsåg betalningsfastställelsen i den angivna fastigheten. Jfr Högsta domstolens avgörande NJA 1981 s. 1001.

⁹⁸ Enligt 2 kap. 1 § tredje stycket utsökningsbalken anses ansökan om verkställighet gjord när utslag meddelas.

Denna regel gäller emellertid inte i fråga om utslag vari en fordran har fastställts att utgå i fast egendom, skepp eller luftfartyg. Sökanden måste i dessa fall efter utslaget uttryckligen begära att egendomen ska säljas exekutivt.⁹⁹

4.3.2 Underrättelse

När Kronofogden fastställt att en fordran ska utgå med särskild förmånsrätt i fast egendom eller tomträtt ska Kronofogden samma dag sända en kopia av utslaget till inskrivningsmyndigheten.¹⁰⁰

5 Europeiskt betalningsföreläggande

Inom den Europeiska unionen sker det dagligen gränsöverskridande handelstransaktioner i form av köp och försäljning av varor och tjänster. En leverantör av varor kan operera från Tyskland och importören kan till exempel verka i Sverige.

För de ekonomiska aktörerna inom EU är det av största vikt att snabbt och effektivt kunna driva in fordringar som inte är tvistiga. Medlemsstaternas inhemska förfaranden för att driva in fordringar skiljer sig avsevärt sinsemellan och är ofta utan verkan i ett gränsöverskridande fall. Därför har det från EU:s håll bedömts som nödvändigt att införa en gemenskapslagstiftning som garanterar lika villkor för borgenärer och gäldenärer i hela den Europeiska unionen.¹⁰¹

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 12 december 2006 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1896/2006 av den 12 december 2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande (förordningen). Förordningen trädde i kraft den 31 december 2006 och ska tillämpas fullt ut från och med den 12 december 2008.

Genom förordningen infördes ett förfarande som syftar till att en borgenär snabbt, enkelt och billigt ska kunna få sin obestridda fordran fastställd i ett avgörande som går att verkställa. För att underlätta handläggningen av europeiskt betalningsföreläggande bygger förfarandet på att standardformulär, fastställda av Europeiska unionen, ska användas.

Vid beredningen av ett europeiskt betalningsföreläggande förekommer endast en begränsad materiell prövning av ansökan, bl.a. för att kunna avgöra om en fordran ska avvisas som uppenbart ogrundad eller om ansökan ska avvisas som obefogad. Prövning liknar alltså den som Kronofogden gör av en ansökan om betalningsföreläggande enligt lagen om betalningsföreläggande och handräckning. Därför ansågs Kronofogden lämplig att anförtros uppgiften att pröva ansökningar om europeiskt betalningsföreläggande.¹⁰²

⁹⁹ Prop. 1989/90:85 s. 150.

¹⁰⁰ Förordningen (1981:967) om skyldighet för domstol och Kronofogden att lämna underrättelse av vissa beslut av exekutiv betydelse.

¹⁰¹ Prop. 2007/08:158 s. 13.

¹⁰² Prop. 2007/08:158 s. 15.

5.1 Ansökan

En ansökan om europeiskt betalningsföreläggande som ska göras i Sverige ges in till Kronofogden enligt 2 § LEBF.

Frågan om en ansökan över huvud taget ska ges in i Sverige ska avgöras i enlighet med behörighetsreglerna i Bryssel I-förordningen. Av Bryssel I-förordningen följer som huvudregel att talan ska väckas vid domstol i den medlemsstat där svaranden har sitt hemvist. Om svaranden har hemvist i Sverige ska ansökan således ges in till Kronofogden.

En ansökan om europeiskt betalningsföreläggande ska ges in i pappersform på det standardformulär betecknat A som finns bifogat förordningen. Formuläret finns tillgängligt på den europeiska e-juridikportalen och kan där fyllas i elektroniskt för att därefter skrivas ut och skickas till den behöriga domstolen i detta fall Kronofogden.

Kronofogden får besluta att ansökningar görs på medium för automatisk databehandling enligt 3 § LEBF och 4 § FEBF. Något sådant beslut har ännu inte fattats.

Vad ansökan ska innehålla framgår av artikel 7 i förordningen. Där anges att en ansökan ska innehålla uppgifter om:

1. Namn på och adress till parterna och i förekommande fall deras ombud samt den domstol till vilken ansökan lämnas in.
2. Fordrans belopp, inräknat huvudfordran samt i förekommande fall ränta, avtalsvite och kostnader.
3. Räntesats om ränta yrkas på fordran, och den tidsperiod för vilken ränta yrkas, om inte lagstadgad ränta automatiskt läggs till kapitalbeloppet enligt lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten.
4. Grunden för talan, inklusive en redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för fordran och, i förekommande fall, för den ränta som yrkas.
5. En beskrivning av den bevisning som bestyrker fordran.
6. Grunden för domstolens behörighet.
7. Fallets gränsöverskridande karaktär i den mening som avses i artikel 3.

Det anges inte i förordningen hur detaljerad sökandens beskrivning av grunderna och omständigheterna ska vara. Sökanden ska dock lämna så pass detaljerade uppgifter att svaranden kan göra ett välgrundat val i fråga om han ska bestrida ansökan eller inte. Uppgifterna måste också vara så detaljerade att Kronofogden kan avgöra om fordran är uppenbart ogrundad eller ansökan är obefogad.

Ansökan ska undertecknas av sökanden eller dennes ombud. Ansökan ska vidare innehålla en förklaring om att de lämnade uppgifterna så vitt sökanden vet och tror är sanna och att han inser att varje avsiktligt felaktig uppgift kan leda till påföljder enligt ursprungsmedlemsstatens lagstiftning.

Sökanden får i ett tillägg till sin ansökan upplysa Kronofogden om att han motsätter sig övergång till ett ordinarie civilrättsligt förfarande i den mening som avses i artikel 17 om svaranden skulle bestrida. Sökanden kan även göra detta senare förutsatt att det sker innan föreläggandet utfärdas.

5.1.1 Komplettering och rättelse

Om villkoren i artikel 7 inte är uppfyllda och om fordran inte är uppenbart ogrundad eller ansökan är obefogad ska Kronofogden ge sökanden tillfälle att komplettera eller rätta ansökan. Kronofogden ska använda sig av standardformulär B.

Om det krävs att sökanden kompletterar eller rätta sin ansökan, ska Kronofogden ange en tidsfrist som den anser vara lämplig med hänsyn till omständigheterna. Fristen får enligt artikel 9 förlängas.

5.1.2 Ändring av ansökan

För att en ansökan om europeiskt betalningsföreläggande ska vara fullständig krävs att ansökningen:

- avser en penningfordring på privaträttens område,
- omfattar ett bestämt belopp,
- att fordran har förfallit till betalning när ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande lämnas in,
- att minst en av parterna har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort i en annan stat än den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen,
- lämnats in till behörig domstol,
- innehåller de uppgifter som anges i art 7 och
- att fordran är välgrundad.

Om kraven enligt ovan, trots att tillfälle till komplettering eller rättelse getts, är uppfyllda endast för en del av fordran, ska Kronofogden informera sökanden om detta med användning av standardformulär C.

Sökanden ska uppmanas att godta eller förkasta ett förslag¹⁰³ om ett europeiskt betalningsföreläggande för det belopp som Kronofogden angivit och ska informeras om följderna av sitt beslut. Sökanden ska svara genom att återsända det standardformulär C som Kronofogden skickat, inom en tidsfrist som Kronofogden har angivit i enlighet med artikel 9.2.

Om sökanden godtar Kronofogdens förslag till betalningsföreläggande ska Kronofogden utfärda ett europeiskt betalningsföreläggande för den del av fordran som godtagits av sökanden. Om ett europeiskt betalningsföreläggande utfärdats för en del av fordran som angetts i ansökan ska återstående delen enligt 8 § LEBF avskrivas.

¹⁰³ Det som i detta sammanhang betecknas som förslag kan i den summariska processen liknas vid ett föreläggande i ett mål om betalningsföreläggande.

5.1.3 Avvisning

I artikel 11 anges de grunder för avvisning av ansökan som Kronofogden ska tillämpa vid handläggningen av europeiskt betalningsföreläggande. De förutsättningar som anges där liknar i allt väsentligt de grunder för avvisning som finns BfL.

Kronofogden ska avvisa en ansökan med stöd av förordningen om

- ansökan inte avser en fordran på privaträttens område enligt artikel 2,
- ansökans inte uppfyller kraven enligt artikel 7,
- ansökan inte gäller ett gränsöverskridande fall enligt artikel 3,
- ansökan inte avser en förfallen penningfordran enligt artikel 4,
- Kronofogden saknar behörighet att ta upp ansökan eller om
- fordran är uppenbart ogrundad.

Ansökan ska också avvisas om sökanden inte inom föreskriven tid kompletterat eller rättat sin ansökan. Ansökan ska också avvisas i sin helhet om sökanden inte översänder sitt svar inom den tidsfrist som Kronofogden angivit eller avvisar Kronofogdens förslag i enlighet med artikel 10 gällande ändring av ansökan.

Sökanden ska informeras om skälen för avvisningsbeslutet med hjälp av standardformulär D. Ett avvisningsbeslut får enligt artikel 11.2 inte överklagas.

Vidare ska ansökan också avvisas om sökanden inte följer föreläggande om att betala ansökningsavgift i förskott.¹⁰⁴

5.1.4 Utfärda betalningsföreläggande

När ansökan har lämnas in och eventuellt rättats eller ändrats utfärdar Kronofogden enligt artikel 12 ett europeiskt betalningsföreläggande med användning av formulär E. Det europeiska betalningsföreläggandet ska utfärdas tillsammans med en kopia av ansökningsformuläret. I det europeiska betalningsföreläggandet ska svaranden upplysas om vilka möjligheter svaranden har. Svaranden kan välja att till sökanden betala det belopp som anges i föreläggandet eller bestrida betalningsföreläggandet.

Vad svaranden i övrigt ska informeras om framgår av artikel 12.4.

5.1.5 Delgivning

Det europeiska betalningsföreläggandet ska delges svaranden i målet i överensstämmelse med nationell lagstiftning på ett sätt som uppfyller förordningens minimikrav på delgivning.¹⁰⁵ Att det i förordningen uppställs minimikrav vid delgivning motiveras av skillnaderna mellan medlemsstaternas civilprocessrättsliga regler, särskilt reglerna om delgivning av handlingar.

¹⁰⁴ 5 § LEBF

¹⁰⁵ art 12.5

Förordningens bestämmelser om delgivning medför att inte alla delgivningssätt som finns i delgivningslagen kan tillämpas vid delgivning av ett europeiskt föreläggande. De delgivningssätt som tillämpas beträffande europeiskt betalningsföreläggande är

- vanlig delgivning (art 13 a),
- stämningsmannadelgivning (art 13 b),
- surrogatdelgivning med vuxen hushållsmedlem (art 14.1 a),
- spikning och
- särskild delgivning med juridisk person.

Det är inte möjligt att delge svaranden med kungörelsedelgivning. Partsdelgivning är inte heller möjligt beträffande ett europeiskt betalningsföreläggande.¹⁰⁶

Om Kronofogden inte lyckas delge svarande ska ansökningen avvisas. Vid överväganden av om fler delgivningsförsök ska göras eller om ansökan ska avvisas bör hänsyn tas till å ena sidan den kostnad och det arbete som dittills har lagts ned och å andra sidan utsikterna till att fortsätta delgivningsförsök ska lyckas samt omständigheterna i övrigt.¹⁰⁷

Om sökanden återkallar sin ansökan ska den avskrivas.¹⁰⁸

5.1.6 Bestridande

Enligt artikel 16 i förordningen ska ett bestridande lämnas in i pappersform eller med hjälp av annat kommunikationsmedel, inbegripet på elektronisk väg, som godtas av ursprungsmedlemsstaten och som finns tillgängligt vid ursprungsdomstolen. För närvarande saknas ett förfarande för inlämnande av bestridande på elektronisk väg.

Svaranden kan lämna in ett bestridande av det europeiska betalningsföreläggandet genom att använda standardformulär F. Detta formulär ska svaranden erhålla samtidigt med det europeiska betalningsföreläggandet. Bestridande ska enligt artikel 16.5 vara undertecknat av svaranden.

Ett bestridande ska ha kommit in till Kronofogden inom 30 dagar från det att svaranden delgivits föreläggandet. Detta framgår av artikel 16.2. Svaranden ska i bestridandet ange att han bestrider den aktuella fordran utan att behöva ange skälen för detta enligt artikel 16.3. Det är således tillräckligt att svaranden inger ett blankt bestridande för att undgå att det europeiska betalningsföreläggandet förklaras verkställbart.

Om svaranden bestrider föreläggandet ska förfarandet gå vidare vid de behöriga domstolarna i ursprungsmedlemsstaten i enlighet med reglerna för ordinarie civilrättsliga förfaranden, såvida inte sökanden uttryckligen begärt att förfarandet i så fall skall avbrytas.¹⁰⁹ Till skillnad från ett vanligt

¹⁰⁶ Prop. 2007/08:158 s. 19 f.

¹⁰⁷ 6 § LEBF.

¹⁰⁸ 7 § LEBF.

¹⁰⁹ art 17.

betalningsföreläggande råder det en presumtion för att sökanden vill få saken prövad i allmän domstol om svaranden invänder mot kravet. För att undgå att målet överlämnas till domstol vid svarandens bestridande måste sökanden – innan föreläggande utfärdas – motsätta sig att förfarandet går vidare i domstol.

Om förfarandet ska gå vidare enligt reglerna för ett vanligt civilrättsligt förfarande ska Kronofogden överlämna målet till den domstol eller myndighet som enligt vad handlingarna utvisar är behörig att handlägga målet.¹¹⁰ Typiskt sett ska målet överlämnas till domstolen på orten där svaranden har sitt hemvist.¹¹¹ Ett beslut om överlämnande får enligt 12 § LEBF inte överklagas.

5.1.7 Uteblivet bestridande

Om svaranden inte kommer in med något bestridande inom föreskriven tid ska Kronofogden med användning av standardformulär G utan dröjsmål förklara det europeiska betalningsföreläggandet verkställbart enligt artikel 18.1. Detta motsvarar att meddela utslag i den vanliga betalningsföreläggandeprocessen.

5.1.8 Förnyad prövning

Ett europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart kan varken överklagas eller återvinnas. De yrkanden och omständigheter som finns angivna i ansökan om europeiskt betalningsföreläggande blir därför rättskraftigt avgjorda genom att det europeiska betalningsföreläggandet förklaras verkställbart.¹¹² Svaranden har istället enligt artikel 20 i vissa undantagsfall rätt till så kallad förnyad prövning.

De grunder på vilka en förnyad prövning kan beviljas är hänförliga till delgivningsförfarandet och möjligheten för svaranden att bestrida. Svaranden har också rätt att ansöka om förnyad prövning när det är uppenbart att betalningsföreläggandet har utfärdats felaktigt med avseende på de villkor som fastställs i förordningen eller på grund av andra exceptionella omständigheter.¹¹³ Svarandens rätt att ansöka om förnyad prövning innebär en andra möjlighet att bestrida fordran.¹¹⁴

En ansökan om förnyad prövning ska enligt 13 § LEBF som huvudregel ges in till hovrätten.

Beviljas ansökan om förnyad prövning ska handläggningen enligt 13 § LEBF återupptas hos Kronofogden. Ny handläggning vid Kronofogden ska ske även om de omständigheter som motiverat den förnyade prövningen inte kan läkas vid Kronofogden. I ett sådant fall ankommer det på Kronofogden – om myndigheten gör samma bedömning – att avvisa ansökan.

Om svarandens ansökan om förnyad prövning avslås, har det europeiska betalningsföreläggandet fortsatt rättsverkan. Om domstolen däremot beslutar

¹¹⁰ 10 § LEBF.

¹¹¹ Prop. 2007/08:158 s. 36 f.

¹¹² Prop. 2007/08:158 s. 26.

¹¹³ art 20.2.

¹¹⁴ Prop. 2007/08:158 s. 26.

att en förnyad prövning är motiverad, förlorar betalningsföreläggandet sin giltighet.¹¹⁵

5.1.9 Överklagandeförbud

Kronofogdens beslut enligt LEBF får inte överklagas enligt 12 §. De beslut som avses är avvisning enligt 5 § (ej erlagd ansökningsavgift), 6 § (utebliven delgivning), avskrivning enligt 7 § (återkallelse av ansökan) och 8 § (avskrivning av del av ansökan) samt överlämnande till domstol eller myndighet (10 § första stycket).¹¹⁶

5.1.10 Kostnader

Av 9 § LEBF följer att sökanden har rätt till ersättning för sina kostnader i målet avseende ansökningsavgift samt skäligt belopp för

1. delgivning,
2. översättning av handlingar och
3. sökandens eget arbete med anledning av målet och arvode till ombud eller biträde.

Ersättning för kostnader avseende eget arbete och arvode till ombud eller biträde får bestämmas till högre belopp än 380 kronor, om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen innehåller en uttömmande uppräkningslista av vilka kostnader sökanden kan få ersättning för. Om sökanden yrkar ersättning för kostnader utöver vad som följer av lagstiftningen ska Kronofogden föreslå att ansökan ändras.¹¹⁷

5.1.11 Förvaltningslagen kopplat till europeiskt betalningsföreläggande

Bestämmelserna i förvaltningslagen ska tillämpas på förfarandet för europeiskt betalningsföreläggande, där det inte redan finns reglering som tar över.

Enligt förordningen behöver endast sökanden få del av ett beslut om att ett utfärdat europeiskt betalningsföreläggande förklaras verkställbart (artikel 18.3). Av 33 § förvaltningslagen följer att Kronofogden även ska underrätta den svarande om ett sådant beslut.

6 Handräckningsprocessen

6.1 Förutsättningar för handräckning

Som handräckning betecknas ett flertal olika åtgärder av en myndighet. Uttrycket är alderdomligt och betyder att en myndighet ska räcka en enskild eller en annan myndighet handen dvs. hjälpa eller bistå vid genomförande av en åtgärd. Den summariska processen innehåller två skilda former av handräckning.

¹¹⁵ art 20.3.

¹¹⁶ 12 § LEBF.

¹¹⁷ art 10.1.

Den ena handräckningsformen, benämnd vanlig handräckning,¹¹⁸ likställs beredningsmässigt med betalningsföreläggandeprocessen och bygger på tanken att varje bestridande av svaranden medför att målet måste överlämnas till tingsrätt för att kunna avgöras i sak.

Den andra handräckningsformen som benämns särskild handräckning,¹¹⁹ får användas i vissa särskilda fall bl. a. för att återställa s.k. rubbad besittning eller när sökandens rätt till viss egendom olovligen hindras. Målen om särskild handräckning ska avgöras i sak av Kronofogden även om svaranden bestrider ansökningen. Lagakraftvunna utslag i mål om vanlig handräckning vinner rättskraft, dvs. utgör hinder mot en ny prövning i t.ex. ordinär process, medan utslag i mål om särskild handräckning inte utgör något hinder mot en sådan prövning.

Det finns åtskilliga situationer då både vanlig och särskild handräckning kan komma ifråga. Då kan sökanden välja processform utifrån vad han vill uppnå och hur han bedömer sitt bevisläge. Om sökanden lätt kan påvisa en olovlig besittningsrubbing, ligger det nära till hands för honom att välja särskild handräckning, i vart fall om han befärar att svaranden bestrider och om det är tillräckligt för honom själv att få besittningen återställd. Om sökanden har svårt att i ett skriftligt förfarande visa att han har haft besittning till något är det mer ändamålsenligt att ansöka om vanlig handräckning och vid svarandens bestridande, utföra sin talan i en domstolsprocess som erbjuder bättre möjligheter till bevisföring.

En annan anledning att välja vanlig handräckning är att sökanden vill få det bakomliggande rättsförhållandet rättskraftigt avgjort. Ytterligare ett skäl att välja vanlig handräckning framför särskild handräckning kan vara att sökanden i samma mål vill ansöka om handräckning för återfående av ett uthyrt föremål och betalningsföreläggande för obetald hyra. De vanligaste fallen då båda handräckningsformerna kan vara tillämpliga är sådana som gäller uthyrda eller utlånade saker som inte återlämnas och bortskaffande av sådant som, i vid bemärkelse, står i vägen för någon.

6.2 Yrkanden och grunder

Sökanden ska i ansökan ange sitt yrkande och grunden för det.¹²⁰ Sökandens yrkande i målet ska vara klart och tydligt formulerat. Det får inte råda någon tveksamhet om vad sökanden önskar dvs. sökandens yrkande bör vara så formulerat att det kan leda till ett i utsökningsprocessen verkställbart utslag.

Vid verkställighet av ett utslag i målet ska förrättningsmannen självständigt av innehållet i detta kunna utläsa varje åtgärd som svaranden ålagts att fullgöra. Om ansökan avser avhysning från lokal eller bostadslägenhet med därtill hörande biutrymmen, såsom förråd eller garageplats, är det oftast nödvändigt att sökanden anger lägenhetsnummer eller uppger annan information som gör att området kan identifieras.

¹¹⁸ 3 § BfL.

¹¹⁹ 4 § BfL.

¹²⁰ 10 § BfL.

Avser ansökan utlämnande av egendom måste den vara så noggrant beskriven i yrkandet, att det på ett otvetydigt sätt i utslaget kommer att framgå precis vilken egendom som ansökningen avser. Om yrkandet är ofullständigt måste ansökan kompletteras.

Oklarheter i utslaget till följd av oprecisa yrkanden kan leda till att förrättningsmannen tvingas fatta beslut om hinder för verkställighet. Att yrkandet är tydligt och fullständigt är naturligtvis också en förutsättning för att svaranden ska kunna ta ställning till om han ska bestrida det eller inte.

Sökanden måste också tydligt ange grunden för sitt handräckningsyrkande. Med grunden avses de rättsliga förhållanden och de omständigheter, s.k. rättsfakta, som sökanden åberopar till stöd för att svaranden är skyldig att fullgöra den yrkade åtgärden. Bland uppgifter som sökanden bör ange till stöd för framställningen kan vara t.ex. ägarförhållanden, avtalsvillkor och lagbestämmelser.

6.2.1 Ogrundade eller obefogade anspråk

Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om vanlig handräckning är ogrundat eller obefogat, ska ansökningen behandlas som om svaranden bestritt den.¹²¹ Denna regel gäller inte i mål om särskild handräckning. Om det i ett sådant mål är uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat, ska ansökningen i stället genast avslås i sak.¹²² Se även ovan under avsnitt 4.2.1.

6.3 Vanlig handräckning

Syftet med den vanliga handräckningen är att ge sökanden möjlighet att enkelt, snabbt och billigt få till stånd verkställighet, när svaranden inte vidtar en åtgärd frivilligt men inte kan väntas ha något att invända i sak mot sökandens anspråk. Detta kan endast avse annat än betalning.

Vid vanlig handräckning förutsätts liksom vid betalningsföreläggande att förlikning är tillåten i saken, vilket i princip betyder att anspråken ska vara av privaträttslig karaktär.

För processformen vanlig handräckning gäller i princip samma processuella regler som i betalningsföreläggandeprocessen. I mål om vanlig handräckning ska Kronofogden således inte materiellt pröva riktigheten i det framställda anspråket utan endast utreda om svaranden bestrider eller lämnar yrkandet i målet utan invändning. Om svaranden bestrider handräckningsframställningen har sökanden möjlighet att begära att målet överlämnas till tingsrätt för prövning i ordinär process.

Tillämpningsområdet för vanlig handräckning utgörs av;

- avhysning¹²³

¹²¹ 23 § första stycket BfL.

¹²² 23 § andra stycket BfL.

¹²³ 3 § första stycket BfL.

- annat fullgörande.¹²⁴

6.3.1 Avhysning

Enligt den första punkten i 3 § BfL kan en ansökan om vanlig handräckning avse avhysning av tidigare ägare eller nyttjanderättshavare som inte fullgör förpliktelse att flytta från fast egendom, bostadslägenhet eller annat utrymme i byggnad när besittningsrätten upphört.¹²⁵

Möjligheten till vanlig handräckning enligt första punkten avser således fall då svaranden har haft en giltig rättsgrund för sin besittning. Rättsgrunden kan ha varit antingen äganderätt eller nyttjanderätt enligt till exempel ett hyres- eller arrendeavtal. De i praktiken vanligaste nyttjanderätterna är hyra och bostadsrätt. Bland andra nyttjanderätter kan nämnas tomträtt och arrende samt upplåtelser utan motprestation av jord, hus eller del av hus. Dessa avhysningsfall får, såsom uttryckligen framgår av 4 § andra stycket BfL, inte handläggas enligt reglerna för särskild handräckning.

Godtagbar grund för ett yrkande om avhysning är att besittningsrätten har upphört och att tidigare ägare eller nyttjanderättshavare inte flyttar från fastigheten. Anledningen till att besittningsrätten upphört, t.ex. att en hyresgäst själv har sagt upp hyresavtalet per en viss dag men ändå trots anmaning underlåter att flytta eller att nyttjanderätten är förverkad enligt 12 kap. 42 § jordabalken, måste anges för att grunden för yrkandet ska kunna anses fullständigt angiven.

Är det fråga om förverkande av nyttjanderätt ska sökanden dock närmare utveckla grunden för sitt yrkande.¹²⁶ Kronofogden ska också bevaka att sökanden följt de formkrav som gäller för uppsägning och att svaranden har getts de möjligheter som en nyttjanderättshavare har enligt lag för att återvinna hyresrätten.¹²⁷ Olika regler gäller om avhysning begärs från bostadslägenhet eller lokal.

Om ansökan avser avhysning från bostad som innehas med nyttjanderätt på grund av obetalda hyror måste det i ansökan dels framgå att hyresrätten är förverkad, dels vilka hyror som är obetalda. Hyresgästen har möjlighet att återvinna hyresrätten genom att betala förfallen hyra. En särskild underrättelse

¹²⁴ 3 § andra stycket BfL.

¹²⁵ Om en hyresgäst överger sin lägenhet har hyresvärden enligt 12 kap. 27 § första stycket jordabalken rätt att genast ta tillbaka den utan avhysningsförfarande. Regeln gäller även lokaler. För att lägenheten ska anses övergiven måste det av omständigheterna i det enskilda fallet framgå att hyresgästen eller någon som hen inrymt i lägenheten inte längre använder den och inte heller avser att återuppta nyttjandet. Fortsätter hyresgästen att betala hyran för lägenheten trots att han inte uppehåller sig i den kan lägenheten inte anse vara övergiven. Förutsättningen för att lägenheten ska få återtas måste självfallet vara att inte någon omständighet tyder på att lägenheten alltjämt bebos. Hyresvärden får på eget ansvar bedöma om lägenheten ska anses övergiven. I och med övergivandet och hyresvärdens återtagande av lägenheten upphör hyresförhållandet. Någon uppsägning av hyresavtalet ska alltså inte ske. Se vidare prop. 1973:23 s. 139.

¹²⁶ 14 § BfL.

¹²⁷ Jfr 8 kap. 23 – 25 §§ och 12 kap. 42 – 44 §§ jordabalken samt 7 kap. 18 – 23 §§ bostadsrättslagen, prop. 1989/90:85 s. 100.

om denna rätt att återfå hyresrätten ska delges hyresgästen.¹²⁸ Det är särskilt viktigt att hyresgästen delges underrättelsen på ett korrekt sätt, eftersom hyresgästen annars kan gå miste om möjligheten till det kvarboendeskydd som lagstiftaren tillerkänner hen.¹²⁹ Meddelande om uppsägningen och anledningen till denna ska också lämnas till socialnämnden.¹³⁰

Beslut om avhysning (utslag) får inte meddelas förrän tidsfristen för rätt till återvinning (tre veckor från delgivning av underrättelsen och meddelandet till socialnämnden) gått ut samt ytterligare två vardagar gått. Betalas hyran inom samma tid eller om socialnämnden skriftligen inom denna tid meddelat hyresvärden att nämnden åtar sig betalningsansvaret för den aktuella hyresskulden får svaranden inte skiljas från hyresrätten.¹³¹ För att få tillbaka hyresrätten behöver hyresgästen bara betala månadshyra som enligt ansökningen inte är erlagd. Hyresgästen behöver således inte betala ränta och kostnader som har uppkommit. Hyresvärden har givetvis rätt även till dessa belopp, men betalningen av dem utgör inte någon förutsättning för svarandens rätt att återvinna sin hyresrätt.¹³²

Om sökanden har bifogat en kopia av underrättelsen om rätt till återvinning tillsammans med bevis utvisande att svaranden delgivits underrättelse enligt delgivningslagens regler, kan förklaringstiden, om rätten till återvinning således löpt ut, i föreläggandet till svaranden sättas till 10 dagar. Om en sådan underrättelse inte bifogats, åligger det Kronofogden att ombesörja att svaranden delges underrättelsen. Detta sker genom att underrättelsetexten tas in i föreläggandet. Förklaringstiden anges då till tre veckor. Det åligger Kronofogden att på lämpligt sätt genast underrätta sökanden om innehållet i 12 kap. 44 § första stycket jordabalken och om åtgärden att underrätta hyresgästen.¹³³

Om ansökan avser avhysning på grund av störningar i boendet måste det av grunden för yrkandet tydligt framgå på vilket sätt hyresgästen varit störande. Hyresrätten är inte förverkad, om det som ligger hyresgästen till last är av ringa betydelse.¹³⁴ Om det förekommer störningar i boendet ska hyresvärden ge hyresgästen tillsägelse att utan dröjsmål se till att störningarna upphör samt underrätta socialnämnden i den kommun där lägenheten är belägen. Förverkandet av hyresrätten inträder om hyresgästen trots uppmaning inte vidtar rättelse.¹³⁵ Uppsägning av bostadshyresavtal får inte ske förrän hyresgästen fått tillsägelse och underrättelse till socialnämnden skett, såvida det inte är fråga om särskilt allvarliga störningar.¹³⁶

¹²⁸ 12 kap. 44 § jordabalken.

¹²⁹ Jfr avsnitt 7 Delgivning av föreläggandet.

¹³⁰ Förordning (1978:314) om underrättelse och meddelande enligt 12 kap. 44 § jordabalken.

¹³¹ 12 kap. 44 § jordabalken.

¹³² Synnergren, Stieg och Henriksson, Christer, *Handbok i hyreslagsfrågor, Bostäder*, sjätte upplagan, Sveriges Allmännyttiga Bostadsförening (SABO), 1995, s. 72.

¹³³ 2 § andra punkten förordningen (1978:314) om underrättelse och meddelande enligt 12 kap. 44 § jordabalken. I ett mål om avhysning pga. utebliven hyresbetalning hade såväl hyresvärden som Kronofogden underrättat hyresgästen om möjligheten att återvinna hyresrätten. Fråga uppkom om vilken tidsfrist som då gällt för återvinningen, RH 2001:22.

¹³⁴ 12 kap. 42 § tredje stycket jordabalken.

¹³⁵ 12 kap. 42 § första stycket 6 p. jordabalken.

¹³⁶ 12 kap. 42 § andra och tredje styckena jordabalken.

Vid särskilt allvarliga störningar ställs inget krav på hyresvärden att ge hyresgästen en tillsägelse med uppmaning att upphöra med det störande beteendet. Det krävs inte heller att hyresvärden underrättar socialnämnden om störningarna. Det är framförallt två situationer som avses. Den ena är när en hyresgäst gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet som har samband med boendet, t.ex. mordbrand eller hot om våld mot någon som bor i fastigheten. Den andra är förekomsten av störningar som kan betecknas som outhärdliga för de närboende t.ex. kvalificerat drogmisbruk eller psykisk sjukdom.¹³⁷

Om ansökningen avser avhysning från lokal som innehas med hyresrätt ska det i ansökan på motsvarande sätt framgå att hyresrätten är förverkad samt vilka hyror som är obetalda. Även lokalhyresgästen ska meddelas om möjligheten att återvinna hyresrätten fastän hyran inte har betalats tid.¹³⁸ Samma förfarande som vid hyra av bostad tillämpas. Tidsfristen för rätten till återvinning är två veckor. Något meddelande till socialnämnden krävs inte.

De frister som gäller vid försenad betalning av årsavgiften till bostadsrättsföreningen överensstämmer med de frister som gäller i fråga om hyresrätter. Vid upprepade betalningsförseningar kan en bostadsrättshavare dock förlora sin rätt till återvinning av bostadsrätten. Tvister om förverkande på grund av upprepade betalningsförseningar kan tas upp i den summariska processen.

Om en uppsägning beror på upprepade betalningsförseningar har bostadsrättsinnehavaren rätt att bo kvar i lägenheten till det månadsskifte som inträffar närmast efter tre månader från uppsägningen, om inte rätten ålägger bostadsrättsinnehavaren att flytta tidigare.¹³⁹ Eftersom bostadsrättsinnehavaren har besittningsrätt till lägenheten intill dess den tiden löpt ut, kan hen inte åläggas att avflytta dessförinnan.¹⁴⁰

Även för bostadsrättsinnehavare finns vissa skyddsregler. En bostadsrättsförening är således skyldig att underrätta socialnämnden innan en bostadsrättshavare som har en bostadslägenhet sägs upp på grund av störningar.

I ansökan måste det tydligt framgå, t.ex. genom angivande av lägenhetsnummer eller skiss, från vilken lägenhet eller lokal svaranden ska avhysas. Om avhysning samtidigt yrkas från de biutrymmen såsom t.ex. förråd och parkeringsplats som hör till lägenheten eller lokalen, är det viktigt att motsvarande uppgifter lämnas i ansökningen även beträffande sådana utrymmen. Dessa uppgifter är av avgörande betydelse bland annat vid verkställighet av ett blivande utslag i målet.

¹³⁷ Det är hyresvärden som får bedöma om störningarna i boendet är att anse som särskilt allvarliga. En felaktig bedömning kan medföra att det tar onödigt lång tid innan störningarna upphör. I tveksamma fall bör en hyresvärd ge hyresgästen en tillsägelse att se till att störningarna omedelbart upphör istället för att direkt säga upp hyresgästen. Se vidare prop. 1992/93:115 s. 19 ff. och s. 41 ff.

¹³⁸ Förordningen (1978:314) om underrättelse och meddelande enligt 12 kap. 44 § jordabalken, Formulär 2.

¹³⁹ 7 kap. 24 § bostadsrättslagen (1991:614).

¹⁴⁰ 3 § 1 BfL.

Om inte sökanden har åberopat omständigheter som innebär att kraven för avhysning är uppfyllda, ska myndigheten ta upp frågan om avvisning av ansökningen enligt reglerna i 20 § BfL. Sökanden ska då först föreläggas att komplettera ansökan.

I de fall en ansökan avser avhysning av arbetstagare från bostad, som innehas på grund av anställning, finns särskilda regler i lagen (1936:320) om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. Lagen innehåller särskilda skyddsregler för nyttjanderättshavaren.

Den 1 oktober 2019 infördes två nya förverkandegrunder i jordabalken. Förverkande på grund av särskild ersättning tar sikte på att det görs någon annan betalning än hyra i samband med att antingen en hyresrätt ska överlåtas (tas över) eller att en lägenhet/del av lägenhet ska hyras ut i andrahand.¹⁴¹

Både den som betalat och den som tagit emot en betalning för att ta över en hyresrätt kan få sin hyresrätt förverkad. Ett exempel är att om två hyresgäster byter lägenheter med varandra och den ena betalar särskild ersättning till den andra så kan hyresrätten till båda lägenheterna bli förverkade. Förverkande kan också göras gällande för den som begärt betalning för att överlåta sin bostadslägenhet (utan att betalning har skett). Vidare kan den som begärt betalning för att hyra ut hela eller del av sin bostadslägenhet (här avses inneboende), få sin hyresrätt förverkad.¹⁴²

Som utgångspunkt ska hyresavtalet inte förverkas om det hyresgästen gjort är av ringa betydelse. Exempel på ringa betydelse är när en hyresgäst i samband med överlåtelse begärt en mindre ersättning för reparation som han eller hon låtit utföra i lägenheten.¹⁴³

Förverkande på grund av överhyra utgår ifrån tanken att hyresgästen inte ska kunna tjäna pengar på sin hyreslägenhet genom att ta ut överhyra.¹⁴⁴ Hyra bedöms inte vara skälig om den överstiger vad förstahandshyresgästen betalar för bostadslägenheten. Om möbler, utrustning och andra nyttigheter ingår får ett tillägg inte överstiga 15 % av hyresvärdens hyra. Tillägg för andra nyttigheter (t.ex. el och bredband) ska inte överstiga hyresvärdens kostnader för dessa. Upplåts del av bostadslägenhet för inneboende får inte hyran vara högre än en andel av förstahandshyran som är proportionerlig i förhållande till omfattningen av upplåtelsen, med tillägg för möbler, utrustning och andra nyttigheter.¹⁴⁵

Som utgångspunkt ska hyresavtalet inte förverkas om det som hyresgästen gjort är av ringa betydelse.¹⁴⁶

¹⁴¹ 12 kap. 42 § 1 st p. 5.

¹⁴² Prop. 2018/19:107 s. 70f.

¹⁴³ Prop. 2018/19:107 s. 71.

¹⁴⁴ Prop. 2018/19:107 s. 20.

¹⁴⁵ Prop. 2018/19:107 s. 71.

¹⁴⁶ 12 kap. 42 § 1 st p. 5.

6.3.2 Annat fullgörande enligt 3 § 2 BfL

Den andra punkten i 3 § BfL anger tillämpningsområdet för institutet vanlig handräckning i andra fall än sådana som gäller avhysning. Här avses sådana situationer då svaranden påstås ha skyldighet att fullgöra något annat än betalning. Anspråken ska avse förhållanden av dispositiv natur. Genom denna begränsning utesluts bland annat yrkanden med offentligrättslig grund, såsom förverkande enligt brottsbalkens regler. En generell förutsättning är att tidpunkten för fullgörelse har inträtt.

Vanlig handräckning handläggs, med de undantag som angivits ovan, på samma sätt som betalningsföreläggande. Det är viktigt att sökanden formulerar sitt yrkande på ett så klart och tydligt sätt att det kan leda till ett verkställbart utslag. Det kan ofta vara svårare att ange en önskad åtgärd än ett kapitalbelopp. Om ansökan avser återtagande av viss egendom måste egendomen vara så tydligt beskriven och specificerad att en förrättningsman vid en eventuell verkställighet självständigt kan identifiera den.

Den summariska processen är inte uppbyggd för fall där det råder tvist om det bakomliggande rättsförhållandet. Det uppställs dock inte något hinder mot att en process för lösning av tvisten inleds med en ansökan om vanlig handräckning. Efter svarandens bestridande kan sökanden begära att målet överlämnas till tingsrätt för att där få rättsförhållandet prövat. Om sökanden vet om att anspråket är tvistigt, är det dock mera ändamålsenligt att direkt ansöka om stämning vid tingsrätt.

Reglerna om vanlig handräckning är också tillämpliga i fall när ansökningen omfattar ett krav att svaranden ska åläggas skyldighet att underlåta viss handling eller verksamhet eller tåla viss verksamhet som annan bedriver. Sådana skyldigheter innefattas i begreppet fullgörelse.¹⁴⁷

Som exempel på olika former av talan inom tillämpningsområdet för ”annat fullgörande” kan anges utgivande av lös egendom, leveransskyldighet, annan prestation såsom borttagande av byggnader och lösa saker, fullgörande av arbetsavtal, talan om förbud av olika slag och om beredande av tillträde till markområde eller utrymme. Som angivits ovan är detta situationer som sökanden i vissa fall, utifrån bland annat sitt bevisläge, också kan ansöka om särskild handräckning.

Talan om utgivande av viss lös egendom avser ofta egendom som svaranden innehar på grund av avtal med sökanden.¹⁴⁸ Svaranden kan ha hyrt eller lånat den eller mottagit den för reparation eller förvaring och vägrar återlämna den efter avtalstidens utgång.

Ofta förekommande mål i denna kategori gäller utgivande av egendom ur ett upplöst hem, alltså f.d. giftas eller samboendes hem. Det förekommer också att köpare för talan om att få ut köpt gods och säljare om att återfå sålt gods.

¹⁴⁷ Prop. 1989/90:85 s. 100.

¹⁴⁸ NJA 1970 s. 467, NJA 1929 s. 491, NJA 1930 s. 671 och NJA 1935 s. 89.

Handräckning är också tänkbar vid s.k. lösöreköp om förutsättningarna för att egendomen ska säljas hos säljaren förfallit.¹⁴⁹

Som ytterligare exempel kan nämnas arbetsgivare som för talan om att återfå tjänstebil, datorutrustning, kreditkort, verktyg eller nycklar från anställd vars anställning upphört.

En annan grupp avser olika slag av handlingar eller lösöre som någon ursprungligen fått hand om på grund av uppdrag. En uppdragsgivare kan föra talan mot revisor eller bokförare för att få ut bokföringshandlingar. En förening eller ett bolag kan föra talan mot kassör för att få ut räkenskaphandlingar eller mot tidigare styrelseledamot för att få ut protokoll och andra handlingar.¹⁵⁰ En förmyndare kan påkalla handräckning för att få ut egendom från dödsbo. En ny boutredningsman kan begära handräckning för att få ut egendom från en tidigare boutredningsman.

Observera att en konkursförvaltare direkt, dvs. utan att föra talan i den summariska processen, kan begära handräckning av Kronofogden för att kunna omhänderta eller på annat sätt få tillgång till gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet.¹⁵¹

Talan kan avse annan positiv prestation än att utge lös egendom. I praktiken är talan om återställande av lös egendom som bortförts från sin plats i strid med avtalsinnehåll ofta förekommande. Åtskilliga sådana fall har fastighetsrättslig anknytning och bottnar ofta i grannelagsförhållanden. Som exempel kan nämnas talan om borttagande eller flyttning av staket eller stängsel på egen eller annans mark samt mur eller brygga som går in på grannens mark.¹⁵² Talan kan också föras om borttagande av grus, sten och dylikt som olovligt lagts upp på annans mark, eller om avlägsnande av kiosk, skyltar eller andra anordningar, som svaranden aldrig haft eller inte längre har rätt att ha kvar på sökandens markområde.¹⁵³

De åtgärder som nu nämnts kan handläggas inom ramen för processformen vanlig handräckning. I praktiken väljer dock en sökande i dessa fall, som antytts ovan, oftast processformen särskild handräckning.

Som exempel på situationer hänförliga till kategorin annan prestation med anknytning till fast egendom kan nämnas handräckning för borttagande av vattenledning som avleder vatten från sökandens fastighet, för igenfyllande av dike, för återställande av stängda avlopp eller vattenledningar på fastighet och handräckning för återställande av ursprungsförhållandena efter grävningsarbete.¹⁵⁴

Med förbudstalan avses en talan som går ut på att svaranden ska åläggas att underlåta att företa viss verksamhet. Förbud har t.ex. meddelats mot

¹⁴⁹ Jfr RH 115:81.

¹⁵⁰ Jfr NJA 1967 C 814.

¹⁵¹ 7 kap. 14 § konkurslagen.

¹⁵² Jfr NJA 1940 s. 52.

¹⁵³ Jfr NJA 1956 C 148, NJA 1955 C 315, NJA 1957 C 617 och NJA 1980 s. 180.

¹⁵⁴ Jfr NJA 1948 s. 99 och NJA 1957 C 683.

sprängning i vattenområde, vilken ansågs utgöra obehörigt intrång i sökandens fiskevatten.¹⁵⁵ Likaså har förbud meddelats att flytta elektrisk ledning, då befogenhet saknades därtill.¹⁵⁶

Förbudstalan torde bli aktuell främst för att förhindra påbörjat intrång av olika slag på annans fastighet.¹⁵⁷ Vid störande inverkan på grannfastighet genom rök, lukt, buller eller dylikt är det vanligt att i första hand påkalla ingripande från de myndigheter som utövar tillsyn enligt miljöbalken samt plan- och bygglagen.

Typfallen av beredande av tillträde avser tillträde till markområde eller utrymme, från vilket svaranden utestänger annan. Ansökningar som ofta förekommer är elleverantörs talan om tillträde till hus eller lägenhet för mätaravläsning eller avstängning av elström eller gas.¹⁵⁸ Vidare kan en sökande få handräckning mot en fastighetsägare för att utföra arbete eller annan verksamhet som sökanden har rätt att bedriva på fastigheten, såsom att anlägga väg eller dra fram vatten och el.

Handräckningstalan kan också gälla fastighet, lägenhet eller lokal till vilken sökanden fått nyttjanderätt t.ex. när hyresvärd utestängt hyresgäst från den förhyrda lägenheten.¹⁵⁹ I praxis har ofta förekommit handräckning för att öppna avstängd väg, särskilt sådan som begagnats sedan lång tid tillbaka.¹⁶⁰ I flera av dessa situationer är dock särskild handräckning den lämpligaste processformen.

En elleverantör har enligt regler i ellagen (1997:857) rätt att avbryta överföringen av el till en abonnent om denne gör sig skyldig till avtalsbrott. För att leverantören ska kunna stänga av överföringen krävs ofta att han får tillträde till utrymme som abonnenten disponerar. Om abonnenten vägrar lämna tillträde kan leverantören begära handräckning för att få tillträde till utrymmet för avstängningen.

Om abonnenten är en konsument, dvs. en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet, gäller särskilda bestämmelser.¹⁶¹ I dessa anges de formella förutsättningar som ska vara uppfyllda för att handräckning ska kunna medges.

Överföringen får avbrytas på grund av konsumentens försummelse endast om försummelsen är att betrakta som ett väsentligt avtalsbrott. Innan överföringen avbryts ska konsumenten uppmanas att inom viss tid vidta rättelse. Avser försummelsen bristande betalning ska han, sedan tidsfristen för att vidta rättelse löpt ut, delges en underrättelse där det framgår att överföringen kan

¹⁵⁵ NJA 1916 s. 530.

¹⁵⁶ NJA 1922 s. 379.

¹⁵⁷ NJA 1909 s. 393.

¹⁵⁸ NJA 1961 C 447.

¹⁵⁹ NJA 1961 C 447.

¹⁶⁰ Jfr NJA 1940 s. 52, NJA 1941 B 374 och 763, NJA 1959 C 763, NJA 1962 s. 531, NJA 1965 C 575, NJA 1970 C 77, NJA 1970 C 749 och NJA 1970 C 964 samt NJA 1979 s. 769.

¹⁶¹ 11 kap. 1 § ellagen.

komma att avbrytas om inte betalning sker inom tre veckor. Socialnämnden ska samtidigt underrättas om förhållandena.¹⁶²

Om konsumenten vidtar rättelse eller, i fall av betalningsförsummelse, socialnämnden åtar sig betalningsansvar för skulden, får överföringen inte avbrytas. En tvistig fordran får inte ligga till grund för fränkoppling.¹⁶³

Det ankommer på Kronofogden att, oavsett om ansökningen avser vanlig handräckning eller särskild handräckning, utreda om de formella förutsättningarna för avstängning är uppfyllda. Kronofogden bör, även i verkställighetsskedet beakta, att överföringen inte får avbrytas om ett avbrott kan befaras medföra obetydlig personskada eller omfattande sakskada.¹⁶⁴

Elleverantören har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av avtalsbrottet. Vad som avses är t.ex. kostnader för uppmaningar och underrättelser till konsumenten och meddelanden till socialnämnden samt delgivningsförfarandet enligt ellagen. Om ansökningen om tillträde för avstängning avser vanlig handräckning, kan elleverantören i ansökningen samtidigt yrka ersättning för dessa kostnader.

En begäran om handräckning som grundar sig på ett kreditköp av vara ger anledning till särskilda överväganden.

Enligt bestämmelser i konsumentkreditlagen (1992:830) samt lagen i dess lydelse från och med 1 januari 2011 (SFS 2010:1846) och lagen om avbetalningsköp mellan näringsidkare (1978:599) finns möjlighet för en säljare att, utan särskild exekutionstitel, direkt i utsökningsprocessen begära handräckning för att återfå såld egendom när köparen inte fullgjort sina avtalsförpliktelser. För att sådan direktverkställighet ska kunna ske krävs att de särskilda förutsättningar om avtalets form och innehåll m.m., som anges i de båda lagarna, är uppfyllda.

I den rättsliga litteraturen har hävdats att kreditgivaren kan välja att begära handräckning enligt konsumentkreditlagen eller enligt lagen om betalningsföreläggande och handräckning.¹⁶⁵ I ett tingsrättsavgörande har det emellertid ansetts, sedan Kronofogden avvisat en ansökan om vanlig handräckning med motiveringen att denna processform inte var tillämplig för återtagning av vara som sålts genom kreditköp, att möjligheten att återfå egendom genom ett förenklat förfarande är exklusivt reglerad i konsumentkreditlagen.¹⁶⁶

Ibland händer det att en säljare begär vanlig handräckning under återopande av en faktura, vari upptagits en formulering, ofta ditsatt med en stämpel, som anger att egendomen är säljarens intill dess full betalning har erlagts. Fakturan

¹⁶² Se 11 kap. 4 § första stycket ellagen. En underrättelse till konsument och ett meddelande till socialnämnd enligt 11 kap. 4 § första stycket ellagen ska avfattas i enlighet med formulär, se 26 § elförordningen (2013:208).

¹⁶³ 11 kap. 4 § andra stycket ellagen.

¹⁶⁴ 11 kap. 3 § tredje stycket ellagen.

¹⁶⁵ Anders Eriksson och Göran Lambertz, *Konsumentkrediter*, Publica, s. 20 och s. 294.

¹⁶⁶ Göteborgs tingsrätt, 1996-06-05, ärende nr Å 805-96.

anger vanligtvis en förfallodag som infaller trettio dagar efter leverans- eller fakturadag. Innan Kronofogden tar upp en sådan ansökan måste myndigheten, med beaktande bland annat av frågan om köpet är ett kreditköp eller ett kontantköp, överväga om handräckning inom ramen för den summariska processen överhuvudtaget är möjlig.

En begäran om handräckning kan avse utlämnande av egendom som omfattas av ett s.k. leasingavtal som sökanden åberopar till stöd för sitt yrkande. Leasing kan översättas med hyra av lös egendom, men i kommersiella sammanhang har leasing även utvecklats till att avse en särskild finansieringsform. Ibland avser uttrycket köp på avbetalning. Ett såsom leasing betecknat avtal kan till sitt innehåll bedömas vara ett förtäckt avbetalningsköp. Om leasingavtalet är att anse som ett vanligt hyresavtal ska ansökan behandlas på vanligt sätt, dvs. leasinggivaren betraktas då som ägare till leasingobjektet och hans ansökan behandlas på samma sätt som då någon begär att få ut uthyrd eller utlånad egendom. Bedöms däremot leasingavtalet vara ett förtäckt avbetalningsköp ska handräckningsansökningen prövas utifrån reglerna för sådana köp.¹⁶⁷

6.4 Särskild handräckning

Till skillnad från vad som gäller vid vanlig handräckning måste sökanden i mål om särskild handräckning styrka de omständigheter som han åberopar till stöd för sin ansökan. Hans framställning av omständigheterna ska dock läggas till grund för prövningen, i den mån framställningen har lämnats utan invändning av svaranden och det inte är uppenbart att den är oriktig.¹⁶⁸ Om det i ett mål om särskild handräckning är uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat, ska ansökningen genast avslås.¹⁶⁹

Den 1 juli 2017 infördes en ny form av särskild handräckning som kallas för avlägsnande.¹⁷⁰ Syftet med den nya formen är att få ett mer effektivt förfarande som gör det enklare för bland andra markägare att få tillbaka besittningen till sin mark, samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process. En skillnad mellan avlägsnande och övriga former av särskild handräckning är att det under vissa förutsättningar är möjligt att ansöka om avlägsnande utan att behöva lämna uppgifter om vilka de svarande är. Detta innebär även att avlägsnandet kan genomföras mot personer som har tillkommit efter att ansökan lämnades in. Det finns även skillnader i hur delgivning ska ske i mål om avlägsnande där svarandena är oidentifierade jämfört med hur delgivning ska ske i andra mål om särskild handräckning.¹⁷¹ I mål om avlägsnande ska Kronofogden särskilt göra en proportionalitetsbedömning och särskild hänsyn ska tas till om det finns barn på platsen.

¹⁶⁷ Se vidare bl.a. den s.k. leasingutredningens förslag till leasinglag, SOU 1994:12. Förslaget har inte lett till någon lagstiftning.

¹⁶⁸ 39 § BfL.

¹⁶⁹ 24 § BfL.

¹⁷⁰ 4 § 2 st. BfL.

¹⁷¹ Se vidare under avsnitt 7.1.6.

6.4.1 Olika typer av särskild handräckning

Särskild handräckning enligt 4 § 1 punkten används i tre olika fall. Det gemensamma för dessa fall är att sökandepartens rätt till egendom blivit kränkt.¹⁷²

Det första fallet är när någon egenmäktigt har rubbat sökandens besittning. Det är viktigt att notera att Kronofogden i dessa fall inte prövar de bakomliggande rättsförhållandena.¹⁷³ Besittningsrubbningar är som regel straffbara och ingripande kan ofta ske i straffprocessuell ordning.

Alla fall där ansökan avser en skyldighet för svaranden att flytta från fast egendom, en bostadslägenhet eller något annat utrymme i en byggnad eller i annan lös egendom som olovligen tagits i besittning, ska handläggas som ett avlägsnande.¹⁷⁴ Avlägsnandeförfarandet ska göra det enklare och förbättra bl.a. markägares möjlighet att få handräckning vid otillåtna bosättningar samtidigt som de personer som ska avlägsnas får en rättssäker process.

Observera här att de ansökningar som nu handläggs som avlägsnande tidigare har varit möjliga att handlägga som särskild handräckning eftersom svarandena aldrig haft en giltig rättsgrund för sitt ianspråktagande av fastigheten.

Det andra fallet är när någon vidtagit annan olovlig åtgärd beträffande fast eller lös egendom. Detta uttryck syftar på bl.a. sådana fall som att en markägare har stängt av en väg som sedan lång tid tillbaka begagnats av annan eller att någon olovligen har placerat någonting på annans mark. Även annan egenmäktig rubbning av förhållande som inte bokstavligen kan betecknas som besittning avses.¹⁷⁵

Ett men av ringa betydelse i någons påstådda rätt har i NJA 1974 s. 621 medfört att särskild handräckning inte kunnat beviljas. Ägaren av en fastighet hade satt upp en haspad men ej låst länk över en, på fastigheten, dragen väg för att motverka obehörig trafik. Sökanden hade använt vägen en längre tid. Den omständigheten att länken inte var låst, och därför gick att ta bort, innebar endast ett ringa men för sökanden. Därför ansåg domstolen att svaranden inte tagit sig själv rätt mot sökanden. Ansökan om särskild handräckning avslogs därför.

Frågan om ett inträngs påtaglighet har också prövats i NJA 1984 s. 19. Frågan avsåg undanröjande av refuger med stolpar som en förening anordnat på en av sina vägar. Yrkandet om handräckning avslogs eftersom anordningarna inte medförde något påtagligt intrång i sökandens rätt att nyttja vägen.

Den påstådda olovliga åtgärden ska mot bakgrund av den praxis som redovisats ovan vara av viss dignitet för att handräckning i ett fall som detta ska komma ifråga.

¹⁷² Prop. 1989/90:85 s. 101–102. Se även justitierådet Torgny Håstads tillägg i Högsta domstolens avgörande NJA 1999 s. 474.

¹⁷³ 65 § BfL.

¹⁷⁴ 4 § 2 st. BfL.

¹⁷⁵ Prop. 1989/90:85 s. 102.

Det tredje fallet gäller när sökandens rätt till viss egendom på annat sätt olovligen hindras, t.ex. genom att någon vägrar att utlämna egendom som han fått i sin besittning på grund av avtal eller tjänst. Ett praktiskt fall är att den som har hyrt viss lös egendom, t.ex. en TV eller en bil, inte lämnar tillbaka den när hyrestiden är slut.

Under bestämmelsen faller vidare den situationen att tillträde vägras till fast egendom, t.ex. för utförande av arbete på fastigheten, för utövande av rätt till servitut eller för besiktning eller liknande, om ägaren eller annan innehavare enligt lag eller avtal är skyldig att tåla detta. Bestämmelsen är tillämplig både ifråga om positiv handling och ifråga om underlåtenhet.

I de ovanstående fallen kan även förbudstalan förekomma, dvs. svaranden åläggs att upphöra med viss verksamhet.¹⁷⁶

6.4.2 Särskild handräckning enligt föreskrift i lag

Enligt 4 § 2 BfL får särskild handräckning avse åläggande för svaranden att vidta eller tåla en åtgärd när särskild handräckning får ske enligt lag. Här är fråga om tydligt avgränsade fall då någon brutit mot en föreskrift eller överträtt ett förbud som har meddelats till skydd för allmänt eller enskilt intresse. Handräckning kan i dessa fall också användas när någon inte frivilligt fullgör en lagstadgad skyldighet. Handräckningen kan meddelas på begäran av den myndighet som har tillsyn över tillämpningen av lagen i fråga eller av allmän åklagare. I andra fall kan enskild begära sådan handräckning.

I en rad lagar finns det särskilt föreskrivet när Kronofogden kan meddela särskild handräckning. För närvarande finns sådana bestämmelser i nedanstående lagstiftning.

12 kap. 26 § jordabalken,
72 § väglagen (1971:948),
21 § lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
38 och 39 §§ lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
2 kap. 22 §, 3 kap. 16 § och 4 kap. 17 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
11 kap. 5 § begravningslagen (1990:1144),
15 kap. 4 § minerallagen (1991:45),
7 kap. 13 § bostadsrättslagen (1991:614),
26 kap. 17 § 2 st. miljöbalken,
41 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster,
11 kap. 39 § plan- och bygglagen (2010:900) och
13 § lagen (2015:602) om överlämnande av allmänna handlingar för förvaring.

De ovan beskrivna fallen ska hållas isär från de fall där Kronofogden direkt ska lämna handräckning, dvs. verkställighet ska ske direkt och inte föregås av att en ansökan handläggs i summarisk process. De vanligaste fallen i denna grupp är återtagande av avbetalningsgods enligt konsumentkreditlagen och lagen om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.

¹⁷⁶ Svea hovrätt i ärende ÖA 5492-10.

Konkursförvaltare har möjlighet att begära handräckning enligt 7 kap. 14 § konkurslagen. Vissa beslut av förvaltningsmyndighet som enligt särskild föreskrift får verkställas utgör också exekutionstitlar.

6.4.3 Ansökan om särskild handräckning

Om sökanden vill att målet ska handläggas enligt reglerna för särskild handräckning, ska detta anges i eller på annat sätt tydligt framgå av ansökningsform.¹⁷⁷ Av sökandens skrift måste framgå att förutsättningar finns för denna handläggningsform.

Till ansökan om särskild handräckning ska sökanden foga de skriftliga bevis och andra handlingar som han åberopar.¹⁷⁸ Det bör framgå vad som ska bevisas med de olika handlingarna.

En berättelse som någon har lämnat skriftligen med anledning av handräckningsmålet får åberopas som bevis i målet.¹⁷⁹ Om talan förs mot Kronofogdens utslag i målet om särskild handräckning får vittnesintyget åberopas även vid den fortsatta handläggningen i domstol. Observera dock att de vittnesintyg som är lämnade med stöd av 40 § BfL inte är lämnade under edlig förpliktelse. Straffsanktionen för lämnande av oriktiga uppgifter finns i 15 kap. 10–11 §§ brottsbalken.

En ansökan om avlägsnande ska innehålla uppgift om hur länge svarandena funnits på platsen och om barn kan antas omfattas av ansökan. Om sökanden trots rimliga ansträngningar inte har kunna identifiera svarandena ska ansökan ändå kunna tas upp.¹⁸⁰

Kronofogden ska göra en materiell prövning av målet, dvs. om svaranden bestrider ska målet ändå avgöras av Kronofogden. Detta innebär att det ställs betydligt högre krav på utförligheten i angivandet av grunden än i mål om betalningsföreläggande och vanlig handräckning. Det kan finnas fall då Kronofogden finner att det är uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat. I dessa fall ska ansökan genast avslås.¹⁸¹

Kronofogden ska i mål om avlägsnande göra en proportionalitetsbedömning¹⁸² samt beakta barnrättsperspektivet i enlighet med Europakonventionen och Barnkonventionen. Kronofogden har även en skyldighet att underrätta socialnämnden om ansökan om avlägsnande.¹⁸³

¹⁷⁷ 15 § 1 st. BfL.

¹⁷⁸ 15 § 2 st. BfL.

¹⁷⁹ 40 § BfL.

¹⁸⁰ 18 § 2 st. BfL

¹⁸¹ 24 § BfL.

¹⁸² 43 § 2 st. BfL

¹⁸³ 9 § BfF

6.4.4 Interimistiskt beslut

Om sökanden anser att åtgärden när det gäller särskild handräckning är brådskande kan han yrka att den beviljas omedelbart genom interimistiskt beslut.¹⁸⁴

För att sökanden ska få sitt yrkande om interimistiskt beslut beviljat krävs dels att han kan förete sådan bevisning att hans rätt till särskild handräckning framstår som i stort sett obestriddig, dels att sökanden gör det sannolikt att saken inte tål uppskov. Detta är särskilt viktigt eftersom svaranden inte delges eller får tillfälle att yttra sig innan beslutet. Det ska i princip inte finnas någon realistisk invändning som svaranden skulle kunna anföra.

I rättsfallet NJA 1983 s. 519 beviljade Högsta domstolen sökanden att handräckningsvis få ut ett barns glasögon, kläder och leksaker. Domstolen motiverade detta med att den typen av egendom har stark anknytning till sökandens person och måste därför förutsättas vara dennes egendom. Beträffande frågan om saken inte tålde uppskov uttalade domstolen att dröjsmål med den begärda handräckningen annars skulle antas föranleda onödiga kostnader för nyanskaffning.

När beslutet har fattats ska det expedieras av Kronofogden till parterna, om det inte är obehövligt.¹⁸⁵ Svaranden bör få det interimistiska beslutet samtidigt med föreläggandet att yttra sig över ansökningen.¹⁸⁶ Ett avslagsbeslut behöver inte expedieras till svaranden då det anses uppenbart obehövligt.

Kronofogden ska ompröva ett beslut om interimistiskt förordnande så snart som möjligt. Det betyder att när svaranden har yttrat sig ska Kronofogden pröva beslutet igen. Omprövningsbeslutet bör dokumenteras.

Observera att Kronofogden inte ska ompröva ett avslagsbeslut. Sökanden kan däremot ansöka på nytt om ett interimistiskt förordnande. Sökanden har då möjlighet att åberopa ny bevisning.

Ett interimistiskt beslut får överklagas särskilt till tingsrätten inom tre veckor från dagen för beslutet.¹⁸⁷

7 Föreläggande för svaranden att yttra sig

När Kronofogden har konstaterat att det föreligger en komplett ansökan som kan tas upp, ska svaranden föreläggas att yttra sig till myndigheten inom viss tid från det att ansökningen delgavs honom. Den tid inom vilken svaranden har möjlighet att yttra sig kallas för förklarings tid. Tiden får inte utan särskilda

¹⁸⁴ 63 § BfL.

¹⁸⁵ 59 § BfL.

¹⁸⁶ Prop. 1989/90:85 s. 143.

¹⁸⁷ 63 § BfL.

skäl bestämmas till mer än två veckor.¹⁸⁸ Förklaringstiden är idag tio dagar. Den får dock även vara kortare, om så beslutas av Kronofogdemyndigheten.¹⁸⁹

I föreläggandet måste även en upplysning lämnas om att bestridandet ska vara skriftligt. Svaranden ska uppmanas att, om han bestrider ansökningen, ange skälen för bestridandet.¹⁹⁰

I mål om betalningsföreläggande och vanlig handräckning behöver svaranden inte motivera sitt bestridande för att undgå utslag. Svarstiden behöver därför generellt sett inte vara lika lång som i mål beträffande särskild handräckning. En längre förklaringstid kan vara motiverad exempelvis om svaranden vistas i utlandet eller det är fråga om avhysning där möjlighet ges att återvinna nyttjanderätten.

Mål om särskild handräckning är ofta brådsnande. Av den anledningen bör man inte ge svaranden längre tid än nödvändigt. I dessa mål kan dock svaranden behöva mer tid eftersom bestridandet måste motiveras. En avvägning måste göras. Om svaranden inom förklaringstiden finner att han behöver mer tid kan han få förlängd svarstid om han kan åberopa godtagbara skäl.¹⁹¹

I mål om särskild handräckning prövar Kronofogden målet i sak. Det är därför viktigt att svaranden får del av allt som sökanden åberopar i målet.

8 Delgivning av föreläggandet

Ett väsentligt inslag i den summariska processen är att svaranden i målet ska föreläggas att yttra sig över ansökningen. Föreläggandet och i vissa fall kopia av ansökningshandlingen ska delges svaranden.¹⁹² Med delgivning avses att en handling skickas eller lämnas till den eller de personer som har behörighet att ta emot delgivningen eller att något av de andra förfaranden som anges i lagstiftningen används. Regler om delgivning finns bland annat i delgivningslagen och delgivningsförordningen.

Delgivningen ska med vissa undantag ske i enlighet med vad som enligt rättegångsbalken gäller för delgivning av stämning i tvistemål.¹⁹³ När ansökan gjorts genom medium för automatisk databehandling, med stöd av 9 § andra meningen BfL, finns normalt sett inkomna ansökningshandlingar bara i digital form. I dessa fall räcker det att ta in ansökningens innehåll i själva föreläggandet.

Det är Kronofogden som efter bemyndigande i 6 § BfF getts möjlighet att medge undantag från kravet på att sökanden ska ge in en skriftlig ansökan.

¹⁸⁸ 25 § BfL.

¹⁸⁹ Prop. 1989/90:85 s. 118.

¹⁹⁰ 26 § BfL.

¹⁹¹ Prop. 1989/90:85 s. 118.

¹⁹² 25 och 29 §§ BfL.

¹⁹³ Prop. 1989/90:85 s. 121.

Undantag enligt 6 § BfF får innebära tillstånd att göra ansökan på medium för automatisk databehandling. Sådant tillstånd får ges en sökanden (ingivare) som kan antas komma att på ett betryggande och tekniskt ändamålsenligt sätt ge in ett stort antal ansökningar. Tillståndet får återkallas, om det finns skäl för det.

Delgivning i den summariska processen ska endast ske av föreläggandet i målet. För andra meddelanden och skrivelser finns inget särskilt föreskrivet om delgivning.

För en allmän beskrivning av hur delgivning går till hänvisas till Kronofogdens handbok för delgivning.

8.1 Delgivningssätt

I normalfallet sker delgivning med svaranden genom vanlig delgivning. Vanlig delgivning innebär att de handlingar som ska delges sänds till svaranden tillsammans med ett delgivningskvitto, s.k. vitt kort. Detta sker med automatik genom datorstödet i den summariska processen i alla de mål där ansökningshandlingarna inte behöver skickas med.¹⁹⁴ I övriga mål sker det manuellt. Vanlig delgivning får användas vid all delgivning.¹⁹⁵ Vanlig delgivning har skett när den som är delgivningsmottagare har tagit emot handlingen.¹⁹⁶

Om Kronofogden misslyckas att delge svaranden genom vanlig delgivning, eller om detta delgivningssätt bedöms som utsiktslöst, ska Kronofogden använda annat delgivningssätt.

8.1.1 Särskild delgivning med juridisk person

Särskild delgivning med juridisk person är ett delgivningssätt som kan tillämpas på de juridiska personer som finns uppräknade i 29 § DelgL. Endast myndigheter får använda detta delgivningssätt.

Delgivningen sker genom att de handlingar som ska delges skickas med post till den juridiska personen utan krav på kvittens. Handlingarna ska skickas till den postadress som den juridiska personen låtit registrera i de register som förs av Bolagsverket.¹⁹⁷ När särskild delgivning med juridisk person används ska myndigheten närmast följande arbetsdag efter att handlingen sänts skicka ett kontrollmeddelande till den juridiska personens registrerade adress med ett meddelande om att handlingen som ska delges har sänts. Delgivning har skett när två veckor har förflutit från det att den handling som ska delges skickades, under förutsättning att kontrollmeddelandet har skickats på föreskrivet sätt och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen kommit fram inom denna tid.

¹⁹⁴ I mål om betalningsföreläggande, som inte avser fastställelse till betalning ur fast egendom, och i mål om vanlig handräckning behöver ansökningshandlingarna bifogas föreläggandet endast om handlingarna innehåller någonting utöver vad som framgår av föreläggandet, se 29 § BfL.

¹⁹⁵ 16 och 17 §§ DelgL.

¹⁹⁶ 18 § DelgL.

¹⁹⁷ 29 § DelgL.

Särskild delgivning med juridisk person behöver föregås av ett försök med vanlig delgivning. Om det bedöms som utsiktslöst behövs inte något sådant inledande försök göras. Delgivningssättet får användas vid delgivning av alla slags handlingar. Delgivningssättet får användas bara om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna. Delgivningssättet kan således inte användas om föreläggandet har kommit i retur från den juridiska personens registrerade postadress. Det är vidare inte lämpligt att använda detta delgivningssätt under semestertider.¹⁹⁸

8.1.2 Stämningmannadelgivning

Stämningmannadelgivning sker genom att en person med stämningmannabehörighet lämnar en handling eller ett meddelande till delgivningsmottagaren eller på annat i delgivningslagen föreskrivet sätt.

Det uppställs i delgivningslagen inte något krav på att andra delgivningssätt måste ha prövats för att stämningmannadelgivning ska få användas. Kronofogden ska emellertid alltid välja ett delgivningssätt som är ändamålsenligt med hänsyn till handlingens innehåll och omfattning och som medför så lite kostnader och besvär som möjligt.¹⁹⁹ Det innebär i praktiken att stämningmannadelgivning inte ska användas när andra delgivningssätt, som är snabbare, billigare och mindre ingripande för svaranden, kan användas.

Lagstiftaren har i samband med att BfL infördes uttalat att stämningmannadelgivning ska användas med urskiljning och att enklare samt billigare delgivningssätt i princip alltid ska användas först. Det sagda innebär att delgivningssättet vanlig delgivning ska användas i första hand.²⁰⁰

Stämningmannadelgivning kan således komma i fråga om svaranden inte återsänder ett delgivningskvitto som utvisar att svaranden mottagit de handlingar som ska delges. Om så sker söks svaranden personligen av den delgivningsman som har till uppgift att delge svaranden handlingarna i det aktuella målet.

Vid stämningmannadelgivning kan den situationen uppstå att delgivningsmottagaren vägrar ta emot handlingen som ska delges. Vägran att ta emot handlingen behöver inte ske i form av en muntlig förklaring utan kan ta sig uttryck i olika former, t.ex. genom att delgivningsmottagaren vägrar att öppna dörren sedan han eller hon har fått klart för sig att det är fråga om ett delgivningsförsök.

Även om delgivningsmottagaren vägrar ta emot handlingen anses delgivning ändå ha skett. För att delgivning ska anses ha skett krävs att det är klarlagt att det är delgivningsmottagaren som befinner sig på andra sidan dörren,²⁰¹ samt

¹⁹⁸ Prop. 1996/97:132, jfr Hovrätten för Västra Sveriges beslut i mål Ö 1299-03. Angående delgivning med fåmansbolag genom särskild delgivning med aktiebolag under semestertider se JO 1999/2000 s. 164

¹⁹⁹ 4 § DelgL

²⁰⁰ Prop. 1989/90:85 s. 64.

²⁰¹ Prop. 1978/79:11 s. 38 och NJA 2008 N 51.

att delgivningsmottagaren förstår att det rör sig om ett försök till delgivning. Detta innebär normalt att det måste ha förekommit någon form av personlig kontakt mellan stämningsmannen och delgivningsmottagaren.²⁰² Det får anses som självklart att delgivningsmannen söker den person som verkligen är svarande i målet.

Om delgivningsmottagaren vägrar att ta emot handlingen ska denna som huvudregel lämnas på platsen. Handlingen som ska delges ska lämnas på ett sådant sätt att delgivningsmottagaren senare kan ta hand om den om under förutsättning att det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna. Handlingarna kan till exempel lämnas i brevlådan i de fall delgivningsmottagaren vägrar öppna dörren.

Stämningsmannadelgivning får utföras av stämningsman och bland annat anställd vid Polismyndigheten, Åklagarmyndighet, allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, Kronofogden, Skatteverket och svensk utlandsmyndighet behörig att utföra stämningsmannadelgivning.

Gällande personal anställd på auktoriserat delgivningsföretag samt personal på kriminalvårdsanstalt, häkte och vissa vårdinrättningar, se nedan.

8.1.2.1 Auktoriserat delgivningsföretag

Enligt den ordning som gällde vid tiden för 1970 års delgivningslag var det inte möjligt för anställda vid privata delgivningsföretag att utföra stämningsmannadelgivning. I samband med att den nya delgivningslagen trädde i kraft infördes den möjligheten. Motivet härför var i korthet att de privata delgivningsföretagens tjänster efterfrågades i allt större utsträckning samt att det fanns ett behov av att reglera verksamheten i lag.

En anställd vid ett auktoriserat delgivningsföretag kan alltså idag utföra stämningsmannadelgivning i samma omfattning som Polismyndighetens förordnade stämningsmän. Detta innebär att en part vid partsdelgivning kan vända sig till antingen Polismyndigheten eller ett auktoriserat delgivningsföretag i syfte att få hjälp med delgivning.

Auktoriserade delgivningsföretag står under Länsstyrelsens tillsyn. All personal hos ett auktoriserat delgivningsföretag måste vara godkänd. All personal, även de som inte ska utföra delgivning hos ett auktoriserat delgivningsföretag, ska vara godkänd vad gäller laglydnad och lämplighet i övrigt för en anställning i ett sådant företag. Det gäller också den som leder verksamheten samt ledamöter och suppleanter i delgivningsföretagets styrelse.

8.1.2.2 Delgivning med den som är intagen på kriminalvårdsanstalt m.m.

Delgivning med den som är intagen på kriminalvårdsanstalt eller

- häkte,

²⁰² NJA 1978 s. 222.

- sådan undersökningsenhet som avses i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,
- sådan vårdinrättning som avses i 6 § första stycket lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
- sådan sjukvårdsinrättning som avses i 15 § första stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
- sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller,
- sådant hem som avses i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall sker genom där anställd personal som enligt 40 § DelgL har behörighet att utföra stämningsmannadelgivning.

8.1.3 Kungörelsedelgivning

Kungörelsedelgivning är ett delgivningssätt som kan användas på både fysiska och juridiska personer. Beträffande fysiska personer kan kungörelsedelgivning komma i fråga när det klarlagts att den som söks för delgivning saknar känt hemvist och det inte kan klarläggas var han uppehåller sig.

Delgivningsförfarandet sker genom att delgivningshandlingarna hålls tillgängliga viss tid hos Kronofogden, och genom att meddelande härom och om handlingarnas huvudsakliga innehåll införs i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa.²⁰³

Kungörelsedelgivning genom införande i tidning är som huvudregel inte tillåten i den summariska processen.²⁰⁴ Viktiga undantag finns dock.

Kungörelsedelgivning är möjlig i nedan angivna fall.

- alla mål om särskild handräckning
- alla mål om betalningsföreläggande i den del målet avser fastställelse till betalning ur fast egendom
- mål om betalningsföreläggande och handräckning i vissa fall, bland annat i mål mot juridisk person som i strid med gällande bestämmelser saknar en registrerad postadress som kan användas för särskild delgivning med juridisk person eller saknar registrerad behörig företrädare och någon i Sverige bosatt person inte har utsetts att på den juridiska personens vägnar ta emot delgivning samt att försök med delgivningssättet särskild delgivning med andra tillämpliga delgivningssätt misslyckats eller bedömts som utsiktslösa.

Kungörelsedelgivning har skett när två veckor har förflutit från beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att kungörande och andra föreskrivna åtgärder har skett i rätt tid.

En särskild form av stämningsmannadelgivning är s.k. spikning.²⁰⁵ Denna delgivningsform får användas när;

²⁰³ 47 § DelgL.

²⁰⁴ 29 § BfL.

²⁰⁵ 38 § DelgL.

- den sökta har känt hemvist inom riket men varken denne eller någon som handlingen kan lämnas till enligt 34-36 §§ delgivningslagen (surrogatdelgivning) träffas där,
- det inte kan klarläggas vart delgivningsmottagaren uppehåller sig och det med beaktande av vad som har framkommit i det aktuella delgivningsärendet eller vid andra delgivningsförsök med delgivningsmottagaren finns anledning att anta att han eller hon har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

Detta delgivningsförfarande går till så att handlingen lämnas i slutet kuvert i den söktes hemvist, eller om detta inte kan ske, fästs på dörren till hans bostad.

Spikning får användas i alla mål i den summariska processen.²⁰⁶

För att spikning ska kunna ske krävs att;

- det konstaterats att svaranden bor på den aktuella adressen,
- att surrogatdelgivning (se nedan), inte är möjlig,
- att svaranden sökts under en period av minst tre veckor och att delgivning aviserats minst tre gånger under denna tid samt att det finns anledning att anta att den sökta har avvikit eller på annat sätt håller sig undan och
- att svaranden varit synlig i sin bostad under den sista månaden av eftersökningstiden.

Bedömningen att det finns anledning att anta att den sökta har avvikit eller på annat sätt håller sig undan, får grundas även på omständigheter som har framkommit vid andra delgivningsförsök med svaranden.²⁰⁷

Delgivning genom spikning kan endast ske genom stämningsman eller av den som är behörig enligt 40 § delgivningslagen.²⁰⁸

8.1.4 Surrogatdelgivning

Med surrogatdelgivning, som är en form av stämningsmannadelgivning, avses ett delgivningsförfarande varigenom handlingarna lämnas till någon som har nära förbindelse med den sökta och som utan svårighet kan vidarebefordra handlingen till denne. Surrogatdelgivning är, liksom delgivning genom spikning, en delgivningsform som av rättssäkerhetsskäl endast ska komma till användning när delgivningen genomförs av stämningsman eller den personkrets som finns uppräknad i 40 § delgivningslagen.²⁰⁹

²⁰⁶ Prop. 1989/90:85 s. 62.

²⁰⁷ 38 § DelgL och prop. 2009/10:237 s. 251 f. Uppgiften att det finns anledning att anta att den sökta avvikit eller håller sig undan ska tydligt framgå av det intyg som stämningsman utfärdar, se Högsta domstolens beslut i mål Ö 3107-01.

²⁰⁸ 31 § och 40 § DelgL.

²⁰⁹ 34 § DelgL.

Reglerna om surrogatdelgivning finns i 34-37 §§ DelgL. Enligt 33 kap. 5 § RB får surrogatdelgivning i tvistemål ske ”endast om det finns anledning att anta att den sökta har avvikit eller på annat sätt håller sig undan”.²¹⁰

Surrogatdelgivning kan användas när en fysisk person har känt hemvist inom riket men inte träffas där. Delgivningen sker då genom att den handling som ska delges överlämnas till en vuxen medlem av det hushåll som delgivningsmottagaren tillhör och som påträffas i eller i omedelbar anslutning till hemvistet. Det går således inte att utföra en surrogatdelgivning med en hushållsmedlem på dennes arbetsplats.

Med vuxen medlem av hushållet avses en person som vid tidpunkten för överlämnandet av handlingen som ska delges har uppnått en ålder av 18 år.

Den till vilken handlingen lämnas ska informeras om sin skyldighet att lämna handlingen till den som söks.²¹¹ Den som tar emot sådan handling ska också samtycka till det och får inte vara den söktes motpart.²¹² Den som tagit emot handlingen ska också överlämna handlingen till delgivningsmottagaren.

Surrogatdelgivning kan också ske på svarandens arbetsplats. Om en enskild person söks för delgivning på sin arbetsplats, men inte träffas där under sin vanliga arbetstid, får handlingen lämnas till den söktes arbetsgivare. Med arbetsgivare avses en person i företagsledande eller därmed jämförlig ställning eller chefen för den personaladministrativa verksamheten på den söktes arbetsplats.

Den till vilken handlingen lämnas ska informeras om sin skyldighet att lämna handlingen till den som söks.²¹³ Den som tar emot sådan handling ska också samtycka till det och får inte vara den söktes motpart.²¹⁴ Den som tagit emot handlingen ska också överlämna handlingen till delgivningsmottagaren.

När delgivningshandlingarna överlämnats ska delgivningsmannen också sända ett meddelande om detta med posten till den sökta under hans vanliga adress. Av meddelandet ska framgå att delgivning skett genom surrogatdelgivning samt till vem handlingarna lämnats.²¹⁵ Om meddelandet inte skickas till svaranden kan denne inte heller anses delgiven. Meddelandet är alltså en nödvändig förutsättning för delgivningen.

8.1.5 Partsdelgivning

Delgivning av föreläggandet ska som huvudregel ombesörjas av myndigheten.²¹⁶ I de fall svaranden, trots aktningsvärda försök, inte blir delgiven genom Kronofogdens försorg, ska sökanden erbjudas att själv

²¹⁰ Se t.ex. Hovrätten över Skåne och Blekinge RH 1998 s. 162 ff. och Svea Hovrätt mål Ö 8469-02.

²¹¹ 37 § DelgL.

²¹² 31 § och 40 § DelgL.

²¹³ 37 § DelgL.

²¹⁴ 34 § DelgL.

²¹⁵ 34 § 2 st. DelgL.

²¹⁶ 7 § DelgL.

verkställa delgivningen.²¹⁷ Kronofogden bör ha gjort åtminstone något försök med stämningsmannadelgivning innan sökanden erbjuds överta delgivningsansvaret.²¹⁸

Enligt 2 § delgivningsförfordningen (2011:154) är part, sökande eller annan sakägare inte skyldig att bekosta delgivning som sker genom myndighets försorg. Om myndigheten beslutar om partsdelgivning får parten, oavsett i vilket skede av handläggningen det sker, emellertid själv stå för delgivningskostnaden. Denna utgör då en ersättningsgill rättegångskostnad som svaranden, på yrkande av sökanden, kan komma förpliktas att betala.

Enligt 8 § DelgL kan Kronofogden, om part begär att själv få ombesörja delgivningen, medge detta om det inte bedöms som olämpligt. I sin begäran om att själv ombesörja delgivningen ska sökanden ange de skäl som denne åberopar till stöd för att Kronofogden ska medge begäran. Vad som anses som olämpligt har inte fullständigt utretts av lagstiftaren

8.1.6 Särskilt om delgivning i mål om avlägsnande

När svarandena i mål om avlägsnande är identifierade i ansökan ska dessa delges på vanligt sätt, det vill säga att handlingen ska skickas eller lämnas till dem.²¹⁹ Om delgivning inte kan ske på detta sätt, ska delgivning istället ske genom kungörelsedelgivning.²²⁰ Är svarandena oidentifierade i ansökan och sökanden har gjort vad som ankommer på denne för att identifiera svarandena men utan resultat, ska delgivning istället ske direkt genom kungörelsedelgivning.²²¹ Ett meddelande ska även anslås i anslutning till den plats där avlägsnandet enligt ansökan ska ske.²²² Om sökanden i ansökan tillhandahållit Kronofogden med uppgift om vilket språk svarandena talar bör anslaget vara översatt till detta språk.

8.2 Delgivningsmottagare

Om svaranden är en fysisk person ska föreläggandet i målet i första hand överlämnas till honom själv. Den fysiska personen är själv delgivningsmottagare. Om han själv inte får föra talan ska handlingarna i stället överlämnas till någon som äger företräda honom.

Vid delgivning med staten är en person som är behörig att ta emot delgivning vid den myndighet som ska bevaka statens rätt i saken delgivningsmottagare. Vem som är behörig att ta emot delgivning framgår normalt av myndighetens instruktion, arbetsordning eller av annat beslut. Om inte någon annan person har utsetts är chefen för myndigheten delgivningsmottagare.²²³ Om det inte av lag eller annan författning framgår att en viss myndighet ska bevaka statens

²¹⁷ 30 § BfL.

²¹⁸ Prop. 1989/90:85 s. 122, jfr Göta hovrätt mål Ö 637-93.

²¹⁹ 16 § DelgL.

²²⁰ 29 § BfL jämte 48 § DelgL.

²²¹ 49 § DelgL.

²²² 29 § 2 st. BfL.

²²³ Prop. 2009/10:237 s. 235.

rätt i saken är det Justitiekanslern, eller någon annan person som är behörig att ta emot delgivning för Justitiekanslerns räkning, delgivningsmottagare.²²⁴

Vid delgivning med juridisk person är det alltid en fysisk person som ska sökas för överlämnande av handlingarna. Handlingarna ska i första hand lämnas till någon som är behörig att företräda den juridiska personen, exempelvis styrelseledamot. Om flera är behöriga tillsammans, är var och en av dem delgivningsmottagare. En verkställande direktör är alltid delgivningsmottagare. Har delgivningsförsök med en ordinarie ställföreträdare misslyckats eller bedöms alla delgivningsförsök med de ordinarie ställföreträdarna på förhand som utsiktslösa, får delgivning ske genom att handlingarna överlämnas till en suppleant för en behörig ställföreträdare. Detsamma gäller en vice verkställande direktör i ett aktiebolag.²²⁵

Suppleanten eller vice verkställande direktören ska se till att handlingen så snart det kan ske lämnas till någon som har rätt att företräda den juridiska personen.

Delgivning med aktiebolag utan styrelse kan inte ske genom att handlingen överbringas till bolagets revisor.²²⁶

Har svaranden ett ombud som är behörigt att ta emot den handling som ska delges är ombudet också delgivningsmottagare. Detta gäller inte om handlingen innehåller ett föreläggande om att fullgöra något personligen. Det kan t.ex. vara fråga om att inställa sig personligen till ett sammanträde eller fullgöra något vid äventyr av vite.²²⁷

8.2.1 Några speciella situationer

I de fall svaranden är en fysisk person är huvudregeln att delgivning ska ske direkt med svaranden. Om svaranden är omyndig, ska emellertid delgivning istället ske med förmyndaren. Om svaranden har flera personer som gemensamt är förmyndare ska delgivning ske med samtliga.²²⁸

Är bolaget försatt i konkurs har bolaget avträtt sin egendom och denna förvaltas av en konkursförvaltare. Här får man noga skilja på fallen då sökanden avser att söka konkursboet som sådant och då han avser att söka konkursgäldenären. I det senare fallet ska ansökan, om den avser betalning, delges med den som fick företräda bolaget vid konkursutbrottet.²²⁹

Om ansökningen avser ett anspråk som avser egendom av beskaffenhet att kunna ingå i konkursboet, eller en skuld som konkursboet ådragit sig, ska ansökningen delges med konkursförvaltaren. I de fall ansökningen riktar sig

²²⁴ 12 § DelgL.

²²⁵ 13 § DelgL.

²²⁶ NJA 2005 s. 175.

²²⁷ Prop. 2009/10:237 s. 237.

²²⁸ NJA 1985 s. 387.

²²⁹ Enligt 25 kap. 49 § aktiebolagslagen (2005:551) företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som fanns vid konkursens början. Likvidator som funnits vid konkursens början och som inte entledigats kan således delges även om konkurs beslutats.

mot konkursgäldenären ska konkursförvaltaren alltid enligt 3 kap. 9 § konkurslagen underrättas om ansöknings. Han har möjlighet att inträda i alternativt överta processen.

Har svaranden trätt i likvidation har den av tingsrätten förordnade likvidatorn trätt i den gamla styrelsens ställe. Föreläggandet ska därför istället delges denne.

För delgivning med dödsbo finns en specialregel i 18 kap. 1 a § ärvdabalken. Förutom att delgivning kan ske med behörig företrädare, dvs. med samtliga dödsbodelägare, eller med av tingsrätten förordnad boutredningsman, kan ett dödsbo delges genom att föreläggandet överlämnas till någon av delägarna under förutsättning att denne bor kvar i den avlidnes bostad. Man brukar säga att den dödsbodelägare som "sitter i boet" är ensam delgivningsmottagare. Den som tar emot handlingen ska så snart det kan ske underrätta övriga delägare om delgivningen.

En inte helt ovanlig situation är att delgivningsmottagaren befinner sig på sjukhus när denne eftersöks. Detta kan framkomma vid kontakt med anhörig vid eftersökning på folkbokföringsadressen eller på annat sätt. Innan delgivning sker på en sjukvårdsinrättning ska samråd med där anställd vårdpersonal ske. Personalen där är bäst lämpad att bedöma delgivningsmottagaren hälsotillstånd.

I syfte att klargöra om delgivningsmottagaren befinner sig på en sjukvårdsinrättning kan kontakt tas med sjukhus i delgivningsmottagarens närområde. Se nedan avsnitt 16 beträffande skyldighet för legitimerad hälso- och sjukvårdspersonals skyldighet att lämna ut uppgifter.

8.3 Val av delgivningssätt och beslut om delgivning

Delgivningssätt ska väljas med utgångspunkt från att det ska vara ändamålsenligt med hänsyn till handlingens innehåll och omfattning och medföra så lite kostnader och besvär som möjligt. Delgivning får inte heller ske på ett sätt som är olämpligt med hänsyn till omständigheterna i delgivningsärendet. Det kan till exempel vara olämpligt att vid surrogatdelgivning överlämna handlingarna till en berusad person eller att skicka handlingarna till en ställföreträdare som har uppenbart motstridiga intressen till den part som delgivningen avser.

Av 7 § DelgL jämfört med 2 § DelgF följer att det är Kronofogden som beslutar om sättet för delgivning. Kostnaden för sådan delgivning ska Kronofogden svara för. Beslut om delgivningssätt är ett beslut under handläggningen som inte kan överklagas.

8.3.1 Uppgiftsskyldighet för fastighetsägare och arbetsgivare

Av 43 § DelgL följer att en ägare av fastighet, innehavare av tomträtt, arrendator eller innehavare av bostadsrätt på begäran av den som utför stämningsmannadelgivning är skyldig att uppge om delgivningsmottagaren är bosatt på fastigheten eller lägenheten eller annars disponerar utrymme där.

En upplysningsskyldighet gäller också för den som är arbetsgivare. Av 44 § DelgL följer att en arbetsgivare är skyldig att på begäran av den som utför stämningsmannadelgivning uppge om delgivningsmottagaren är anställd hos honom eller henne och, om så är fallet, upplysa om delgivningsmottagarens arbetstider, arbetsplats och om andra förhållanden som rör anställningen som kan underlätta delgivningen. Detta innebär att en arbetsgivare t.ex. har skyldighet att lämna ut uppgifter som delgivningsmottagarens schema. Arbetsgivarens uppgiftsskyldighet var i 1970 års delgivningslag straffsanktionerad. Detta har slopats i den nya delgivningslagen främst mot bakgrund av att stämningsman har rätt att få tillträde till enskilt område som inte utgör bostad för att verkställa stämningsmannadelgivning.²³⁰

Kronofogdens personal med stämningsmannabehörighet kan begära biträde av Polismyndigheten för att kunna beredas tillträde. Typiskt sett gäller det tillträde till en arbetsplats eller en trappuppgång i ett flerfamiljshus. Stämningsmannen kan t.ex. hindras genom att någon med våld nekar tillträde till ett område eller om den som äger eller disponerar över ett område vägrar ge tillträde till detta. Polisman får också själv bereda sig tillträde efter beslut av Polismyndigheten.

8.4 Internationell delgivning

Delgivning med en svarande som befinner sig utomlands får endast ske under förutsättning att den stat där delgivning ska ske tillåter det.²³¹ Vilka stater som tillåter delgivning framgår normalt av den internationella överenskommelse som är tillämplig. Vilka internationella regler som gäller i ett enskilt delgivningsärende är beroende i vilken stat svaranden befinner sig.

8.4.1 Delgivning i stat inom EU

Vid delgivning inom EU gäller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. Förordningen gäller, med vissa undantag, mellan den Europeiska unionens medlemsstater.

Varje medlemsstat ska utse dels tjänstemän, myndigheter och andra personer med behörighet att översända handlingar som ska delges, så kallade sändande organ, dels sådana med behörighet att ta emot handlingar från en annan medlemsstat så kallade mottagande organ. I Sverige är bland annat domstolar och Kronofogden sändande organ. Justitiedepartementet är mottagande organ.

8.4.2 Delgivning inom Norden

Vid delgivning inom Norden gäller 1974 års överenskommelse om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning. Begäran om delgivning med stöd av det nordiska avtalet om rättslig hjälp sker genom skriftväxling mellan berörda statliga myndigheter i länderna som omfattas av avtalet.

²³⁰ 46 § DelgL.

²³¹ 3 § 1 st. DelgL.

En framställning om biträde med delgivning ska vara utformad på svenska, danska eller norska eller åtföljas av en bestyrkt översättning till något av dessa språk. Den handling som ska delges behöver inte översättas om den som ska delges frivilligt tar emot handlingen eller om det annars är försvarligt från rättssäkerhetssynpunkt.²³² Det mottagande landet ska svara för kostnaderna delgivningsärendet föranleder.

8.4.3 Utanför Norden och EU

Vid delgivning utanför Norden och EU tillämpas Haagkonventionen av den 15 november 1965.

9 Bestridande

Gemensamt för processformerna är att om svaranden vill undgå att utslag meddelas måste svaranden invända emot (bestrida) sökandens ansökan. Ett bestridande ska ges in skriftligen.²³³ Det finns i lagtexten inga övriga krav på utformningen eller omfattningen av ett bestridande.²³⁴ Bestridande per telefax eller e-post uppfyller kravet på skriftlighet. Handlingen anses inkommen i och med ankomsten av telefax- eller e-postmeddelandet.

I lagstiftningsarbetet berördes frågan om möjligheten för svaranden att bestrida muntligen. Tanken avfärdades med motiveringen att den möjligheten skulle generera en risk för att bestridande per telefon skulle komma att inkomma av någon obehörig samt att risken för missförstånd beträffande invändningens karaktär skulle uppkomma.²³⁵ Sammanfattningsvis är det i den summariska processen inte möjligt att bestrida muntligen. Svaranden kan välja att invända mot hela eller en del av sökandens ansökan.

I ett mål mot flera svaranden kan det inträffa att ansökningen bestrids endast av någon eller några av svarandena. Normalt bör ett bestridande gälla endast till förmån för den som har framfört det. Utslag meddelas då mot den eller dem som inte bestritt. Detta medför att målet delas. Detta bör gälla de fall där bestridandet tar sikte endast på det sakligt berättigade i ansökningen, såsom frågan huruvida skulden är betald eller inte.²³⁶

Beträffande de fall där nödvändig processgemenskap råder blir saken annorlunda. Om en svarande, bestrider måste bestridandet gälla för alla eftersom endast ett utslag kan ges för alla tillsammans. Om utslag i ett fall som detta meddelas skulle det drabba även den som bestritt. Ytterligare ett exempel är avhysningsmål mot exempelvis makar. Om ena maken bestrider kan utslag inte meddelas. Även i detta fall skulle utslaget drabba också den som bestritt.

²³² Art 2, 1974 års överenskommelse om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning.

²³³ 31 § BfL.

²³⁴ Något uttryckligt krav på att bestridandet ska vara egenhändigt undertecknat finns inte, jfr Hovrätten för Västra Sverige Ö 4951-04. Att meddela utslag i mål om betalningsföreläggande utan att fästa avseende vid ett bestridande som har gjorts av ombud, som inte företedde fullmakt, har bedömts som grovt rättegångsfel, RH 1996:62.

²³⁵ Prop. 1989/90:85 s. 67.

²³⁶ Prop. 1989/90:85 s. 54.

Ett annat fall som kan bli aktuellt i den summariska processen är betalningsfastställelse i en fastighet som ägs gemensamt av svarandena.²³⁷

När det gäller dödsbo blir problemen lite annorlunda. Dödsboet, som är en juridisk person, företräds av dödsbodelägarna tillsammans. Dessa måste vara eniga för att kunna företa en för dödsboet bindande rättshandling. Kan de inte enas har de möjlighet att avträda dödsboet till förvaltning av boutredningsman. Om således en delägare bestrider kan inte dödsboet anses ha bestritt ansökan. Utslag måste utfärdas. Det är lämpligt att underrätta dödsbodelägare som bestritt. Denne kan då ta ställning till om boutredningsman ska begäras.²³⁸ Det nu sagda gäller betalningsföreläggande och vanlig handräckning.

I fråga om särskild handräckning måste reglerna i 39 § BfL beaktas eftersom Kronofogden alltid prövar dessa mål i sak. Vid denna prövning kan Kronofogden finna att det är uppenbart att framställningen är oriktig.

Ett intressant fall är när det av bestridandet framgår att det föreligger något tvingande hinder enligt 21 § BfL mot att ansökan tas upp. Det kan till exempel vara fråga om att tiden för fullgörelse inte inträtt i ett mål om vanlig handräckning eller att en ansökan avser en sak som redan prövats av domstol eller i ett utslag. Om endast en svarande har hunnit bestrida och anfört något materiellt hinder föreligger för att ta upp ansökan uppkommer frågan huruvida målet angående den andre ska avvisas. Här ska man se det så att det första bestridandet gäller för båda och därför behandla målet som bestritt av båda.²³⁹ Vad beträffar särskild handräckning gäller även här att Kronofogden inte lagligen kan pröva en fråga som redan är rättskraftigt avgjord. Det bör för dessa fall gälla att ansökningen måste avvisas beträffande samtliga svaranden.²⁴⁰

Om det i ett mål finns flera sökanden och svaranden skulle bestrida mot endast en eller några av dem, men inte mot alla, torde detta medföra att målet i sin helhet bör betraktas som bestritt.

9.1 Betalningsföreläggande och vanlig handräckning

När det gäller betalningsföreläggande och vanlig handräckning räcker det att svaranden inom förklarings tiden gör klart att han eller hon inte går med på yrkandet. Den av Kronofogden angivna sista dagen för bestridande får inte överskridas. Kronofogden ska alltid pröva om viljeyttringen ska anses som ett bestridande eller inte.

Kronofogdens bedömning av frågan huruvida ett bestridande föreligger eller inte kan inte överklagas.²⁴¹ Observera att svaranden uppmanas i föreläggandet att om han eller hon bestrider ansökningen anger skälen för bestridandet. Han

²³⁷ Prop. 1989/90:85 s. 53.

²³⁸ 18 kap. 1 § ärvdabalken samt Per Olof Ekelöf, *Rättegång: andra häftet*, 6 reviderade upplagan s. 174 f.

²³⁹ Prop. 1989/90:85 s. 53.

²⁴⁰ Peter Fitger, *Lösbladskommentaren till rättegångsbalken*, 14 kap. 8 §.

²⁴¹ Prop. 1989/90:85 s. 124.

eller hon är dock inte skyldig att ange skälen. Det är tillräckligt, för att undgå utslag, att ge in ett blankt bestridande.

Alla typer av bestridanden ska behandlas lika. Om svaranden hävdar att det föreligger ett formellt hinder mot att ta upp ansökan ska detta också behandlas som ett bestridande. I de fall svaranden i sitt bestridande invänder att saken redan är avgjord genom till exempel genom domstols dom, ska Kronofogden således inte avvisa ansökan. Målet ska istället, efter begäran från sökande, överlämnas till tingsrätt. Det ankommer därefter på tingsrätten att ta ställning till om ansökan ska avvisas. Detta gäller även om det hinder svaranden åberopar kan anses ha framgått redan av ansökan.²⁴²

Det sagda gäller endast bestridda mål. Har något bestridande inte inkommit kvarstår Kronofogdens skyldighet att vid bristande processförutsättning avvisa en ansökan även i det skede av handläggningen då det är aktuellt att avgöra målet genom ett utslag.

Ibland är innehållet i svaret från svaranden otydligt. Generellt kan sägas att Kronofogden bör tolka tveksamma svar som bestridanden. Detta måste avgöras från fall till fall. Svaret ”jag vill betala, men först i nästa vecka” är inget bestridande. I detta fall har svaranden erkänt skulden. I tveksamma fall ska Kronofogden begära förtydligande. Om svaranden säger att han inte kan ta ställning förrän svaranden granskat sin bokföring bör svaranden kontaktas.

Av ett svar kan framgå att det är ett bestridande, men det kan vara oklart i vilken omfattning ansökan bestrids. Kronofogden ska då se till att svaret förtydligas, men bör undvika att fristen förlängs på grund av detta.²⁴³ Det är viktigt att Kronofogden inte läser in mer i ett bestridande än vad svaranden egentligen avser. Ett överlämnande till tingsrätten kan leda till onödiga kostnader för båda parter. Oftast är en muntlig kontakt med svaranden det bästa sättet att reda ut svaret, men kan så inte ske inom fristen bör Kronofogden behandla svaret som ett helt bestridande.

Det förekommer att svaranden med anledning av föreläggandet skickar in en kopia på ett kvitto utan att närmare tala om sin inställning till kravet. Visar kvittot att hela summan inklusive kostnader har betalats bör svarandens åtgärd att insända kvittot uppfattas som bestridande av kravet i dess helhet.

Svaranden kan även invända mot en del av yrkandet. Visar kvittot att endast kapitalbeloppet har betalats bör svaranden i första hand kontaktas för ett förtydligande förutsatt att detta kan ske inom förklaringstiden.

I ett avgörande i Högsta domstolen har en svarande, som betalat efter det att ansökan om betalningsföreläggande gjorts, men innan delgivning skett, ålagts att betala sökandens kostnader.²⁴⁴

²⁴² Prop. 1989/90:85 s. 114 f.

²⁴³ Se JO 1966 s. 127 ff. samt prop. 1989/90:85 s. 123 f och Bertil Häggman, John Boström och Jan Linders, *Betalningsföreläggande och handräckning*, 5 uppl., Norstedts Juridik AB, Stockholm 1999, s. 116 ff.

²⁴⁴ NJA 1968 s. 491.

En betalning efter delgivning eller vid en sådan tidpunkt att svaranden kan antas ha fått del av föreläggandet tyder på att svaranden i och för sig medger betalningsskyldighet men att han motsätter sig ett utslag. Det finns därför skäl att tolka även det svaret som ett bestridande. Kronofogden bör försöka få ett förtydligande av svaranden vad gäller kostnaderna om detta är möjligt inom svarandens frist att bestrida. Kronofogden kan antingen ringa svaranden eller skriftligen be denne ta kontakt med Kronofogden. Det är också möjligt att en kontakt med sökanden medför att denne återkallar ansökan.

En kvittningsinvändning ska uppfattas som ett bestridande. En sådan invändning innebär att nämligen svaranden anser att han inte är skyldig något eftersom han har en motfordran på sökanden.

9.1.1 Överlämnande

När svaranden i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning i rätt tid bestrider ansökan, helt eller delvis, ska sökanden genast underrättas. Vill sökanden vidhålla sitt yrkande kan han begära att målet, eller om bestridandet avser endast en del av yrkandet, målet i den bestridda delen överlämnas till tingsrätten.²⁴⁵

Underrättelsen till sökanden skickas i vanligt brev och ska innehålla upplysning om att han kan begära att målet överlämnas. Dessutom ska sökanden upplysas om att svaranden bestritt ansökan, att begäran om överlämnande ska göras skriftligen inom fyra veckor från dagen då underrättelsen sändes till sökanden, att målet eller del av målet kommer att avskrivas om begäran om överlämnande inte inkommer i rätt tid.

Sökanden ska skriftligen inom fyra veckor från den dag då underrättelsen sändes till sökanden begära överlämnande.²⁴⁶ Det finns ingen möjlighet att få förlängning av denna tid.²⁴⁷ I begäran om överlämnande ska sökanden ange de omständigheter och bevis som åberopas. Sökanden ska samtidigt ge in sina skriftliga bevis och andra handlingar.

Har sökanden begärt överlämnande i rätt tid, ska Kronofogden överlämna målet till den tingsrätt som enligt vad handlingarna utvisar är behörig att handlägga målet.²⁴⁸ Kronofogden ska således pröva till vilken tingsrätt målet ska överlämnas. Det är i första hand 10 kap. RB som ska tillämpas. Det kan förekomma att Kronofogden på grund av ofullständigt underlag överlämnar målet till fel tingsrätt.

Om en tingsrätt finner att det inte framgår av handlingarna att tingsrätten är behörig att handlägga målet, ska tingsrätten överlämna målet till en annan tingsrätt som kan vara behörig. Tingsrättens beslut om överlämnande får inte överklagas.²⁴⁹

²⁴⁵ 33 § BfL.

²⁴⁶ 34 § BfL.

²⁴⁷ Prop. 1989/90:85 s. 126.

²⁴⁸ 36 § BfL.

²⁴⁹ 61 § BfL.

När tingsrätten tagit upp målet saknar den möjlighet att lämna över målet annan domstol, även om det under beredningen framkommer att den tingsrätt till vilken Kronofogden överlämnat målet till inte är behörig. Tingsrätten har i ett sådant fall att avvisa sökandens talan.

Kronofogden har ålagts skadeståndsansvar efter att tingsrätt avvisat en sökandens talan sedan Kronofogden överlämnat ett mål till en obehörig tingsrätt.²⁵⁰ I beslutet från Justitiekanslern uttalas att Kronofogden i relativt stor utsträckning överlämnar mål till domstol som inte är behörig. Vidare uttalas att det i vissa fall inte finns underlag i målen för en tillräcklig prövning av forumfrågan men att det även förekommer att mål överlämnas fel trots att parterna har lämnat riktiga uppgifter beträffande svarandens hemvist.

När svaranden är en fysisk person ska målet efter begäran från sökanden överlämnas till den domstol i den ort där svaranden har sitt hemvist.

Är svaranden folkbokförd i Sverige anses som hans hemvist den ort där han eller hon var folkbokförd den 1 november föregående år. Inför ett överlämnande bör Kronofogden därför förvissa sig om på vilken ort svaranden var folkbokförd den 1 november året före sökandens begäran om överlämning och vilken domstol som har domsrätt på den orten vid tiden för överlämnandet.

Är svaranden ett dödsbo ska överlämning ske till den domstol målet skulle ha överlämnats om den avlidne varit vid liv.

Beträffande juridiska personer gäller som hemvist den ort där styrelsen har sitt säte eller, om säte för styrelsen inte är bestämt eller styrelse inte finns, där förvaltningen förs. I syfte att förhindra att ett mål överlämnas till fel tingsrätt bör Kronofogden genom egenkontroll inhämta uppgiften i fråga om vart den juridiska personens styrelse har sitt säte.

Under vissa förhållanden ska målet överlämnas till specialforum, t.ex. arbetsdomstol eller mark- och miljödomstol. Sådana domstolar anses omfattas av begreppet tingsrätt.²⁵¹ Rör målet t.ex. arbetstvist måste Kronofogden förhöra sig om huruvida parterna är bundna av kollektivavtal. Är så fallet ska den fackliga organisationen höras innan målet överlämnas till Arbetsdomstolen. Om Arbetsdomstolen finner sig inte vara behörig att handlägga målet, ska domstolen överlämna målet till en tingsrätt som enligt vad som framgår av handlingarna är behörig.

Är det ett mål som ska handläggas enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska målet överlämnas till mark- och miljödomstol.²⁵²

²⁵⁰ Justitiekanslerns beslut den 24 september 2015 i ärende 3828-15-40.

²⁵¹ Prop. 2009/10:215 s. 190.

²⁵² I lagrådsremiss den 11 juni 2015 föreslås att Statens va-nämnds uppgifter enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska övertas av mark- och miljö-domstolarna. Lagändringen trädde i kraft 1 januari 2016, se SFS 2015:693.

I mål om avhysning gäller så kallat fastighetsforum som exklusivt behörigt fora. Med detta menas att ett mål om avhysning eller obetald hyra ska överlämnas till rätten i den ort där fastigheten är belägen.²⁵³

Kronofogden ska fatta ett beslut om överlämnande. Detta beslut kan inte överklagas.²⁵⁴

När målet, på begäran av sökanden, har överlämnats till tingsrätt med stöd av 36 § BfL ska talan anses väckt redan när ansökan om betalningsföreläggande eller handräckning kom in till Kronofogden. De av sökanden ingivna handlingarna ska anses som stämningsansökan. Stämning i målet ska anses utfärdad när rätten förordnar om målets handläggning.²⁵⁵

9.1.2 Avskrivning

Om sökanden inte i rätt tid har begärt att målet ska överlämnas till tingsrätt, ska målet, eller den del av målet som svaranden har bestritt avskrivas.²⁵⁶ Ett särskilt avskrivningsbeslut fattas av Kronofogden. Detta beslut kan inte överklagas.²⁵⁷

9.1.3 Utslag

Om målet inte bestrids alternativt endast bestrids delvis ska Kronofogden utfärda utslag beträffande de ej bestridda delarna. Svaranden kan ansöka om återvinning av ett utslag. Sökanden kan i vissa fall överklaga ett utslag.

9.1.4 Tilläggsavgifter

Från och med den 1 juli 2014 ska tingsrätten ta ut en tilläggsavgift när mål om betalningsföreläggande och handräckning överlämnas till domstol. Tilläggsavgiftens storlek varierar beroende på hur målet kommer att hanteras hos domstolen. Beträffande förenklade tvistemål uppgår avgiften till 600 kronor och för övriga tvistemål uppgår avgiften till 2 500 kronor.²⁵⁸ Tilläggsavgiften tas ut av sökanden i målet.

Om kändanden, som sökanden kallas i tingsrätten, inte betalar tilläggsavgiften till tingsrätten trots att tingsrätten förelagt honom eller henne att göra det ska talan avvisas i sin helhet. Om Kronofogden meddelat utslag i ett mål som överlämnats ska tingsrätten undanröja utslaget om tilläggsavgiften inte betalas av sökanden.

Tilläggsavgiften ska betalas innan handläggningen av målet påbörjas i tingsrätten. Avgiften kommer att vara en förutsättning för att talan ska kunna föras i domstol. Tilläggsavgiften utgör en ersättningsgill rättegångskostnad som svaranden kan bli skyldig att ersätta sökanden för.

²⁵³ 10 kap. 10 och 17 §§ RB.

²⁵⁴ 56 § BfL.

²⁵⁵ 60 § BfL.

²⁵⁶ 37 § BfL.

²⁵⁷ 56 § BfL.

²⁵⁸ Förordning (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna.

Tilläggsavgiften har utformats som en ersättningsgill rättegångskostnad bland annat i tron att den kommer att ha en avhållande effekt framför allt beträffande obefogade bestridanden eftersom svaranden i så fall, efter det att målet överlämnats till tingsrätt, riskerar att få ersätta motparten med ett högre rättegångskostnadsbelopp än om ansökan medges redan hos Kronofogden.

Reglerna om tilläggsavgift inte är tillämpliga när sökanden överklagar ett utslag. Bestämmelsen om tilläggsavgift gäller inte heller mål om särskild handräckning.

9.2 Betalningsfastställelse ur pant

För dessa mål gäller att Kronofogden gör klart för sig om svaranden bestrider hela ansökan eller endera av betalningsansvaret eller fastställelse delen. Endast den bestridda delen ska överlämnas till tingsrätten.

9.3 Särskild handräckning

I mål om särskild handräckning ska svaranden till bestridandet föga de skriftliga bevis och andra handlingar som han åberopar.²⁵⁹

Om svaranden begär ersättning för sina kostnader, ska även detta anges i bestridandet. Svaranden ska också uppge vilka kostnaderna är. Svaranden har inte möjlighet att i ett senare skede begära ersättning för kostnader.²⁶⁰

Sökandens framställning av omständigheterna ska som huvudregel ska läggas till grund för Kronofogdens prövning.²⁶¹ Eftersom Kronofogden prövar mål om särskild handräckning materiellt har ett bestridande utan motivering därför ett begränsat värde. Svaranden har därför att utveckla grunderna för sitt bestridande. Detta kan uttryckas på så sätt att svaranden har en bemötandebörda.

Om sökanden har styrkt de omständigheter han åberopar till stöd för sin ansökan så krävs av svaranden att denne visar sannolika skäl för sin invändning. Enligt 38 § BfL ska sökanden enbart om det behövs få tillfälle att yttra sig över vad svaranden anför. Har svaranden visat sannolika skäl kan det finnas anledning att låta sökanden yttra sig över vad svaranden har anför. Om svaranden inte visar sannolika skäl kan som regel utslag meddelas direkt utan ytterligare kommunikation.

För det fall sökanden inte har styrkt omständigheterna i sin ansökan men svaranden lämnat den utan invändning finns ingen anledning att låta sökanden yttra sig. Särskild handräckning ska i ett sådant här fall beviljas förutsatt att det inte är uppenbart att framställningen är oriktig. Det kan leda till onödiga kostnader för svaranden att låta sökanden få yttra sig. Sökanden har nämligen möjlighet att begära ersättning även för kostnader som uppkommit efter ansökningen.²⁶²

²⁵⁹ 32 § BfL.

²⁶⁰ Prop. 1989/90:85 s. 124 f.

²⁶¹ 39 § BfL.

²⁶² 38 § BfL.

Skulle svaranden i ett fall där sökanden inte styrkt omständigheterna komma med en invändning så räcker detta ofta för att undgå utslag, förutsatt att invändningen inte framstår som osannolik. Här kan sökanden behöva få yttra sig över svarandens invändning eftersom han kanske kan komma in med ytterligare bevisning. Framstår invändningen som osannolik kan sökanden beviljas handräckning även om han kan presterar endast svag bevisning.

Det måste dock poängteras att olika regler gäller beroende på vem som har bevisbördan för ett rättsfaktum eller sak omständighet. Sökanden kan i sin ansökan påstå att svaranden inte har något avtal. I detta fall ligger bevisbördan på svaranden. Den som hävdar att avtal finns har bevisbördan för detta. Det räcker inte med en invändning som inte framstår som osannolik. Svaranden måste göra avtalet sannolikt.

Sedan sökanden fått möjlighet att yttra sig över svarandens bestridande får Kronofogden inte förordna om ytterligare skriftväxling. Detta ska däremot inte begränsa parternas möjlighet att få del av samtliga handlingar i målet. Enligt 25 § förvaltningslagen ska Kronofogden underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet.

I det fall sökanden anses ha styrkt sin rätt till särskild handräckning ska Kronofogden meddela utslag. Ett utslag kan överklagas enligt 58 § BfL av endera sökanden eller svaranden. En förutsättning är att avgörandet gått parten emot.

10 Utslag och beslut

Kronofogdens avgörande i den summariska processen benämns utslag när en sökande, helt eller delvis, får bifall till sin ansökan. Beteckningen utslag används endast beträffande avgöranden som kan föranleda verkställighet.²⁶³

Andra avgöranden i målat kallas beslut, t.ex. när Kronofogden avvisar en ansökan eller avskriver ett mål.

10.1 Betalningsföreläggande och vanlig handräckning

Om det i mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning inte i rätt tid inkommer ett bestridande från svaranden ska Kronofogden ”snarast” meddela utslag i enlighet med innehållet i ansökningen.²⁶⁴ Har svaranden bestritt endast en del av ansökningen ska utslag meddelas i enlighet med ansökningen i övrigt.

I ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning ska Kronofogden inte göra någon materiell prövning av riktigheten i sökandens anspråk. Det kan

²⁶³ I ett mål om särskild handräckning kan dock Kronofogden om ansökningen inte leder till något utslag, ålägga sökanden att ersätta svarandens kostnader i målet om det finns skäl för det, se 47 § BfL. Ett sådant beslut är verkställbart. Ett interimistiskt beslut i mål om särskild handräckning benämns emellertid Beslut och kan bli föremål för verkställighet.

²⁶⁴ Den omständigheten att någon av flera solidariskt betalningsskyldiga inte delgetts ansökan ska inte fördröja utslag beträffande delgiven gäldenär, jfr JO 1986–87 s. 72 f.

därför aldrig i den summariska komma ifråga att en ansökan avslås. Något avslagsbeslut kan därför aldrig bli aktuellt.

10.2 Betalningsfastställelse ur pant

I mål om betalningsföreläggande som avser betalning ur viss pantsatt egendom, ska Kronofogden i ett utslag fastställa att fordringen ska utgå med den förmånsrätt i den pantsatta eller intecknade egendomen som framgår enligt lag. När Kronofogden fastställt att en fordran ska utgå med särskild förmånsrätt i fast egendom eller tomträtt, ska myndigheten samma dag sända en kopia av utslaget till inskrivningsmyndigheten.²⁶⁵

10.3 Särskild handräckning

I mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning kan Kronofogdens prövning inte leda till att ansökningen avslås. I mål om särskild handräckning emellertid, ska Kronofogden, efter en materiell prövning av omständigheterna, avslå ansökningen när avgörandet innebär att den inte till någon del kan bifallas. Det är fullt möjligt för myndigheten att i ett mål om särskild handräckning, varigenom ansökningen bifalls till en del, avslå sökandens yrkanden i övrigt.

11 Kostnader

Kostnaderna delas upp i inkassokostnader, som avser kostnaderna vid inkassoförfarandet enligt inkassolagen och kostnader i målet som avser de kostnader som uppkommer i samband med ansökan hos Kronofogden enligt BfL.

För att ersättning för kostnaderna ska utgå krävs att sökanden framställer ett yrkande härom i ansökan.²⁶⁶ Kostnaderna behöver specificeras bara om ersättning yrkas utöver de schablonbelopp som anges i 48 § BfL. Om sökanden inte framställer något yrkande om ersättning för kostnader är Kronofogden inte skyldig att särskilt fråga sökanden huruvida denne begär ersättning för sina kostnader.²⁶⁷

Efter det att myndigheten har utfärdat föreläggande för svaranden att yttra sig över ansökan kan sökanden inte komma in med några ytterligare kostnadsersättningsanspråk såvitt avser själva ansökan. I mål om särskild handräckning har sökanden möjlighet att få ersättning för kostnader som uppkommit efter ansökan.²⁶⁸ Här avses kostnader som föranletts av den fortsatta skriftväxlingen.

Kostnader kan också uppkomma för sökanden i samband med partsdelgivning. Det är meningen att sökanden ska kunna tillerkännas ersättning även för sådana kostnader.

²⁶⁵ Förordning (1981:967) om skyldighet för domstol och Kronofogdemyndigheten att lämna underrättelse om vissa beslut av exekutiv betydelse.

²⁶⁶ 17 § BfL.

²⁶⁷ Prop. 1989/90:85 s. 112.

²⁶⁸ 38 § BfL.

Om utslag meddelas ska Kronofogden i utslaget ålägga svaranden att ersätta sökanden kostnader i målet om inte sökanden har inlett förfarandet i onödan.²⁶⁹ Det senare ska självant (ex officio) beaktas av Kronofogden. Exempel på en sådan situation kan vara att svaranden inte fått tillfälle att frivilligt betala skulden innan ansökan getts in till Kronofogden.

Kronofogden ska pröva sökandens framställning om ersättning för kostnader, både för inkassokostnader och för kostnader i målet. Om sökanden begär mer i ersättning för inkassokostnader än vad lagstiftningen medger ska yrkandet anses vara ogrundat eller obefogat och behandlas som om svaranden bestritt det. Det betyder i praktiken att Kronofogden meddelar sökanden att man inte godkänner ett visst yrkande och om sökanden begär det inom viss tid överlämnas målet i den delen till tingsrätten.

Begär sökanden för mycket i ersättning för kostnader i målet ska Kronofogden nedsätta yrkandet. Sökanden kan överklaga utslaget i den delen.²⁷⁰

11.1 Inkassokostnader

Sökanden har rätt till ersättning för sina kostnader för inkassoåtgärder enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. I denna lag regleras vilka åtgärder sökanden kan erhålla ersättning för samt vilka belopp lagstiftaren anser vara skäliga att påföra gäldenären för att tillvarata borgenärens rätt.

Ersättning för betalningspåminnelse lämnas endast om borgenären och gäldenären träffat avtal senast vid skuldens uppkomst om att ersättning för betalningspåminnelse ska utgå. Det ska för övrigt anges i ansökningsen att sådant avtal träffats eftersom grunden för ett yrkande alltid ska anges. Gäldenären måste få viss tid på sig att agera innan kravbrev sedan skickas ut. Det kan i regel inte anses skäligt att gäldenären får fler än en betalningspåminnelse.²⁷¹

Sökanden måste ange sitt yrkande om ersättning för betalningspåminnelse i ansökningsen. Ansökan kan dock utvidgas så länge inte föreläggandet skickats ut.

För att ersättning för kravbrev ska kunna erhållas krävs att kravbrevet är utformat enligt 5 § inkassolagen (1974:182). Bland de krav som ställs är att det av brevet framgår;

- borgenärens namn,
- det förhållande fordringen grundar sig på,
- kapital, kostnader och ränta, var för sig,
- upplupen ränta, räntesatsen och tiden för ränteyrkandet.

²⁶⁹ 46 § BfL.

²⁷⁰ Prop. 1989/90:85 s. 138.

²⁷¹ Prop. 1989/90:58 s. 160 f.

Gäldenären ska ges skälig tid att antingen motsätta sig kravet eller betala detta samt anvisas lämpligt betalningssätt. Enligt god inkassosed bör därför minst åtta dagar ha förflutit mellan det att ett kravbrev sänts ut och ansökan om betalningsföreläggande görs.

Rättsliga åtgärder får inte vidtas förrän gäldenären tillställts kravbrevet och tiden löpt ut. Det fordras således inget bevis för att gäldenären verkligen fått kravbrevet. Yrkar sökanden ersättning för kostnad för kravbrev bör det fordras att denne i ansökan uppger att ett kravbrev, utformat enligt 5 § inkassolagen, har sänts till gäldenären samt även datum då kravet sändes.

Sökanden ska föreläggas att komplettera ansökan med datum för kravbrevet om detta inte framgår av ansökan. Ingenting hindrar att sökanden ger in en kopia av kravbrevet. Finns det skäl att tro att sökandens uppgifter gällande kravbrevet är felaktiga bör Kronofogden begära in en kopia av detta för granskning.²⁷²

En förutsättning för att kostnad för betalningspåminnelse eller inkassokrav överhuvudtaget ska ersättas är att åtgärden har varit ”skäligen påkallad för att tillvarata borgenärens rätt”. Ersättningsskyldigheten ska bedömas utifrån hela kravförfarandet för en viss förfallen fordran. Huvudregeln är därför att en betalningspåminnelse och ett betalningskrav ersätts beträffande varje fordran.

Ett viktigt undantag från denna regel avser periodiskt återkommande fordringar. Avser kraven successivt förfallna fordringar där betalning inte erlagts trots upprepade krav måste fortsatta krav anses meningslösa. Kostnader för sådana påminnelser och krav är således inte skäligen påkallade för att ta tillvara borgenärens rätt. Efter en betalningspåminnelse och ett kravbrev vardera avseende två successivt förfallna fordringsbelopp är det ingen mening med att beträffande nästa förfallna belopp skicka vare sig betalningspåminnelse eller krav. Därför medges som regel inte heller ersättning för ytterligare krav.

I vissa fall, t.ex. vid periodiskt förfallande fordringar avseende barnomsorgsavgift samt avgift för vatten-, olja-, el- eller fjärrvärmeleverans, då det av sociala skäl kan vara svårt att bryta avtalsförhållandet, bör ersättning för fyra betalningspåminnelser och fyra inkassokrav godtas.²⁷³

Reglerna blir enligt följande;

- En fordran: ersättning medges för en betalningspåminnelse och ett inkassokrav,
- Successivt förfallande fordringar: när det är fråga om återkommande periodvis förfallande fordringar medges ersättning för en betalningspåminnelse och ett inkassokrav för vardera av de två första fordringarna,
- Successivt förfallande fordringar i de fall det av sociala skäl kan vara svårt att bryta avtalsförhållandet: ersättning medges för en

²⁷² Prop. 1980/81:10 s. 114 samt prop. 1989/90:85 s. 58.

²⁷³ RH 1990:25, RH 1988:91, RH 72:84 samt RH 20:84.

betalningspåminnelse och ett inkassokrav för vardera av de fyra första fordringarna.

Ersättning för avbetalningsplan godtas under förutsättning att den tillkommit i samråd med gäldenären, att den omfattar hela den kvarvarande skulden samt att planen har överlämnats eller sänts till gäldenären.

Integritetsskyddsmyndigheten har i sina allmänna råd preciserat vad en amorteringsplan bör innehålla för att vara utformad i enlighet med god inkassosed.²⁷⁴

Ersättning utgår också för aviserings- och bokföringskostnader som uppkommer i samband med att en plan upprättas. Följande förutsättningar ska vara uppfyllda för att ersättningen ska utgå;

- Amorteringsuppgörelsen har träffats i samråd med gäldenären
- Gäldenären har samtidigt med amorteringsplanen fått en skriftlig bekräftelse av överenskommelsen om debitering av aviserings- och bokföringskostnad
- Kostnaden för varje avbetalningstillfälle samt antalet avbetalningstillfällen har angivits i bekräftelsen
- Överenskommelse har träffats om sådan ersättning.

Integritetsskyddsmyndigheten har knutit ersättningen till det belopp som för varje tid angivits som högsta belopp för ersättning för skriftlig betalningspåminnelse enligt 2 § lagen om ersättning för inkassokostnader. Kan det antas att en plan inte uppfyller förutsättningarna kan en kopia begäras in av Kronofogden. Sökanden har rätt till ersättning för betalningspåminnelse avseende avtalade amorteringar för det fall avtal om detta har träffats.

Enligt 6 § lagen om ersättning för inkassokostnader är det inte tillåtet att träffa avtal om ytterligare ersättningsskyldighet för inkassokostnader. Sådant avtal är ogiltigt.

Ränta kan utgå enligt lag på ersättning för inkassokostnader.²⁷⁵

Har en sökande flera fordringar mot samma svarande, ska dessa enligt god inkassosed sammanföras till gemensam indrivning. Avser ansökan exempelvis flera felparkeringsavgifter som ligger nära varandra i tiden och man vid varje fordringstillfälle utsänt betalningspåminnelse och inkassokrav ska ersättning medges endast för kostnad för en betalningspåminnelse och ett inkassokrav.

Solidariskt betalningsansvar kan bara åläggas i de fall sökanden endast yrkar ersättning för en inkassokostnad. I ett hovrättsavgörande har gäldenärer inte ansetts kunna åläggas att solidariskt ersätta borgenären för inkassokostnad med dubbelt schablonbelopp. Hovrätten uttalade följande: ”Om två personer är solidariskt ansvariga för skulden och borgenären vidtar inkassoåtgärder mot båda, bör högstbelopp och andra begränsningar gälla vardera gäldenärens skyldigheter i förhållande till borgenären. Av lagens tvingande karaktär får

²⁷⁴ Integritetsskyddsmyndighetens allmänna råd.

²⁷⁵ RH 2010:18.

anses följa att ingendera gäldenären kan vara skyldig att ersätta borgenären för inkassoåtgärderna mot båda.”²⁷⁶

Enligt 23 § BfL ska, om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är ogrundat eller obefogat, ansökningsen behandlas som om svaranden bestritt den. Ett yrkande om ersättning för betalningspåminnelser och inkassokrav ska alltid antas vara ogrundat eller obefogat, i den mån ersättning inte kan utgå enligt lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. Detta gäller dels de fall då ett för högt belopp yrkas och då ersättning yrkas avseende för många krav, dels då Kronofogden av någon annan anledning inte finner kravet skäligen påkallat för att ta tillvara borgenärens rätt.

Ett vanligt förekommande fall är att sökanden i ansökan anger att flera inkassokrav har skickats samma dag. Det får anses oskäligt att svaranden ska stå för extra inkassokostnader. Enligt Integritetsskyddsmyndighetens allmänna råd om tillämpning av inkassolagen bör flera fordringsanspråk från en borgenär mot samma gäldenär sammanföras till ett inkassokrav, om inte särskilda skäl talar emot det. Detta medför att Kronofogden i dessa fall ska underrätta sökanden dels om sitt antagande att yrkandet till viss del är ogrundat eller obefogat, dels om att målet i denna del kommer att avskrivas om han inte begär att det ska överlämnas till tingsrätt.

11.1.1 Förseningsersättning

Rätten till förseningsersättning tillkom genom en lagändring per den 16 mars 2014 som bygger på ett EU-direktiv som implementeras i bland annat lagen om ersättning för inkassokostnader.

I det bakomliggande EU-direktivet uttalats att förseningsersättningen ska utgöra en ersättning för borgenärens egna, eller interna indrivningskostnader. Lagstiftaren ansåg därför att det låg nära till hands att se förseningsersättningen som en kompensation liknande ersättningen för inkassokostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. Förseningsersättningen har därför vid införandet av reglerna om förseningsersättning behandlas som en ersättning enligt nämnda lag²⁷⁷.

Enligt 4 a § i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. får en borgenär, som i ett förhållande mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet har rätt till dröjsmålsränta till följd av att en fordran på betalning för en vara eller tjänst inte har betalats i tid, också rätt till förseningsersättning med ett belopp om 450 kronor. Detsamma äger tillämpning i ett förhållande mellan en näringsidkare och en myndighet eller ett annat offentligt organ, när näringsidkaren i sin yrkesmässiga verksamhet tillhandahåller varor eller tjänster mot betalning.

Med näringsidkare avses en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk natur.²⁷⁸ Typiskt sett brukar en näringsidkare

²⁷⁶ RH 1991:66.

²⁷⁷ Prop. 2012/13:36 s. 24.

²⁷⁸ Prop. 2012/13:36 s. 45.

bedriva sin verksamhet självständigt i förhållande till en uppdragsgivare, i vinstsyfte, regelbundet och varaktigt. Om någon av dessa förutsättningarna inte är uppfyllda är det inte fråga om bedriven näringsverksamhet. Det bör noteras att en fysisk person som bedriver enskild firma omfattas av begreppet näringsverksamhet. Även myndigheter och offentliga organ kan under vissa förhållanden anses vara näringsidkare.²⁷⁹

Rätten till förseningsersättning inträder när borgenären har rätt till dröjsmålsränta på grund av betalningsförseningen. Om gäldenären av någon orsak inte är skyldig att betala dröjsmålsränta trots en betalningsförsening finns ingen skyldighet att betala förseningsersättning. Rätten till dröjsmålsränta faller bort om betalning sker efter förfallodag på grund av omständigheter som är hänförliga till borgenären.²⁸⁰

Rätten till förseningsersättning gäller endast när fordran avser betalning för en vara eller en tjänst. Betalningen kan följa ett avtal om köp, hyra eller leasing. Med vara avses typiskt sett en lös sak, dvs. ett rörligt fysiskt föremål. En tjänst är något som någon gör eller utför åt någon annan mot ersättning.

Rätten till förseningsersättning gäller även om varan eller tjänsten inte är slutligt levererad.²⁸¹

En borgenär kan ha flera separata fordringar mot samma gäldenär. Om så är fallet har borgenären rätt till en förseningsersättning för varje fordran som inte har betalats i tid. Om en borgenär ensidigt väljer att dela upp vad som måste anses vara samma fordran på flera fakturor eller delposter har borgenären inte rätt till mer än en förseningsersättning. En annan sak är om parterna avtalar om att betalningen ska ske i delposter.²⁸²

Skyldigheten att betala förseningsersättning inträder utan krav på att några åtgärder har vidtagits eller att borgenären kan påvisa att kostnader har uppstått. Det krävs alltså inte att borgenären har skickat ut en betalningspåminnelse, ett inkassokrav eller upprättat en amorteringsplan. Borgenären är inte heller skyldig att på förhand avisera eller avtala om förseningsersättningen. En borgenär som vill kräva förseningsersättning behöver endast framställa ett krav på betalning.

En borgenärs fordran på förseningsersättning utgör en sedvanlig penningfordran. Det innebär att räntelagen är tillämplig på fordringen. Borgenären har därför rätt till dröjsmålsränta på förseningsersättningen. Förfallodagen avseende förseningsersättningen kan inte anses vara bestämd i förväg.²⁸³ Ränteberäkningen ska därför ske enligt 4 § räntelagen, dvs. trettio dagar från framställandet av ett betalningskrav avseende förseningsersättningen.

²⁷⁹ Prop. 2001/02:132 s. 45.

²⁸⁰ Prop. 1975:102 s. 118.

²⁸¹ Prop. 2012/13:36 s. 36.

²⁸² Prop. 2012/13:36 s. 46.

²⁸³ Prop. 2012/13:36 s. 46.

I detta sammanhang bör också något nämnas om sambandet mellan förseningsersättningen och övriga kostnader enligt inkassokostnadslagen.

Enligt inkassokostnadslagen ska en gäldenär ersätta en borgenär för kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld. Borgenären har rätt att få ersättning med belopp som normalt uppgår till 60 kronor för betalningspåminnelse, 180 kronor för inkassokrav och med 170 kronor för upprättande av amorteringsplan. En gäldenär som inte betalar en förfallen fordran i tid drabbas således av successivt ökande kostnader som är hänförliga till borgenärens åtgärder för att få betalt. I syfte att förhindra att borgenären överkompenseras för sina indrivningsåtgärder faller rätten till ersättningen för betalningspåminnelse och inkassokostnader bort när förseningsersättning utgår. Ett undantag är i de fall ersättningen för betalningspåminnelse och inkassokostnader överstiger förseningsersättningen. I ett sådant fall utgår ersättning för betalningspåminnelse och inkassokostnader.

Ett yrkande om ersättning för förseningsersättning ska behandlas som ogrundat om den begärda ersättningen inte kan utgå enligt 4 a § lagen om ersättning för inkassokostnader m.m.²⁸⁴

11.2 Kostnader i målet

Kronofogden prövar självant storleken av parternas yrkanden om kostnadsersättning enligt 46 och 47 §§ BfL.²⁸⁵

Vad gäller sökandens rätt att få ersättning framgår det av 47 § BfL att Kronofogden ska ålägga svaranden att ersätta sökanden för kostnader i målet. Med detta avses kostnader som uppstått på grund av ansökningen. Inkassokostnader räknas således inte in här. En förutsättning är dock att sökanden inte har inlett förfarandet i onödan.

I 48 § BfL regleras vilken ersättning som kan utgå. Högsta domstolen har i en dom närmare utvecklat frågan angående ränta på rättegångskostnader i mål där saken rör ett mindre värde. Slutsatsen av domstolens resonemang torde bli att ränta inte ska kunna utgå.²⁸⁶

11.2.1 Sökandens kostnader

Sökanden har rätt att få fastställt att han ska få ersättning för ansökningsavgiften som för närvarande uppgår till 300 kronor.²⁸⁷

Sökanden har även rätt att få ersättning för eget arbete eller ombudsarvode. Ersättningen ska bestämmas till skäligt belopp och får endast om det finns särskilda skäl bestämmas till högre belopp än 380 kronor i mål om betalningsföreläggande och 420 kronor i mål om handräckning. Sökanden har i mål om särskild handräckning möjlighet att få ersättning även för kostnader

²⁸⁴ 23 § BfL.

²⁸⁵ 49 § BfL.

²⁸⁶ NJA 1981 s. 1006.

²⁸⁷ 1 § förordning (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten.

som uppkommit efter ansöknings.²⁸⁸ I ett utslag som gäller avlägsnande kan endast de svarande som sökanden identifierat och angett i ansökan bli skyldiga att ersätta sökandens kostnader i målet.²⁸⁹

Ersättning lämnas också till sökanden för vissa övriga kostnader. Dessa kan bestå av expeditionsavgifter, delgivningskostnader, nödvändiga registreringsbevis om de ges in i original samt skäligt belopp för översättningskostnader.

En inte helt ovanlig situation är den att sökanden begär ersättning för delgivningskostnader i samband med uppsägning av en hyresgäst enligt 12 kap. 42 § sista stycket jordabalken. Bestämmelsen ger uttryck för hyresvärdens rätt till skadestånd då ett hyresavtal sägs upp på grund av förverkandet. Det är alltså inte fråga om ett kostnadsyrkande i egentlig mening utan ett yrkande om skadestånd som utgör ett kapital och inte en kostnad i målet.

I det fall sökanden har *erbjudits* att själv ombesörja delgivningen har sökanden rätt att även få ersättning för delgivningskostnader. Kronofogden ska upplysa svaranden i föreläggandet att kostnader för delgivning kan uppkomma.

Några andra kostnader än de som har angetts ovan är inte ersättningsgilla för sökanden i den summariska processen.

11.2.2 Svarandens kostnader

Svaranden har i mål om särskild handräckning möjlighet att få ersättning för eget arbete eller ombudsarvode om en ansökan inte leder till något utslag. Kronofogden kan enligt 47 § BfL ålägga sökanden att betala skäligt belopp. Enligt 48 § BfL får ersättningen endast om det finns särskilda skäl bestämmas till högre belopp än 420 kronor. Beträffande svarandens kostnader hos Kronofogden har Svea hovrätt i beslut ÖA 8437-14 uttalat att ersättningen, när det finns skäl att frångå schablon, ska bestämmas med utgångspunkt i de kostnader som varit skäligen påkallade för att ta tillvara parts rätt i den summariska processen. Vid bedömningen har hovrätten i allt väsentligt tagit hänsyn till aktmaterialets omfattning och den tidsåtgång som krävts av ett erfaret ombud att ta del av ansökan, göra nödvändiga överväganden och avfatta ett yttrande. Målet gällde särskild handräckning.

Avvisas eller avskrivs ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är sökanden skyldig att betala skälig ersättning till svaranden för dennes kostnader i målet om det finns synnerliga skäl.²⁹⁰ Observera dock att ett yrkande om sådan ersättning inte får framställas i det aktuella målet hos Kronofogden. Svaranden har möjlighet att ansöka om betalningsföreläggande eller stämning. Vid bedömningen av om sådan ersättning ska utgå kan viss ledning sökas i de regler som gäller för sökandens rätt till ersättning. Någon särskild regel om att visst belopp ska utgå finns inte.²⁹¹ Om en ansökan om

²⁸⁸ 38 § BfL.

²⁸⁹ 46 § 2 st. BfL

²⁹⁰ 51 § BfL.

²⁹¹ Prop. 1989/90:85 s. 80 f.

sådana kostnader framställs i ett betalningsföreläggande är det upp till svaranden att invända emot kravet om denne tycker att det är felaktigt. Det är sedan upp till allmän domstol att, efter överlämnande, avgöra vilken ersättning som ska utgå.

12 Återvinning och överklagande

12.1 Återvinning i betalningsföreläggande- och handräckningsmål

Är svaranden missnöjd med ett utslag i mål om betalningsföreläggande och vanlig handräckning kan han ansöka om återvinning.²⁹² Detta innebär att målet återupptas, dvs. handläggningen fortsätter i tingsrätten där målet kommer att prövas i sak. Ansökan ska göras skriftligen och ges in till Kronofogden inom en månad från dagen för utslaget.²⁹³ Om så inte sker vinner utslaget laga kraft.²⁹⁴

Utslaget betraktas vid återvinning som en tredskodom.²⁹⁵ Ansökan om återvinning kan göras via e-post. Om den inte är underskriven ankommer det på tingsrätten att avgöra om komplettering med egenhändig underskrift ska ske eller om ansökan ska komplettera i något annat avseende.

Har återvinning sökts i rätt tid, ska Kronofogden överlämna målet för fortsatt handläggning till en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig att handlägga målet.²⁹⁶

En för sent inkommen ansökan ska avvisas.²⁹⁷ Det är enbart för sent inkomna ansökningar om återvinning som kan avvisas. Någon annan grund för avvisning av en återvinningsansökan finns inte. Inte heller finns annan grund för avvisning av överklagande.²⁹⁸ Kronofogden är således endast behörig att avvisa ett överklagande på den grunden att överklagandet har gjorts för sent. Kronofogdens beslut om ett överklagande eller begäran om återvinning inkommit i rätt tid ska inte ifrågasättas av högre rätt.²⁹⁹

12.2 Överklagande av betalningsföreläggande- och handräckningsmål

Om sökanden i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är missnöjd med ett utslag kan han överklaga detta inom tre veckor från utslagets datum.³⁰⁰

Även för det fall målet har blivit antingen avvisat eller avskrivet kan den som är missnöjd överklaga beslutet till tingsrätten inom tre veckor från dagen för

²⁹² 52 § BfL.

²⁹³ 53 § BfL.

²⁹⁴ 64 § BfL.

²⁹⁵ 60 § BfL.

²⁹⁶ 54 § BfL.

²⁹⁷ 54 § BfL.

²⁹⁸ RH 1993:131.

²⁹⁹ RH 2009:10.

³⁰⁰ 55 § BfL.

beslutet.³⁰¹ Beslut under handläggningen får inte överklagas särskilt.³⁰² Med beslut under handläggningen avses rena handläggningsåtgärder som syftar till att driva målet framåt i processen. Att avvisa ett av sökandens yrkande eller avslå detsamma utgör inte ett beslut under handläggningen utan ett avgörande genom vilket Kronofogden skiljer sig från saken.

Att tänka på är, att om sökanden inte i rätt tid har begärt överlämnande av mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är ett sådant avskrivningsbeslut inte överklagbart.³⁰³ Vid överklagande av Kronofogdens utslag och beslut samt vid handläggningen i domstol tillämpas 18 kap. 1, 8 – 11 §§ UB.³⁰⁴ I 17 kap. 1 § utsökningsförfordningen preciseras till vilken tingsrätt ett överklagande ska ställas.

Sökandens rätt att överklaga ett utslag i ett mål om betalningsföreläggande har i praxis inte ansetts vara begränsad till kostnaderna i målet.³⁰⁵ Det är således möjligt för sökanden att överklaga ett utslag som gått sökanden emot även på andra grunder.

12.3 Överklagande av mål om särskild handräckning

Den som är missnöjd med ett utslag i ett mål om särskild handräckning kan överklaga utslaget till tingsrätten inom tre veckor från dagen för utslaget.³⁰⁶ Vid överklagande av Kronofogdens utslag och beslut samt vid handläggningen i domstol tillämpas 18 kap. 1, 8–11 och §§ UB.³⁰⁷ I 17 kap. 1 § utsökningsförfordningen preciseras till vilken tingsrätt överklagandet ska ställas. Överklagandeskriften ska dock ges in till Kronofogden. Kronofogden behöver inte bifoga något eget yttrande när handlingarna översänds till tingsrätten. Skulle tingsrätten anse att ett sådant yttrande är behövligt kan den begära komplettering med detta från Kronofogden.

Ett interimistiskt beslut får oavsett utgången i saken överklagas särskilt till tingsrätten inom tre veckor från dagen för beslutet.³⁰⁸ Andra beslut under handläggningen får inte överklagas särskilt.³⁰⁹

För det fall målet har blivit antingen avvisat eller avskrivet kan den som är missnöjd överklaga detta beslut till tingsrätten inom tre veckor från dagen för beslutet.³¹⁰

Det gäller också i de fall sökandens talan lämnats helt utan bifall, alltså avslagsbeslut.

³⁰¹ 56 § BfL.

³⁰² 57 § BfL.

³⁰³ 56 § BfL.

³⁰⁴ 58 § BfL.

³⁰⁵ RH 2012:40.

³⁰⁶ 55 § BfL.

³⁰⁷ 58 § BfL.

³⁰⁸ 63 § BfL jfr också RH 2007:64.

³⁰⁹ 57 § BfL.

³¹⁰ 56 § BfL.

13 Laga kraft, rättskraft och verkställighet

13.1 Lagakraft

Med laga kraft avses den egenskapen hos en dom, ett utslag eller annat beslut av en myndighet att beslutet inte kan överklagas därför att tiden för överklagande löpt ut eller rätt att överklaga inte föreligger.³¹¹

I mål om betalningsföreläggande och vanlig handräckning vinner ett utslag laga kraft en månad från dagen för utslaget om inte svaranden dessförinnan ansökt om återvinning.

I ett mål om särskild handräckning vinner ett utslag eller ett beslut laga kraft tre veckor från dagen för avgörandet.

13.2 Rättskraft

Med rättskraft avses i den summariska processen en för lagakraftvunna utslag typisk egenskap, som innebär att utslaget är bindande för framtiden. Om sökanden ger in en ny ansökan som upptar samma anspråk, ska ansökan avvisas eftersom det redan finns ett rättskraftigt utslag i saken. Utslagen i mål om betalningsföreläggande och vanlig handräckning får rättskraft på samma sätt som ett domstolsavgörande.

Ett utslag i mål om särskild handräckning får inte rättskraft såvitt gäller det bakomliggande rättsförhållandet. Ett beslut varigenom en ansökan om särskild handräckning ogillas, vinner rättskraft endast i den begränsade meningen att det utgör hinder för sökanden att på nytt ansöka om särskild handräckning angående samma sak så länge de faktiska förhållandena är oförändrade.³¹²

13.3 Verkställighet

När Kronofogden meddelat utslag i målet ska Kronofogden självant verkställa utslaget.³¹³ Ansökan om verkställighet anses gjord när utslaget meddelades.³¹⁴ För att undvika verkställighet måste sökanden således uttryckligen i ansökningen ange att han inte vill ha verkställighet. I de fall då ingenting sägs i ansökningen kommer verkställighet att ske.³¹⁵ Regeln att en sökande som inte önskar verkställighet måste ange detta i ansökningen gäller även ett interimistiskt beslut i mål om särskild handräckning.³¹⁶

³¹¹ Ett beslut att överlämna mål till tingsrätt och avskrivningsbeslut enligt 37 § BfL får inte överklagas (56 § andra stycket BfL). Kronofogdens beslut under handläggningen av ett mål, t.ex. att ta upp en ansökan, kan inte överklagas särskilt (57 § BfL). Ett beslut i ett mål om särskild handräckning, som avser en interimistisk åtgärd. (63 § BfL), får dock överklagas särskilt till tingsrätten inom tre veckor från dagen för beslutet.

³¹² Prop. 1989/90:85 s. 84.

³¹³ 16 § BfL.

³¹⁴ 2 kap. 1 § tredje stycket utsökningsbalken.

³¹⁵ Prop. 1989/90:85 s. 111 f.

³¹⁶ Prop. 1989/90:85 s. 143 och 150.

Ett utslag i ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning får verkställas genast även om utslaget ännu inte vunnit laga kraft. I utsökningssprocessen behöver Kronofogden således inte avvakta laga kraft för att utmätning eller handräckning ska kunna ske. Om svaranden inom rätt tid söker återvinning får Kronofogden emellertid varken sälja utmätt egendom eller redovisa medel till borgenären utan gäldenärens samtycke. På talan av svaranden kan tingsrätten meddela beslut att verkställighet tillsvidare inte får ske, så kallad inhibition. Verkställighetsförfarandet ska då avbrytas.³¹⁷

För att stoppa verkställigheten av ett utslag i mål särskild handräckning krävs att svaranden överklagar utslaget och att tingsrätten på yrkande av denne förordnar att verkställighet inte får ske.

13.3.1

Sedan den 1 september 2022 har två lagändringar trätt i kraft³¹⁸, vilka innebär snabbare verkställighet av (1) myndighetsbeslut om betalningsskyldighet samt (2) arbetslöshetskassors beslut om återkrav. Det innebär att färre betalkrav behöver passera betalningsföreläggandeenheten för att kunna verkställas. Exekutionstitlar som tidigare varit direkt verkställbara kommer fortsätta vara det även efter lagändringen.

För att ett betalkrav enligt de nya bestämmelserna ska kunna vara direkt verkställbart krävs följande.

1) Ang. förvaltningsmyndighets beslut

- Beslutet om betalningsskyldighet ska ha meddelats efter den 1 september 2022.
- Beslutet ska vara överklagbart.
- Beslutet ska ha fått laga kraft eller, enligt särskild föreskrift, få verkställas före laga kraft.

2) Ang. arbetslöshetskassors beslut

- Endast återkrav som har meddelats efter den 1 september 2022.
- Beslutet ska vara överklagbart.
- Beslutet ska ha fått laga kraft eller, enligt särskild föreskrift, få verkställas före laga kraft.

Exempel på betalkrav som även fortsättningsvis kommer behöva hanteras inom ramen för en ansökan om betalningsföreläggande.

³¹⁷ 3 kap. 11–12 §§ utsökningsbalken. För verkställighet av domstols dom, utslag och beslut gäller särskilda regler, se 3 kap. 1–10 §§ utsökningsbalken.

³¹⁸ 3 kap. 1 och 20 §§ utsökningsbalken (SFS 2022:1320) och 68 f § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (SFS 2022:1321).

1. I fråga om Centrala studiestödsnämndens (CSN) beslut ska de nya bestämmelserna inte tillämpas på beslut som har meddelats före den 1 september 2025.
2. Betalkrav som har sin grund i avtal exempelvis.
 - Betalkrav på VA avgift/ renhållningsavgift/ sotningstjänster/ barnomsorg/äldreomsorg.
 - Betalkrav avseende hälso- och sjukvårdsavgift/ patientavgift/ sjukresor.
 - Tillverkning av körkort/avgift för kunskapsprov.
3. Diverse medlemsavgifter exempelvis medlemsavgift till arbetslöshetskassa.

14 Särskilda rättsmedel

När ett utslag vunnit laga kraft, dvs. när tiden för antingen återvinning eller överklagande har löpt ut, finns inte längre möjlighet att angripa utslaget med ordinära rättsmedel. Den enda möjligheten att angripa ett avgörande efter det att avgörandet vunnit laga kraft är genom extraordinära rättsmedel.³¹⁹ Extraordinära, eller särskilda rättsmedel, är resning, återställande av försutten tid och besvär över domvilla.

14.1 Resning

De omständigheter under vilka resning kan beviljas finns angivna i 58 kap. 1-10 a §§ RB. Ett skäl kan vara att rättstillämpningen som ligger till grund för ett beslut uppenbart strider mot lag. Ett annat är att nya omständigheter eller bevis framkommit, vilka om de lagts fram tidigare, sannolikt skulle ha lett till en annan utgång. Det är ovanligt att resning beviljas i mål om betalningsföreläggande. Någon materiell prövning sker inte utan utslag meddelas om svaranden lämnar anspråket utan invändning. Det har inte uppställts något krav på att sökanden till ansökan ska foga skriftlig utredning till stöd för det yrkade beloppet. En faktura har inte något bevisvärde i mål om betalningsföreläggande och fakturan inverkar inte på målets utgång, oberoende av om fakturan är falsk eller inte.³²⁰

Ansökan ska göras inom ett år från det att sökanden fick kännedom om det förhållande som ansökan grundas på. Åberopas annans brottsliga gärning som grund för ansökan, får tiden räknas från det dom över gärningen vann laga kraft. Om ansökan grundas på att rättstillämpningen som ligger till grund för beslutet uppenbart strider mot lag ska resning sökas inom sex månader från det att beslutet vann laga kraft. Ansökan om resning ska göras hos hovrätten.

³¹⁹ Prop. 1989/90:85 s. 144.

³²⁰ NJA 2012 s. 555.

14.2 Återställande av försutten tid

Den som försuttit den tid som gäller för överklagande av beslut eller för ansökan om återvinning har möjlighet att enligt 58 kap. 11 och 12 §§ RB ansöka om återställande av försutten tid. Det innebär att ny tid för överklagan sätts ut. Det krävs dock att laga förfall föreligger. Den som vill ansöka om återställande av försutten tid ska göra det skriftligen hos hovrätten inom tre veckor från det att förfallet upphörde och sist inom ett år från det att tiden gick ut.

14.3 Domvilla

Ett beslut som har vunnit laga kraft ska undanröjas på grund av domvilla under omständigheter som anges i 59 kap. 1 och 2 §§ RB. Det är här fråga om grova rättegångsfel. Den vanligast återopade omständigheten i den summariska processen är att svaranden inte är delgiven. I sådant fall gäller att ansökan ska göras skriftligen till hovrätten och ges in inom sex månader från det att klaganden fick kännedom om utslag eller beslut. Fick svaranden kännedom om utslaget eller beslutet innan det vann laga kraft, ska tiden räknas från den dag då den vann laga kraft. För övriga fall av domvilla hänvisas till lagtexten.

Klagan över domvilla har beviljats i NJA 2008 s. 890. Svaranden i ett mål om betalningsföreläggande anförde att han inte delgivits Kronofogdens föreläggande innan utslag meddelades. En annan person hade olovligen skrivit hans namnteckning på delgivningskvittot. Klaganden hade lämnat en sannolik förklaring till att delgivningskvittot undertecknats av annan och lagt fram bevisning som stödde det påståendet. På grund av detta bifölls sökandens klagan över domvilla.

15 Uppgifter i betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen

Den summariska processen administreras med hjälp av automatisk databehandling. De frågor som rör datahanteringen är reglerade i lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdens verksamhet. De uppgifter som får behandlas i Kronofogdens betalningsföreläggande- och handräckningsdatabas är de som behövs dels för själva handläggningen av målen i den summariska processen, dels för tillhandahållande av utslag i mål om betalningsföreläggande och handräckning samt dessutom de som behövs för tillsyn, kontroll, uppföljning och kontroll av verksamheten. Uppgifterna i databasen utgör Kronofogdens diarium.

Uppgifter och handlingar i databasen ska gallras senast tre år efter utgången av det kalenderår då det mål som uppgifterna hänför sig till avslutades. Uppgifter om utslag i mål om betalningsföreläggande ska bevaras.³²¹ Gallring är ett arkivtekniskt begrepp som innebär att uppgifter förstörs.

³²¹ 2 kap.12 § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet, 19 § förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet samt Riksarkivets meddelande 6 § RA-MS 2011:46.

16 Kreditupplysningsregister

I enlighet med offentlighetsprincipen har envar rätt att på begäran erhålla uppgifter ur registret för betalningsföreläggande- och handräckning.³²² Vissa uppgifter ur registret överförs maskinellt från Kronofogden till olika kreditupplysningsföretag. Överföringen sker med tillstånd av Integritetsskyddsmyndigheten. Uppgifterna används för kreditupplysningsverksamhet bland annat genom registrering av så kallade betalningsanmärkningar. Kreditupplysningsverksamhet drivs av privata företag och ligger helt utanför Kronofogdens ansvarsområde.

För att skydda den personliga integriteten och för att förhindra att kreditupplysningsregistren innehåller oriktiga uppgifter har kreditupplysningsverksamheten reglerats i en särskild lag, kreditupplysningslagen (1973:1173). Integritetsskyddsmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen. I kreditupplysningslagen finns regler om bland annat gallring ur och rättelse i registren. Om det finns anledning att misstänka att en uppgift som behandlas i kreditupplysningsverksamhet eller som har lämnats i en kreditupplysning under den senaste tolv månadersperioden är oriktig eller missvisande, ska den som bedriver verksamheten utan dröjsmål vidta skäliga åtgärder för att utreda förhållandet. Om det visar sig att en uppgift är oriktig eller missvisande ska den, om den förekommer i register, rättas kompletteras eller uteslutas ur registret.³²³

17 Åberopade lagar m.m.

Lagen (1936:320) om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter
 Rättegångsbalken (1942:740)
 Föräldrabalken (1949:381)
 Brottsbalken (1962:700)
 Aktiebolagslagen (2005:551)
 Delgivningslagen (2010:1932)
 Jordabalken (1970:994)
 Förmånsrättslagen (1970:979)
 Delgivningsförordningen (2011:154)
 Väglagen (1971:948)
 Inkassolagen (1974:182)
 Räntelagen (1975:635)
 Lagen (1978:160) om vissa rörledningar
 Förordningen (1978:314) om underrättelse och meddelande enligt 12 kap. 44 § jordabalken
 Lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl.
 Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
 Lagen om handelsbolag och enkla bolag (1980:1102)
 Preskriptionslagen (1981:130)
 Lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.
 Utsökningsbalken (1981:774)

³²² Kronofogdens betalningsföreläggande- och handräckningsdatabas.

³²³ För ytterligare information om kreditupplysningar hänvisas till Integritetsskyddsmyndighetens skrift Vårt att veta om kreditupplysningar, se Integritetsskyddsmyndighetens webbplats www.Integritetsskyddsmyndigheten.se.

Förordning (1981:967) om skyldighet för domstol och Kronofogdemyndigheten att lämna underrättelser om vissa beslut av exekutiv betydelse

Utsökningsförordning (1981:981)

Lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter

Förvaltningslagen (2018:900) från den 1 juli 2018

Plan- och bygglagen (1987:10)

Lagen om ekonomiska föreningar (1987:667)

Konkurslagen (1987:672)

Lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Begravningslagen (1990:1144)

Minerallagen (1991:45)

Bostadsrättslagen (1991:614)

Lagen (1991:852) om betalningsföreläggande för fordringar i arbetstvister

Förordningen (1991:1339) om betalningsföreläggande och handräckning

Lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Miljöbalken (1998:808)

Elförordning (2013:208)

Ellagen (1997:857)

Lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet

Förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i

Kronofogdemyndighetens verksamhet

Lagen (2008:879) om europeiskt betalningsföreläggande

2007 års konvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Luganokonventionen)

Tryckfrihetsförordningen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (2012 års Bryssel I-förordning)

1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Brysselkonventionen)

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1896/2006 av den 12 december 2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande

Rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privat- rättens område (Bryssel I-förordningen)

Rådets förordning (EG) nr 805/2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar.

18 Författningstext

Lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Tillämpningsområde

1 § Ett yrkande om att någon skall åläggas att fullgöra en förpliktelse får prövas av kronofogdemyndigheten enligt denna lag. Yrkandet kan avse betalningsföreläggande, vanlig handräckning eller särskild handräckning.

2 § En ansökan om betalningsföreläggande får avse åläggande för svaranden att betala en penningfordran som är förfallen till betalning, om förlikning är tillåten i saken.

Den som har en fordran som avses i första stycket, för vilken panträtt i fast egendom, skepp eller skeppsbygge eller företagshypotek har upplåtits skriftligen, kan i en ansökan om betalningsföreläggande begära att betalningen ska fastställas att utgå ur den egendom i vilken panträtten eller företagshypoteket gäller. Så kan också den göra, som för fordringen har inteckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg. Lag (2008:994).

3 § En ansökan om vanlig handräckning får, om förlikning är tillåten i saken, avse åläggande för

1. en tidigare ägare eller nyttjanderättshavare att flytta från fast egendom, bostadslägenhet eller annat utrymme i byggnad när besittningsrätten har upphört (avhysning),

2. svaranden att fullgöra något annat än betalning, om tidpunkten för fullgörelse har inträtt.

4 § En ansökan om särskild handräckning får avse en skyldighet för svaranden att

1. vidta rättelse när sökandens besittning egenmäktigt har rubbats eller någon annan olovlig åtgärd har vidtagits beträffande fast eller lös egendom, eller utövningen av sökandens rätt till viss egendom på annat sätt olovligen hindras,

2. vidta eller tåla en åtgärd när särskild handräckning får ske enligt föreskrift i lag.

Om en ansökan enligt första stycket 1 avser en skyldighet för svaranden att flytta från fast egendom, en bostadslägenhet eller något annat utrymme i en byggnad eller i annan lös egendom, ska den handläggas som en ansökan om avlägsnande.

Särskild handräckning enligt första stycket 1 får inte avse avhysning i fall som anges i 3 § 1. Lag (2017:468).

5 § Om en tvist angående en förpliktelse enligt någon särskild föreskrift ska tas upp av en annan myndighet än tingsrätt, kan saken prövas enligt denna lag endast om det finns bestämmelser som medger sådan prövning. Det som sägs i

denna lag om tingsrätt ska i sådana fall gälla den andra myndigheten. Lag (2009:1307).

6 § Denna lag tillämpas inte om saken gäller återlämnande enligt 6 eller 7 kap. kulturmiljölagen (1988:950).
Lag (2013:551).

6 a § Har upphävts genom lag (2006:709).

7 § Har upphävts genom lag (2006:709).

8 § Har upphävts genom lag (2006:709).

Ansökan

9 § En ansökan ska göras skriftligen. Lag (2018:501).

10 § Sökanden skall i ansökningen ange sitt yrkande och grunden för det.

11 § I en ansökan om betalningsföreläggande skall anges fordringens belopp, förfallodagen och den ränta som begärs.

Begär sökanden dröjsmålsränta på huvudfordringen, behöver grunden för rätteyrkandet anges endast om det avser högre ränta än som följer av räntelagen (1975:635). Framgår det inte av ansökningen från vilken dag räntan yrkas, skall yrkandet anses gälla ränta från den dag då ansökningen delges svaranden.

12 § Till en ansökan om betalningsföreläggande, som avser fastställelse till betalning ur viss egendom, skall sökanden foga pantförskrivning eller annan handling, enligt vilken säkerheten upplåtits.

13 § En ansökan om betalningsföreläggande får även innefatta en ansökan om vanlig handräckning, om yrkandena stöder sig på väsentligen samma grund.

14 § Avser en ansökan om vanlig handräckning avhysning på grund av att nyttjanderätten har förverkats, skall sökanden utöver vad som följer av 10 § närmare utveckla grunden för sitt yrkande.

15 § Om sökanden vill att en ansökan om handräckning skall handläggas enligt reglerna för särskild handräckning, skall detta anges i eller på annat sätt tydligt framgå av ansökningen.

Till en ansökan om särskild handräckning skall sökanden foga de skriftliga bevis och andra handlingar som han åberopar.

16 § Om sökanden inte vill att ett kommande utslag i målet skall verkställas eller om han har några särskilda yrkanden i fråga om verkställigheten, skall han ange detta i ansökningen.

17 § Om sökanden begär ersättning för kostnader med anledning av målet, skall han ange detta i ansökningen och samtidigt uppge vilka kostnaderna är.

18 § En ansökan ska innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken.

En ansökan om avlägsnande behöver inte innehålla sådana uppgifter om svaranden som avses i första stycket, om sökanden trots rimliga ansträngningar inte kan lämna dessa uppgifter. Lag (2017:468).

19 § En ansökan ska skrivas under av sökanden eller hans eller hennes ombud och ges in till Kronofogdemyndigheten.

Om en ansökan ges in elektroniskt, ska den skrivas under med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på underskrift för ansökningar som ges in elektroniskt. Lag (2018:501).

20 § Är ansökningen så bristfällig att den inte kan läggas till grund för handläggning av målet, skall sökanden föreläggas att avhjälpa bristen. Sådant föreläggande får sändas till sökanden med post under hans i målet uppgivna adress eller förmedlas på annat lämpligt sätt. Följer sökanden inte föreläggandet, skall ansökningen avvisas. Sökanden skall upplysas om detta i föreläggandet.

Första stycket skall också tillämpas, om kronofogdemyndigheten begär att sökanden skall betala ansökningsavgiften i förskott.

Om sökanden inte har betalat ansökningsavgiften i förskott men kronofogdemyndigheten ändå har tagit upp ansökningen, får ansökningsavgiften genast utsökas hos sökanden. Lag (1996:1026).

21 § Ansökningen skall också avvisas, om den avser en åtgärd som inte omfattas av denna lag eller om det finns något annat hinder mot att ansökningen tas upp.

22 § Återkallar sökanden ansökningen, skall målet avskrivas.

Ogrundade eller obefogade anspråk

23 § Om det kan antas att sökandens yrkande i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är ogrundat eller obefogat, ska ansökningen behandlas som om svaranden bestritt den.

Ett yrkande om ersättning för åtgärder som avses i 2 eller 3 § lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.
eller om ersättning enligt 4 a § samma lag ska alltid antas vara ogrundat eller obefogat, i den mån ersättningen inte kan utgå enligt den lagen. Lag (2013:58).

24 § Om det i ett mål om särskild handräckning är uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat, skall ansökningen genast avslås.

Föreläggande för svaranden att yttra sig

25 § Tar kronofogdemyndigheten upp ansökningen, skall svaranden föreläggas att till myndigheten yttra sig inom viss tid från det att ansökningen delgavs honom. Tiden får inte utan särskilda skäl bestämmas till mer än två veckor.

26 § Svaranden ska i föreläggandet upplysas om att målet kan komma att avgöras även om han eller hon inte yttrar sig över ansökan. Svaranden ska också uppmanas att, om han eller hon bestrider ansökan, ange skälen för bestridandet.

Svaranden ska vidare uppmanas att lämna de uppgifter om sig själv som avses i 33 kap. 1 § första-tredje styckena rättegångsbalken i den utsträckning uppgifterna i ansökan saknas eller är ofullständiga eller felaktiga. Om det behövs får svaranden föreläggas vid vite att lämna sådana uppgifter. Lag (2017:468).

27 § Om sökanden begärt ersättning för sina kostnader i målet, skall kronofogdemyndigheten i föreläggandet ange den kostnadsersättning som svaranden kan åläggas att betala, om utslag meddelas i målet.

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad föreläggandet ytterligare skall innehålla.

Delgivning av föreläggandet

29 § Föreläggandet ska delges svaranden i enlighet med vad som enligt rättegångsbalken gäller för delgivning av stämning i tvistemål. Kungörelsedelgivning enligt 48 § delgivningslagen (2010:1932) får dock endast ske i mål om särskild handräckning och i mål om betalningsföreläggande när det gäller fastställelse till betalning ur viss egendom enligt 2 § andra stycket.

Vid kungörelsedelgivning enligt 49 § delgivningslagen i ett mål om avlägsnande ska ett meddelande som avses i 47 § samma lag anslås i anslutning till den plats som avlägsnandet avser.

En kopia av ansökningshandlingarna ska fogas till föreläggandet i mål om betalningsföreläggande som avses i 2 § andra stycket, i mål om särskild handräckning samt i andra mål där handlingarna innehåller någonting utöver vad som framgår av föreläggandet.

Om sökanden ska se till att delgivning sker, tillämpas 32 kap. 2 § rättegångsbalken. Lag (2017:468).

30 § Har delgivning inte kunnat ske, skall kronofogdemyndigheten pröva om försöken till delgivning skall fortsätta eller om sökanden skall erbjudas att själv ombesörja delgivningen. Hänsyn skall därvid tas till det arbete och den kostnad som dittills har lagts ned på delgivningen, förutsättningarna för att fortsatta försök skall lyckas samt omständigheterna i övrigt. Erbjudandet får sändas med post till sökanden under hans i målet uppgivna adress eller förmedlas på annat sätt. Antar sökanden inte erbjudandet, skall ansökningen avvisas.

Lag (1996:1026).

Bestridande av ansökningen

31 § Om svaranden vill bestrida ansökningen, skall han göra det skriftligen.

32 § I ett mål om särskild handräckning skall svaranden till bestridandet föga de skriftliga bevis och andra handlingar som han åberopar. Om svaranden begär ersättning för sina kostnader, skall han ange detta i bestridandet och samtidigt uppge vilka kostnaderna är.

Överlämnande av mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning till tingsrätt

33 § Om svaranden i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning bestrider ansökningen i rätt tid, skall sökanden genast underrättas om det. Om sökanden vill vidhålla sitt yrkande, kan han begära att målet eller, om bestridandet avser endast en del av yrkandet, målet i den bestridda delen skall överlämnas till tingsrätt.

Underrättelse enligt första stycket skall innehålla upplysning om vad som sägs där samt i 34, 35 och 37 §§.

En invändning om skiljeavtal skall behandlas som ett bestridande. Lag (1999:126).

34 § Vill sökanden att målet skall överlämnas till tingsrätt, skall han begära detta skriftligen. Hans begäran skall ha kommit in till kronofogdemyndigheten inom fyra veckor från den dag då underrättelsen sändes till honom. Lag (1996:1026).

35 § I sin begäran om överlämnande skall sökanden ange de omständigheter och bevis som han vill åberopa i rättegången vid tingsrätten. Han skall samtidigt ge in de skriftliga bevis och andra handlingar som han åberopar.

36 § Om sökanden har begärt överlämnande i rätt tid, skall kronofogdemyndigheten överlämna målet till en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig att handlägga målet.

37 § Om sökanden inte i rätt tid har begärt att målet skall överlämnas till tingsrätt, skall målet, eller den del av målet som svaranden har bestritt, avskrivas.

Den fortsatta handläggningen av mål om särskild handräckning

38 § Om det behövs, skall sökanden få tillfälle att yttra sig över vad svaranden har anfört i bestridandet. Begär sökanden ersättning för kostnader som uppkommit efter ansökningen, skall han ange detta i ett sådant yttrande.

Kronofogdemyndigheten får inte förordna om ytterligare skriftväxling i målet.

En invändning om skiljeavtal hindrar inte att ansökningen prövas. Lag (1999:126).

39 § Sökanden skall styrka de omständigheter som han åberopar till stöd för sin ansökan. Hans framställning av omständigheterna skall dock läggas till grund för prövningen, i den mån framställningen har lämnats utan invändning av svaranden och det inte är uppenbart att den är oriktig.

40 § En berättelse som någon har lämnat skriftligen med anledning av handräckningsmålet får åberopas som bevis i målet.

41 § Om en ansökan inte bifalls till någon del, skall kronofogdemyndigheten avslå ansökningen.

Utslag

42 § Har i mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning svaranden inte i rätt tid bestritt ansökningen, ska Kronofogdemyndigheten snarast meddela utslag i enlighet med ansökningen. Om svaranden har bestritt endast en del av ansökningen, ska utslag meddelas i enlighet med den obestridda delen av ansökningen.

I fall som avses i 2 § andra stycket ska i utslaget fastställas att fordringen ska utgå med förmånsrätt i den pantsatta eller intecknade egendomen i den omfattning som gäller enligt lag. Lag (2008:994).

43 § I mål om särskild handräckning ska Kronofogdemyndigheten meddela utslag i enlighet med ansökan i den utsträckning denna är lagligen grundad och de omständigheter som enligt 39 § ska läggas till grund för prövningen utgör skäl för att bevilja åtgärden.

En ansökan om avlägsnande får bifallas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för svaranden. Lag (2017:468).

44 § Underrättelse om utslaget skall genast sändas till parterna. Om utslaget skall verkställas utan särskild begäran från sökanden, skall underrättelsen också innehålla upplysning om detta.

45 § Av 2 kap. 1 § utsökningsbalken följer att kronofogdemyndigheten självant verkställer utslaget, om inte sökanden har angett att verkställighet inte skall ske.

Kostnader i målet

46 § Om ett utslag meddelas ska Kronofogdemyndigheten i utslaget bestämma att svaranden ska ersätta sökandens kostnader i målet, om inte sökanden har inlett förfarandet i onödan.

I ett utslag som gäller avlägsnande ska endast en svarande som anges i ansökan förpliktas att ersätta sökandens kostnader i målet. Lag (2017:468).

47 § Om en ansökan om särskild handräckning inte leder till något utslag, kan kronofogdemyndigheten ålägga sökanden att ersätta svarandens kostnader i målet, om det finns skäl för det.

48 § Ersättning till sökanden för kostnader i mål om betalningsföreläggande eller handräckning hos Kronofogdemyndigheten får avse sökandens eget arbete med anledning av målet samt arvode till ombud eller biträde. Ersättningen ska bestämmas till skäligt belopp och får endast om det finns särskilda skäl bestämmas till högre belopp än 380 kronor i mål om betalningsföreläggande och 420 kronor i mål om handräckning.

Ersättning till svaranden för kostnader i mål om särskild handräckning hos Kronofogdemyndigheten får avse svarandens eget arbete med anledning av målet samt arvode till ombud eller biträde. Ersättningen ska bestämmas till skäligt belopp och får endast om det finns särskilda skäl bestämmas till högre belopp än 420 kronor.

I mål som anges i första stycket får ersättning dessutom avse ansöknings- och expeditionsavgifter samt registreringsbevis, om sådant bevis har behövts. Sökanden har vidare rätt till skälig ersättning för delgivningskostnader, för översättning av inlagor eller andra handlingar samt för kopior, i den utsträckning antalet sådana överstiger tjugofem. Lag (2013:1062).

49 § Kronofogdemyndigheten prövar självmant storleken av parternas yrkanden om kostnadsersättning enligt 46 och 47 §§.

50 § Någon annan kostnadsersättning än den som följer av 46--48 §§ får inte fastställas i målet hos kronofogdemyndigheten.

51 § Avvisas eller avskrivs en ansökan om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning av kronofogdemyndigheten, är sökanden skyldig att betala skälig ersättning för svarandens kostnader i målet, om det finns synnerliga skäl för det. Ett yrkande om sådan ersättning får dock inte framställas i målet hos kronofogdemyndigheten.

Återvinning

52 § Är svaranden missnöjd med ett utslag i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning, får han ansöka om återvinning.

53 § Återvinning skall sökas skriftligen. Ansökningen skall ha kommit in till kronofogdemyndigheten inom en månad från dagen för utslaget.

54 § Har återvinning sökts i rätt tid, skall kronofogdemyndigheten överlämna målet för fortsatt handläggning till en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig att handlägga målet. I annat fall skall kronofogdemyndigheten avvisa ansökningen.

Överklagande

55 § Den som är missnöjd med ett utslag i ett mål om särskild handräckning, får överklaga utslaget hos tingsrätten inom tre veckor från dagen för utslaget. Detsamma gäller om sökanden i ett mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning är missnöjd med ett utslag. Lag (1993:520).

56 § Ett beslut, genom vilket ett mål har avgjorts på annat sätt än genom utslag, får överklagas hos tingsrätten inom tre veckor från dagen för beslutet.

Beslut att överlämna mål till tingsrätt och avskrivningsbeslut enligt 37 § får dock inte överklagas. Lag (1993:520).

57 § Kronofogdemyndighetens beslut under handläggningen av ett mål får inte överklagas särskilt. Beslut som avses i 63 § får dock överklagas särskilt hos tingsrätten inom tre veckor från dagen för beslutet. Lag (1993:520).

58 § Vid överklagande av Kronofogdemyndighetens utslag och beslut och vid handläggningen i domstol tillämpas 18 kap. 1 och 9-11 §§ utökningsbalken. Lag (2017:468).

Övriga bestämmelser

59 § Avvisas ansökningen, skall kronofogdemyndigheten underrätta sökanden om detta. Meddelar myndigheten något annat beslut som innebär att målet avgörs eller ett beslut enligt 63 §, skall båda parterna underrättas om beslutet, om det inte är uppenbart obehövligt.

60 § I mål som har överlämnats till tingsrätt med stöd av 36 § eller efter ansökan om återvinning skall talan anses väckt när ansökan om betalningsföreläggande eller handräckning kom in till kronofogdemyndigheten. De av sökanden ingivna handlingarna skall anses som stämningsansökan. Stämning i målet skall anses utfärdad när rätten förordnar om målets handläggning. Har kronofogdemyndigheten meddelat utslag, skall detta anses som tredsdom.

60 a § Har Kronofogdemyndigheten överlämnat ett mål till tingsrätt enligt 36 eller 54 §, hindrar 24 § delgivningslagen (2010:1932) inte att tingsrätten delger svaranden handlingar i målet genom förenklad delgivning, om denne under handläggningen hos Kronofogdemyndigheten har fått information om att sådan delgivning kan komma att användas i målet i tingsrätten. Lag (2010:1957).

61 § Om en tingsrätt, som får ett mål från Kronofogdemyndigheten eller en annan tingsrätt, finner att det inte framgår av handlingarna att tingsrätten är behörig att handlägga målet, skall rätten överlämna målet till en annan

tingsrätt som kan vara behörig. Tingsrättens beslut om överlämnande får inte överklagas. Lag (2006:709).

61 a § Om ett mål har överlämnats till en tingsrätt med stöd av 36 eller 54 §, ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla föreskriven tilläggsavgift.

Om ett mål där Kronofogdemyndigheten har meddelat utslag avvisas av tingsrätten på grund av att tilläggsavgiften inte har betalats, ska tingsrätten samtidigt undanröja Kronofogdemyndighetens utslag. Lag (2014:251).

61 b § /Upphör att gälla U:den dag som regeringen bestämmer genom lag (2020:924)./ Om en ansökan har getts in elektroniskt och Kronofogdemyndigheten därefter har lämnat över målet till en tingsrätt med stöd av 36 eller 54 §, ska 42 kap. 2 § tredje stycket rättegångsbalken om egenhändigt undertecknande inte tillämpas. Lag (2018:501).

62 § Om sökanden vill få till stånd kvarstad eller någon annan säkerhetsåtgärd innan ett utslag kan verkställas, får han göra framställning om det vid tingsrätt enligt bestämmelserna i 15 kap. rättegångsbalken.

63 § I mål om särskild handräckning får den sökta åtgärden beviljas omedelbart, om sökanden yrkar det och gör sannolikt att saken inte tål uppskov. Kronofogdemyndigheten skall ompröva ett sådant beslut så snart som möjligt.

64 § Sedan tiden för återvinning löpt ut får ett utslag i mål om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning rättskraft i enlighet med vad som gäller för en lagakraftvunnen tvistemålsdom.

65 § Ett utslag i ett mål om särskild handräckning hindrar inte att en part väcker talan i fråga om det bakomliggande rättsförhållandet i den ordning som är föreskriven för tvistemål i allmänhet.

66 § I den mån särskilda bestämmelser inte har meddelats i denna lag, gäller i tillämpliga delar vad som är föreskrivet om utsökningsmål i 1 kap. 3--5 §§ samt 2 kap. 6--9, 18 och 20 §§ utsökningsbalken.

Övergångsbestämmelser

1990:746

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.
2. Genom lagen upphävs lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande samt handräckningslagen (1981:847). Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om mål om lagsökning, betalningsföreläggande och handräckning som kommit in till tingsrätt före ikraftträdandet.
3. Om en inteckningshandling som rör fast egendom, fartyg eller näringsverksamhet vid ikraftträdandet utgör säkerhet för fordran, får ansökan om betalning ur egendomen göras enligt 2 § andra stycket, även om säkerhetsupplåtelsen inte gjorts skriftligen.

1993:520

1. Föreskrifterna i 20 § träder i kraft den 1 juli 1993. Om ansökan har gjorts före ikraftträdandet gäller dock äldre föreskrifter.

2. Föreskrifterna i 55--58 §§ träder i kraft den 1 januari 1994. I fråga om beslut som meddelats av kronofogdemyndighet före ikraftträdandet gäller äldre föreskrifter.

2003:542

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2. I fråga om företagshypotek på grund av en inteckning som har beviljats före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser fram till den 1 januari 2005.

2005:700

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Äldre bestämmelser gäller i fråga om krav på prövningstillstånd vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2010:1957

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

2. Äldre bestämmelser gäller om ett beslut om delgivning enligt 15-17 §§ delgivningslagen (1970:428) har fattats före den 1 april 2011 eller om en handling har skickats eller lämnats före denna tidpunkt.

2013:1062

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i mål som har kommit in till Kronofogdemyndigheten före ikraftträdandet.

Lag (2008:879) om europeiskt betalningsföreläggande

Tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1896/2006 av den 12 december 2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande.

Ansökan m.m.

2 § En ansökan om europeiskt betalningsföreläggande som ska göras i Sverige ges in till Kronofogdemyndigheten.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ansökningar och bestridanden får ges in i form av elektroniska dokument.

Med elektroniskt dokument avses en upptagning som har gjorts med hjälp av automatiserad behandling och vars innehåll och utställare kan verifieras genom ett visst tekniskt förfarande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om elektroniska dokument.

4 § En ansökan eller ett bestridande som ges in i form av ett elektroniskt dokument ska lämnas till ett mottagningsställe för elektroniska dokument som Kronofogdemyndigheten har anvisat. En sådan handling ska anses ha kommit in till Kronofogdemyndigheten när den har anlänt till mottagningsstället.

5 § Den som ansöker om europeiskt betalningsföreläggande ska betala en ansökningsavgift. Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Ansökningsavgiften ska betalas i förskott.

Om sökanden inte följer ett föreläggande att betala ansökningsavgift, ska ansökan avvisas.

6 § Om det europeiska betalningsföreläggandet inte har kunnat delges, ska Kronofogdemyndigheten pröva om försöken till delgivning ska fortsätta eller om ansökan ska avvisas. Vid denna prövning ska hänsyn tas till det arbete och den kostnad som dittills har lagts ned på delgivningen, förutsättningarna för att fortsatta försök ska lyckas samt omständigheterna i övrigt.

7 § Om sökanden återkallar sin ansökan, ska målet avskrivas.

Partiellt betalningsföreläggande

8 § Om ett europeiskt betalningsföreläggande har utfärdats för endast en del av den fordran som har angetts i ansökan, ska den återstående delen av ansökan avskrivas.

Sökandens rätt till ersättning för kostnader i målet

9 § Ersättning till sökanden för kostnader i målet får avse ansökningsavgift samt skäligt belopp för

1. delgivning,
2. översättning av handlingar, och
3. sökandens eget arbete med anledning av målet och arvode till ombud eller biträde.

Ersättning för kostnader enligt första stycket 3 får endast om det finns särskilda skäl bestämmas till högre belopp än 380 kronor. Lag (2013:1063).

Överlämnande av mål till domstol

10 § Om förfarandet ska gå vidare enligt reglerna för ordinarie civilrättsliga förfaranden eller för det europeiska småmålsförfarande som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande, ska Kronofogdemyndigheten överlämna målet till den domstol som enligt handlingarna är behörig att handlägga målet.

Om en domstol finner att det inte framgår av handlingarna att den är behörig att handlägga målet, ska målet överlämnas till en annan domstol som kan vara behörig.

Ett beslut om överlämnande enligt andra stycket får inte överklagas. Lag (2017:412).

11 § I mål som har överlämnats till domstol enligt 10 § ska talan anses väckt när ansökan kom in till Kronofogdemyndigheten, om inte något annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

De handlingar som sökanden har lämnat in till Kronofogdemyndigheten ska i domstol anses som en stämningsansökan. Stämning i målet ska anses utfärdad när domstolen beslutar om målets handläggning. Lag (2017:412).

11 a § Om ett mål har överlämnats till en domstol enligt 10 § för handläggning enligt reglerna för ordinarie civilrättsliga förfaranden hindrar 24 § delgivningslagen (2010:1932) inte att domstolen delger svaranden handlingar i målet genom förenklad delgivning, om svaranden under handläggningen hos Kronofogdemyndigheten har informerats om att sådan delgivning kan komma att användas i målet hos domstolen. Lag (2017:412).

11 b § Om ett mål har överlämnats till en domstol enligt 10 §, ska det som anges i 42 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken om ansökningsavgift gälla föreskriven tilläggsavgift.
Lag (2017:412).

Överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut

12 § Kronofogdemyndighetens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Förnyad prövning

13 § En ansökan om förnyad prövning av ett europeiskt betalningsföreläggande ska göras skriftligen.

Ansökan ska lämnas in till hovrätten om målet enligt 10 § skulle ha överlämnats till tingsrätt. Om målet skulle ha överlämnats till en annan domstol, ska ansökan lämnas in till Svea hovrätt.

Om ansökan beviljas, ska rätten samtidigt besluta att ny handläggning ska ske vid Kronofogdemyndigheten. Vid rättens handläggning gäller i övrigt bestämmelserna om resning i 58 kap. 5 §, 6 § första och andra styckena och 8 § rättegångsbalken i tillämpliga delar. Lag (2017:412).

Verkställighet

14 § Vid verkställighet av ett europeiskt betalningsföreläggande som har förklarats verkställbart i en annan medlemsstat ska utsökningsbalkens bestämmelser om verkställighet av en dom som har vunnit laga kraft tillämpas, om inte något annat följer av artikel 22 eller 23 i förordning (EG) nr 1896/2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande.

Övriga bestämmelser

15 § Om något annat inte följer av förordning (EG) nr 1896/2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande och särskilda bestämmelser inte heller har meddelats i denna lag, gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om utsökningsmål i 1 kap. 3-5 §§ samt 2 kap. 6-9 och 20 §§ utsökningsbalken.

Övergångsbestämmelser

2010:1981

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.
2. Äldre bestämmelser gäller om en handling har skickats eller lämnats före den 1 april 2011.

2013:1063

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i mål som har kommit in till Kronofogdemyndigheten före ikraftträdandet.

Lag (1991:852) om betalningsföreläggande för fordringar i arbetstvister

1 § Ansökan om betalningsföreläggande enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning får göras hos kronofogdemyndigheten trots att tvist om anspråket skall handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

2 § Har ansökan om betalningsföreläggande gjorts av en medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och uppkommer fråga om överlämnande av målet till tingsrätt med stöd av 36 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller därför att återvinning söks, skall organisationen, om den enligt 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister kan föra sökandens talan vid arbetsdomstolen, beredas tillfälle att uppge om den vill föra talan där. Detsamma gäller när ansökan om betalningsföreläggande har gjorts i kollektivavtalstvist av någon som har varit medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som har slutit avtalet. Förklarar organisationen att den vill föra talan vid arbetsdomstolen, skall Kronofogdemyndigheten överlämna målet dit.

Om arbetsdomstolen finner sig inte vara behörig att handlägga målet, skall domstolen överlämna detta till en tingsrätt som enligt vad som framgår av handlingarna är behörig. Detta gäller dock inte om det är högsta domstolen som har överlämnat målet till arbetsdomstolen.

3 § Har upphävts genom lag (2015:685).

4 § Har Kronofogdemyndigheten överlämnat ett mål till Arbetsdomstolen hindrar 24 § delgivningslagen (2010:1932) inte att svaranden delges handlingar genom förenklad delgivning om denne under handläggningen hos Kronofogdemyndigheten har fått information om att sådan delgivning kan komma att användas i målet i Arbetsdomstolen. Lag (2015:685).

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1896/2006 av den 12 december 2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande

Artikel 1

Syfte

1. Syftet med denna förordning är att

- a) förenkla, påskynda och sänka kostnaderna för förfaranden i gränsöverskridande fall som rör obestridda penningfordringar genom att införa ett förfarande för europeiskt betalningsföreläggande, och
- b) möjliggöra fri rörlighet för europeiska betalningsförelägganden i alla medlemsstater genom att det fastställs miniminormer som, om de uppfylls, onödiggör alla mellanliggande förfaranden i verkställighetsmedlemsstaten före erkännande och verkställighet.

2. Denna förordning skall inte hindra en sökande från att driva in en sådan fordran som avses i artikel 4 genom att använda något annat förfarande som finns tillgängligt enligt lagstiftningen i en medlemsstat eller enligt gemenskapsrätten.

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Denna förordning skall tillämpas på privaträttens område i gränsöverskridande fall, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. Den omfattar i synnerhet inte skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor eller statens ansvar för handlingar och underlåtenhet vid utövandet av statens myndighet ("acta iure imperii").
2. Denna förordning är inte tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden, arv och testamenten, konkurs, ackord och liknande förfaranden, social trygghet, utomobligatoriska fordringar, såvida de inte har omfattats av ett avtal mellan parterna eller betalningsskyldighet har medgivits, avser fastställda skulder som uppstått på grund av gemensamt ägande av egendom.
I denna förordning avses med medlemsstat samtliga medlemsstater med undantag av Danmark.

Artikel 3

Gränsöverskridande fall

1. I denna förordning avses med gränsöverskridande fall ett fall där åtminstone en av parterna har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort i en annan stat än den medlemsstat där den domstol vid vilken talan väckts är belägen.
2. Hemvistet skall avgöras i enlighet med artiklarna 59 och 60 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område
3. Den relevanta tidpunkten för att avgöra om det föreligger ett gränsöverskridande fall skall vara när ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande lämnas in i enlighet med denna förordning.

Artikel 4

Förfarande för europeiskt betalningsföreläggande

Förfarandet för det europeiska betalningsföreläggandet skall inrättas för att driva in penningfordringar som avser ett bestämt belopp och som har förfallit till betalning när ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande lämnas in.

Artikel 5

Definitioner

I denna förordning avses med

1. "ursprungsmedlemsstat": den medlemsstat där ett europeiskt betalningsföreläggande utfärdas,
2. "verkställighetsmedlemsstat": den medlemsstat där verkställighet av ett europeiskt betalningsföreläggande begärs,
3. "domstol": samtliga myndigheter i en medlemsstat som är behöriga när det gäller europeiska betalningsförelägganden eller andra frågor som hör dit,
4. "ursprungsdomstol": den domstol som utfärdar ett europeiskt betalningsföreläggande.

Artikel 6

Domstols behörighet

1. Vid tillämpningen av denna förordning skall domstols behörighet fastställas i enlighet med tillämpliga gemenskapsrättsliga bestämmelser på området, särskilt förordning (EG) nr 44/2001.
2. Om fordran rör ett avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför dennes affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, och svaranden är konsumenten, skall emellertid endast domstolarna i den medlemsstat där svaranden har sitt hemvist i den mening som avses i artikel 59 i förordning (EG) nr 44/2001 vara behöriga.

Artikel 7

Ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande

1. En ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande skall göras med hjälp av standardformulär A som återges i bilaga I.
2. I ansökan skall följande anges:
 - a) Namn på och adress till parterna och i förekommande fall deras ombud samt den domstol till vilken ansökan lämnas in.
 - b) Fordrans belopp, inbegripen huvudfordran samt i förekommande fall ränta, avtalsvite och kostnader.
 - c) Räntesats om ränta yrkas på fordran, och den tidsperiod för vilken ränta yrkas, om inte lagstadgad ränta automatiskt läggs till kapitalbeloppet enligt lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten.
 - d) Grunden för talan, inbegripet en redogörelse för de omständigheter som åberopas till grund för fordran och, i förekommande fall, för den ränta som yrkas.
 - e) En beskrivning av den bevisning som bestyrker fordran.
 - f) Grunden för domstolens behörighet.
 - g) Fallets gränsöverskridande karaktär i den mening som avses i artikel 3.
3. I ansökan skall sökanden förklara att de lämnade uppgifterna så vitt han vet och tror är sanna och att han inser att varje avsiktligt felaktig uppgift kan leda till lämpliga påföljder enligt ursprungsmedlemsstatens lagstiftning.
4. Sökanden får i ett tillägg till sin ansökan upplysa domstolen om att han motsätter sig övergång till ett ordinarie civilrättsligt förfarande i den mening som avses i artikel 17 om svaranden bestrider. Sökanden kan även göra detta senare förutsatt att det sker innan föreläggandet utfärdas.
5. Ansökan skall lämnas in i pappersform eller med hjälp av annat kommunikationsmedel, inbegripet på elektronisk väg, som godtas av ursprungsmedlemsstaten och som finns tillgängligt vid ursprungsdomstolen.

6. Ansökan skall undertecknas av sökanden eller i förekommande fall av dennes ombud. När ansökan inlämnas på elektronisk väg enligt punkt 5 skall den undertecknas i enlighet med artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/93/EG av den 13 december 1999 om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer. Signaturen skall erkännas i ursprungsmedlemsstaten utan att ytterligare villkor får föreskrivas.

En sådan elektronisk signatur får emellertid inte krävas om och i den utsträckning som det hos domstolarna i ursprungsmedlemsstaten finns ett alternativt elektroniskt kommunikationssystem som är tillgängligt för en viss grupp förhandsregistrerade autentiserade användare och som gör det möjligt att på ett säkert sätt identifiera dessa användare. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om sådana kommunikationssystem.

Artikel 8

Prövning av ansökan

Den domstol till vilken ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande lämnats in skall snarast möjligt och på grundval av uppgifterna i ansökningsformuläret pröva om de villkor som anges i artiklarna 2, 3, 4, 6 och 7 är uppfyllda och om fordran förefaller välgrundad. Denna prövning får ges formen av ett automatiskt förfarande.

Artikel 9

Komplettering och rättelse

1. Om villkoren i artikel 7 inte är uppfyllda och om fordran inte är uppenbart ogrundad eller ansökan är obefogad skall domstolen ge sökanden tillfälle att komplettera eller rätta ansökan. Domstolen skall använda sig av standardformulär B, som återges i bilaga II.

2. Om domstolen kräver att sökanden skall komplettera eller rätta sin ansökan, skall den ange en tidsfrist som den anser vara lämplig med hänsyn till omständigheterna. Det står domstolen fritt att förlänga tidsfristen.

Artikel 10

Ändring av ansökan

1. Om kraven i artikel 8 är uppfyllda endast för en del av fordran, skall domstolen informera sökanden om detta med användning av standardformulär C, som återges i bilaga III. Sökanden skall uppmanas att godta eller avvisa ett förslag om ett europeiskt betalningsföreläggande för det belopp som domstolen angivit och skall informeras om följderna av sitt beslut. Sökanden skall svara genom att återsända det standardformulär C som domstolen skickat, inom en tidsfrist som domstolen har angivit i enlighet med artikel 9.2.

2. Om sökanden godtar domstolens förslag, skall domstolen i enlighet med artikel 12 utfärda ett europeiskt betalningsföreläggande för den del av fordran som godtagits av sökanden. Konsekvenserna med avseende på den återstående delen av den ursprungliga fordran skall regleras av nationell lagstiftning.

3. Om sökanden inte översänder sitt svar inom den tidsfrist som domstolen har angivit eller om sökanden avvisar domstolens förslag, skall domstolen avvisa ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande i dess helhet.

Artikel 11

Avvisning av ansökan

1. Domstolen skall avvisa ansökan om
 - a) villkoren i artiklarna 2, 3, 4, 6 och 7 inte är uppfyllda, eller
 - b) fordran är uppenbart ogrundad, eller
 - c) sökanden inte översänder sitt svar inom den tidsfrist som domstolen angivit enligt artikel 9.2, eller
 - d) sökanden inte översänder sitt svar inom den tidsfrist som domstolen angivit eller avvisar domstolens förslag i enlighet med artikel 10.Sökanden skall informeras om skälen för att avvisa ansökan med hjälp av standardformulär D, som återges i bilaga IV.
2. Beslut om att avvisa ansökan kan inte överklagas.
3. Beslut om att avvisa en ansökan skall inte hindra en sökande från att göra gällande fordran genom en ny ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande eller något annat förfarande som finns tillgängligt enligt lagstiftningen i en medlemsstat.

Artikel 12

Utfärdande av ett europeiskt betalningsföreläggande

1. Om kraven i artikel 8 är uppfyllda skall domstolen snarast möjligt och normalt inom 30 dagar från inlämnandet av ansökan utfärda ett europeiskt betalningsföreläggande med hjälp av standardformulär E, som återges i bilaga V.
Perioden på 30 dagar skall inte omfatta den tid som sökanden använt för att komplettera, rätta eller ändra sin ansökan.
2. Det europeiska betalningsföreläggandet skall utfärdas tillsammans med en kopia av ansökningsformuläret. Den information som sökanden lämnar i tillägg 1 och 2 till formulär A skall inte inkluderas.
3. I det europeiska betalningsföreläggandet skall svaranden upplysas om sina möjligheter
 - a) att till sökanden betala det belopp som anges i föreläggandet, eller
 - b) att bestrida betalningsföreläggandet genom att till ursprungsdomstolen lämna in ett bestridande, som skall avsändas inom 30 dagar efter det att han delgivits föreläggandet.
4. I det europeiska betalningsföreläggandet skall svaranden upplysas om att
 - a) föreläggandet utfärdades uteslutande på grundval av de uppgifter som sökanden har lämnat och som domstolen inte verifierat,
 - b) föreläggandet blir verkställbart såvida inte ett bestridande lämnats in till domstolen i enlighet med artikel 16,
 - c) om ett bestridande lämnas in, skall förfarandet gå vidare vid de behöriga domstolarna i ursprungsmedlemsstaten i enlighet med reglerna för ordinarie civilrättsliga förfaranden, såvida sökanden inte uttryckligen har begärt att förfarandet i så fall skall avbrytas.
5. Domstolen skall se till att svaranden delges föreläggandet i överensstämmelse med nationell lagstiftning på ett sätt som uppfyller minimikraven i artiklarna 13, 14 och 15.

Artikel 13

Delgivning med bevis på att svaranden mottagit handlingen

Ett europeiskt betalningsföreläggande får delges svaranden, i enlighet med nationell lagstiftning i den stat där delgivning skall verkställas, på ett av följande sätt:

- a) Personlig delgivning genom att svaranden undertecknar ett mottagningsbevis med angivande av datum för mottagandet.
- b) Personlig delgivning genom att den behöriga person som delgivit handlingen undertecknar ett dokument där det anges att svaranden tagit emot den eller utan stöd i lagen vägrat att ta emot den, samt datum för detta.
- c) Delgivning per post genom att svaranden undertecknar och skickar tillbaka ett mottagningsbevis med angivande av datum för mottagandet.
- d) Delgivning på elektronisk väg, t.ex. fax eller e-post, där svaranden undertecknar och skickar tillbaka ett mottagningsbevis med angivande av datum för mottagandet.

Artikel 14

Delgivning utan bevis på att svaranden mottagit handlingen

1. Ett europeiskt betalningsföreläggande får även delges svaranden, i enlighet med nationell lagstiftning i den stat där delgivning skall verkställas, på ett av följande sätt:

- a) Personlig delgivning på svarandens personliga adress till personer som bor i samma hushåll som svaranden eller är anställda där.
- b) Personlig delgivning i svarandens företagslokaler till personer som är anställda av svaranden, i de fall där svaranden är egenföretagare och i de fall svaranden är en juridisk person.
- c) Föreläggandet läggs i svarandens brevlåda.
- d) Föreläggandet deponeras på ett postkontor eller hos behöriga myndigheter och en skriftlig underrättelse om att så har skett lämnas i svarandens brevlåda, om den skriftliga underrättelsen klart och tydligt anger att det rör sig om en domstolshandling eller att den har den rättsverkan att delgivning anses ha skett och att tidsfrister har börjat löpa.
- e) Delgivning per post utan intyg enligt punkt 3, när svaranden har sin adress i ursprungsmedlemsstaten.
- f) Delgivning på elektronisk väg med automatisk sändningsbekräftelse, under förutsättning att svaranden i förväg uttryckligen har godkänt detta delgivningssätt.

2. Vid tillämpning av denna förordning skall delgivning enligt punkt 1 inte vara tillåten om svarandens adress inte med säkerhet är känd.

3. Delgivning enligt punkt 1 a, b, c och d skall intygas genom

- a) ett dokument, undertecknat av den behöriga person som delgivit handlingen, där det anges
 - i) vilket sätt som använts för delgivning,
 - ii) datum för delgivningen,och
 - iii) när föreläggandet delgivits någon annan person än svaranden, namnet på denne och i vilket förhållande denne står till svaranden,eller
- b) ett mottagningsbevis från den delgivna personen i fall som avses i punkt 1 a och b.

Artikel 15

Delgivning med ett ombud

Delgivning i enlighet med artiklarna 13 eller 14 får också ske med svarandens ombud.

Artikel 16

Bestridande av det europeiska betalningsföreläggandet

1. Svaranden kan lämna in ett bestridande av det europeiska betalningsföreläggandet vid ursprungsdomstolen genom att använda standardformulär F, som återges i bilaga VI och som denne skall erhålla samtidigt med det europeiska betalningsföreläggandet.
2. Bestridandet skall sändas inom 30 dagar från det att svaranden delgivits föreläggandet.
3. Svaranden skall i bestridandet ange att han bestrider den aktuella fordran utan att behöva ange skälen för detta.
4. Bestridandet skall lämnas in i pappersform eller med hjälp av annat kommunikationsmedel, inbegripet på elektronisk väg, som godtas av ursprungsmedlemsstaten och som finns tillgängligt vid ursprungsdomstolen.
5. Bestridandet skall undertecknas av svaranden eller i förekommande fall av dennes ombud. Om bestridandet lämnas in på elektronisk väg i enlighet med punkt 4 skall det undertecknas i enlighet med artikel 2.2 i direktiv 1999/93/EG. Signaturen skall erkännas i ursprungsmedlemsstaten utan att ytterligare villkor får föreskrivas.

En sådan elektronisk signatur får emellertid inte krävas om och i den utsträckning som det hos domstolarna i ursprungsmedlemsstaten finns ett alternativt elektroniskt kommunikationssystem som är tillgängligt för en viss grupp förhandsregistrerade autentiserade användare och som gör det möjligt att på ett säkert sätt identifiera dessa användare. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om sådana kommunikationssystem.

Artikel 17

Verkan av inlämnande av bestridande

1. Om ett bestridande lämnas in inom den tidsfrist som anges i artikel 16.2 skall förfarandet gå vidare vid de behöriga domstolarna i ursprungsmedlemsstaten i enlighet med reglerna för ordinarie civilrättsliga förfaranden, såvida inte sökanden uttryckligen begärt att förfarandet i så fall skall avbrytas.
Att sökanden gjort sin fordran gällande genom det europeiska betalningsföreläggandet får inte enligt nationell lagstiftning inverka menligt på hans ställning i ett senare ordinarie civilrättsligt förfarande.
2. Övergången till ett ordinarie civilrättsligt förfarande i den mening som avses i punkt 1 skall regleras av lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten.
3. Sökanden skall informeras om huruvida svaranden har lämnat in ett bestridande och om eventuell övergång till ett ordinarie civilrättsligt förfarande.

Artikel 18

Verkställbarhet

1. Om inget bestridande har inkommit till ursprungsdomstolen inom den tidsgräns som fastställs i artikel 16.2, och med beaktande av skälig tid för bestridandet att komma fram, skall ursprungsdomstolen med användning av standardformulär G, som återges i bilaga VII, utan dröjsmål förklara det

europiska betalningsföreläggandet verkställbart. Domstolen skall kontrollera delgivningsdatumet.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 skall de formella förutsättningarna för verkställbarhet regleras av lagstiftningen i ursprungsmedlemsstaten.

3. Domstolen skall skicka det verkställbara europeiska betalningsföreläggandet till sökanden.

Artikel 19

Upphävande av exekvatur

Ett europeiskt betalningsföreläggande som blivit verkställbart i ursprungsmedlemsstaten skall erkännas och verkställas i de övriga medlemsstaterna utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring och utan att det finns någon möjlighet att motsätta sig dess erkännande.

Artikel 20

Förnyad prövning i undantagsfall

1. Svaranden skall efter utgången av den tidsfrist som föreskrivs i artikel 16.2 ha rätt att ansöka om förnyad prövning av det europeiska betalningsföreläggandet hos den behöriga domstolen i ursprungsmedlemsstaten, när

a)

i) betalningsföreläggandet har delgivits svaranden på något av de sätt som föreskrivs i artikel 14,

och

ii) delgivning utan svarandens förskyllan inte har skett i så god tid att denne haft möjlighet att förbereda sitt svaromål, eller

b) svaranden utan egen förskyllan har varit förhindrad att bestrida fordran på grund av force majeure eller exceptionella omständigheter, förutsatt att svaranden i vilketdera fallet vidtar åtgärder utan dröjsmål.

2. Svaranden skall efter utgången av den tidsfrist som föreskrivs i artikel 16.2 också ha rätt att ansöka om förnyad prövning av det europeiska betalningsföreläggandet vid den behöriga domstolen i ursprungsmedlemsstaten, när det är uppenbart att betalningsföreläggandet har utfärdats felaktigt med avseende på de villkor som fastställs i denna förordning, eller på grund av andra exceptionella omständigheter.

3. Om domstolen avslår svarandens ansökan på grund av att inget av de skäl för förnyad prövning som anges i punkterna 1 och 2 är tillämpligt, skall det europeiska betalningsföreläggandet ha fortsatt rättsverkan.

Om domstolen beslutar att en förnyad prövning är motiverad på grund av ett av de skäl som anges i punkterna 1 och 2 skall det europeiska betalningsföreläggandet förlora sin giltighet.

Artikel 21

Verkställighet

1. Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning skall verkställighetsförfarandet regleras av verkställighetsmedlemsstatens lagstiftning.

Ett europeiskt betalningsföreläggande som blivit verkställbart skall verkställas enligt samma villkor som ett verkställbart beslut som utfärdats i verkställighetsmedlemsstaten.

2. För verkställighet i en annan medlemsstat skall sökanden till den medlemsstatens behöriga verkställighetsmyndigheter lämna följande:

a) En kopia av det europeiska betalningsföreläggandet, i den lydelse som förklarats verkställbar av ursprungsdomstolen, vilken skall uppfylla de nödvändiga villkoren för fastställande av dess äkthet,

och

b) vid behov en översättning av det europeiska betalningsföreläggandet till det officiella språket i verkställighetsmedlemsstaten eller, om det finns flera officiella språk i den medlemsstaten, det officiella språket eller ett av de officiella språken för domstolsförfaranden på den ort där verkställigheten begärs, i enlighet med den medlemsstatens lagstiftning, eller till ett annat språk som verkställighetsmedlemsstaten har uppgett att den godkänner. Varje medlemsstat får ange vilket eller vilka av de officiella språken för Europeiska unionens institutioner förutom dess eget som de kan godkänna för det europeiska betalningsföreläggandet. Översättningen skall vara bestyrkt av en person som är behörig därtill i någon av medlemsstaterna.

3. Ingen säkerhet, borgen eller deposition, oavsett dess benämning, får krävas av en sökande som i en medlemsstat begär verkställighet av ett europeiskt betalningsföreläggande utfärdat i en annan medlemsstat, på den grunden att han är utländsk medborgare eller att han inte har hemvist eller vistelseort i verkställighetsmedlemsstaten.

Artikel 22

Hinder mot verkställighet

1. Verkställighet skall på svarandens ansökan vägras av den behöriga domstolen i verkställighetsmedlemsstaten, om det europeiska betalningsföreläggandet är oförenligt med ett beslut eller föreläggande som tidigare meddelats i en medlemsstat eller i tredjeland, om

a) det tidigare beslutet eller föreläggandet avsåg samma sak och samma parter, och

b) det tidigare beslutet eller föreläggandet uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i verkställighetsmedlemsstaten, och

c) den omständighet som gör besluten oförenliga inte kunde ha åberopats som en invändning under domstolsförfarandet i ursprungsmedlemsstaten.

2. Verkställighet skall på begäran vägras även om och i den omfattning som svaranden till sökanden erlagt det angivna beloppet i det europeiska betalningsföreläggandet.

3. Det europeiska betalningsföreläggandet får inte under några omständigheter omprövas i sak i verkställighetsmedlemsstaten.

Artikel 23

Vilandeförklaring eller begränsning av verkställighet

Om svaranden har ansökt om förnyad prövning i enlighet med artikel 20 får den behöriga domstolen i verkställighetsmedlemsstaten på ansökan av svaranden

begränsa verkställighetsförfarandet till säkerhetsåtgärder, eller

göra verkställigheten beroende av att det ställs en sådan säkerhet som domstolen eller myndigheten bestämmer,
eller
när det föreligger exceptionella omständigheter, låta verkställighetsförfarandet vila.

Artikel 24

Juridisk företrädare

Det skall inte vara obligatoriskt att företrädas av en advokat eller annan jurist

a) för sökanden i samband med ansökan om ett europeiskt betalningsföreläggande,

b) för svaranden i samband med bestridandet av ett europeiskt betalningsföreläggande.

Artikel 25

Domstolsavgifter

1. Domstolsavgifterna för ett förfarande för europeiskt betalningsföreläggande och det ordinarie civilrättsliga förfarande som följer på detta vid ett bestridande av ett europeiskt betalningsföreläggande i en medlemsstat får sammantaget inte överstiga domstolsavgifterna för ett ordinarie civilrättsligt förfarande som inte har föregåtts av ett förfarande för europeiskt betalningsföreläggande i den medlemsstaten.

2. Vid tillämpning av denna förordning skall domstolsavgifter omfatta avgifter som skall erläggas till domstolen och vars storlek fastställs i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikel 26

Förhållande till nationell processlagstiftning

Alla processrättsliga frågor som inte tas upp särskilt i denna förordning skall regleras enligt nationell lagstiftning.

Artikel 27

Förhållande till förordning (EG) nr 1348/2000

Denna förordning skall inte påverka tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 1348/2000 av den 29 maj 2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur.

Artikel 28

Information om delgivningskostnader och verkställighet

Medlemsstaterna skall samarbeta för att informera allmänhet och jurister om kostnader för delgivning av dokument,
och

vilka myndigheter som har behörighet i fråga om verkställighet med avseende på tillämpningen av artiklarna 21-23,
särskilt genom det europeiska rättsliga nätverk på privaträttens område vilket inrättades genom rådets beslut 2001/470/EG.

Artikel 29

Information om domstols behörighet, förfaranden för förnyad prövning, kommunikationsmedel och språk

1. Senast den 12 juni 2008 skall medlemsstaterna underrätta kommissionen om
 - a) vilka domstolar som är behöriga att utfärda ett europeiskt betalningsföreläggande,
 - b) förfarande för förnyad prövning och behöriga domstolar för tillämpningen av artikel 20,
 - c) vilka kommunikationsmedel som godtas vid ett förfarande för europeiskt betalningsföreläggande och som domstolarna har tillgång till,
 - d) språk som godtas i enlighet med artikel 21.2 b.Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om senare ändringar av denna information.
2. Kommissionen skall ställa den information som meddelats i enlighet med punkt 1 till allmänhetens förfogande genom offentliggörande i Europeiska unionens officiella tidning och på andra lämpliga sätt.

Artikel 30

Ändring av bilagorna

Standardformulären i bilagorna skall uppdateras eller anpassas i tekniskt avseende för att säkerställa full överensstämmelse med bestämmelserna i denna förordning enligt förfarandet i artikel 31.2.

Artikel 31

Kommitté

1. Kommissionen skall biträdas av den kommitté som inrättats genom artikel 75 i förordning (EG) nr 44/2001.
2. När det hänvisas till denna punkt, skall artikel 5a.1 – 5a.4 och artikel 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet.
3. Kommittén skall själv anta sin arbetsordning.

Artikel 32

Översyn

Senast den 12 december 2013 skall kommissionen överlämna en detaljerad rapport till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om hur förfarandet med det europeiska betalningsföreläggandet fungerar. Rapporten skall innehålla en utvärdering av förfarandet som det har fungerat och en utvidgad konsekvensanalys för varje medlemsstat.

För detta ändamål, och för att garantera att bästa praxis i Europeiska unionen vederbörligen beaktas och återspeglar principerna för bättre lagstiftning, skall medlemsstaterna förse kommissionen med information om hur det europeiska betalningsföreläggandet fungerar över gränserna. Denna information skall omfatta domstolsavgifter, handläggningstider, effektivitet, lätthet att använda samt medlemsstaternas interna förfaranden för betalningsförelägganden. Kommissionens rapport skall vid behov åtföljas av förslag till ändringar.

Artikel 33

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Den skall tillämpas från och med den 12 december 2008 med undantag för artiklarna 28, 29, 30 och 31 som skall tillämpas från och med den 12 juni 2008.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Förordning (1991:1339) om betalningsföreläggande och handräckning

Inledande bestämmelse

1 § Denna förordning är tillämplig i fråga om mål som handläggs enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

Ansökan

2 § Om en uppgift om parterna, som sökanden har lämnat i ansökningen eller på annat sätt, behöver ändras eller kompletteras, skall detta genast anmälas till Kronofogdemyndigheten. Förordning (2006:770).

3 § Om sökanden begär ränta på huvudfordringen, bör han ange vilket belopp räntefordringen uppgår till när ansökan görs. Om någon sådan uppgift inte har lämnats, får Kronofogdemyndigheten förelägga sökanden att göra det vid påföljd att ansökningen i den delen annars avvisas. För ett sådant föreläggande gäller det som anges i 20 § första stycket lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Förordning (2006:770).

4 § Om sökandens anspråk grundas på ett löpande skuldebrev eller en annan handling, vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller kräva fullgörelse av annan förpliktelse, skall det anges i ansökningen att anspråket grundas på en sådan handling. Förordning (1997:376).

5 § Vid inbetalning av ansökningsavgiften ska sökanden ange svarandens personnummer eller organisationsnummer.

I mål om avlägsnande behöver sådana uppgifter lämnas endast om de är kända för sökanden. Förordning (2017:470).

6 § Kronofogdemyndigheten får medge undantag från kravet på underskrift för ansökningar som ges in elektroniskt.

7 § Undantag enligt 6 § får innebära tillstånd att ge in en ansökan elektroniskt utan underskrift. Ett sådant tillstånd får ges till någon som kan antas komma att på ett betryggande och tekniskt ändamålsenligt sätt ge in ett stort antal ansökningar. Tillståndet får återkallas om det finns skäl för det. Förordning (2018:503).

8 § En ansökan om avlägsnande ska så långt möjligt innehålla uppgifter om svarandenas antal, hur länge de har funnits på platsen och om ansökan kan antas avse barn.

Om sådana uppgifter om svaranden som avses i 18 § första stycket lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning saknas eller är ofullständiga, ska sökanden ange vad han eller hon har gjort för att få fram dessa uppgifter. Förordning (2017:470).

8 a § Om ansökan avser någon som inte har fyllt 18 år, skall Kronofogdemyndigheten genast sända en underrättelse om detta till överförmyndaren tillsammans med en kopia av ansökan. Förordning (2006:770).

9 § Vid en ansökan om avlägsnande ska Kronofogdemyndigheten genast underrätta socialnämnden i den kommun där avlägsnandet enligt ansökan ska ske. Av underrättelsen ska det framgå om det kan antas att avlägsnandet avser barn. Förordning (2017:470).

10 § Har upphävts genom förordning (2006:770).

11 § Har upphävts genom förordning (2006:770).

Föreläggande för svaranden m.m.

12 § Ett föreläggande enligt 25 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning ska innehålla, förutom vad som anges i 25-27 §§ samma lag, upplysning om svarandens skyldighet enligt 32 § samma lag och information om förenklad delgivning enligt 60 a § samma lag.

Kronofogdemyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om vilka upplysningar ett sådant föreläggande ska innehålla. Förordning (2011:160).

13 § Har upphävts genom förordning (2006:770).

Dagbok och akt bildning

14 § Kronofogdemyndigheten får meddela föreskrifter om hur dagbok i målen skall föras i betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen.

I lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet regleras vilka uppgifter som får behandlas i databasen. Förordning (2006:770).

15 § Skriftliga ansökningar och yttranden från parterna i målet skall föras samman till en akt. Delgivningsbevis skall föras samman för sig eller föras till akten. Förordning (1993:196).

16 § Om ett mål skall överlämnas till en tingsrätt eller en annan myndighet med stöd av 36 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller efter ansökan om återvinning, skall Kronofogdemyndigheten lämna över alla handlingar i målet inklusive

delgivningsbevis. Vid behov skall Kronofogdemyndigheten därvid ur betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen som förs enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet ta fram utskrift av ansökan, förelägganden, beslut, utslag, dagbok och andra uppgifter som kan vara av betydelse för den fortsatta handläggningen. Handlingarna skall sedan ingå i den mottagande myndighetens akt.

Första stycket gäller även när ett utslag överklagas till tingsrätten. Förordning (2006:700).

Underrättelse till kreditupplysningsföretag

17 § Om en uppgift i ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning har lämnats ut till ett kreditupplysningsföretag, ska Kronofogdemyndigheten genast underrätta kreditupplysningsföretaget om uppgiften blockeras med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet. Förordning (2008:275).